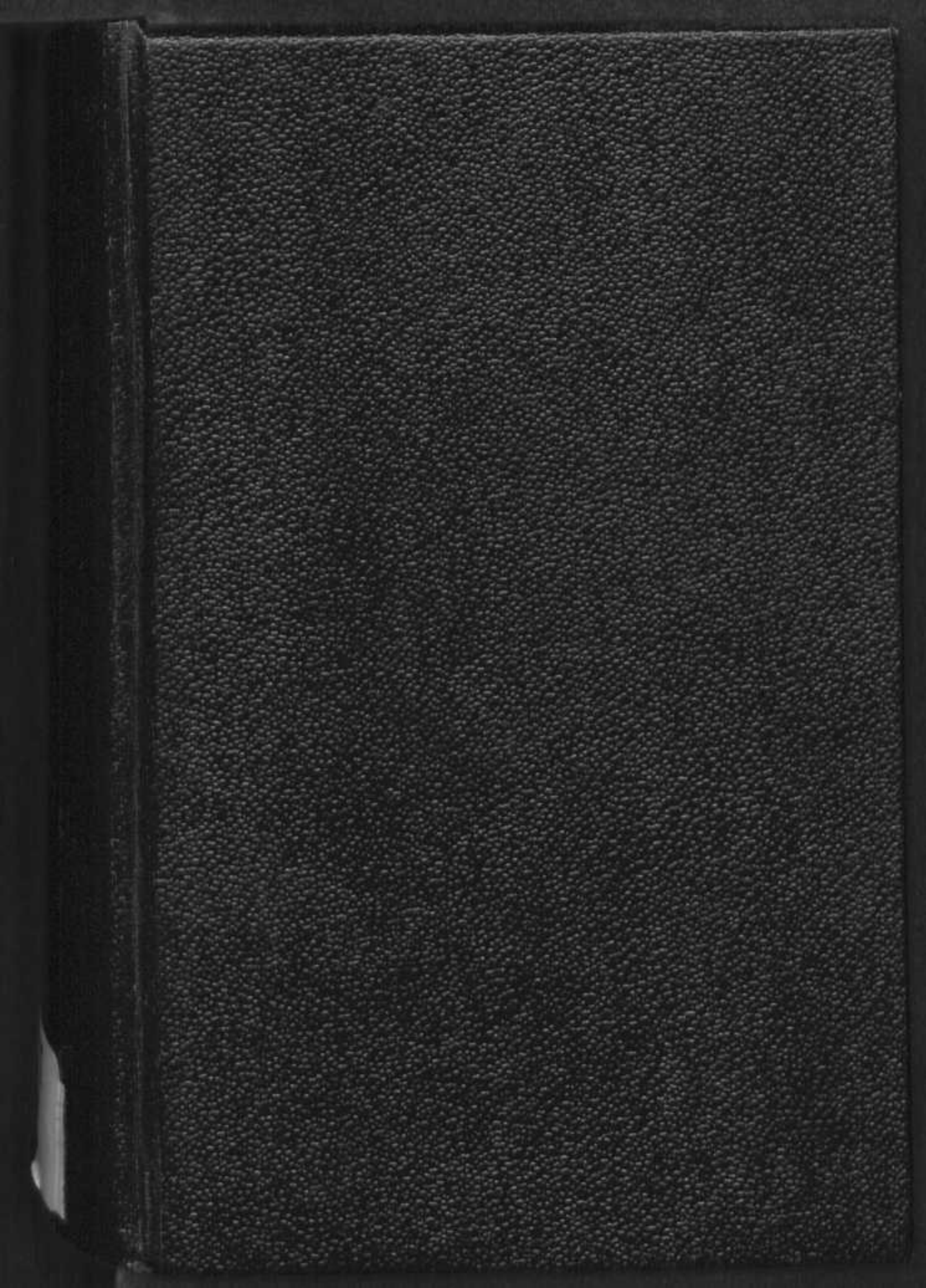
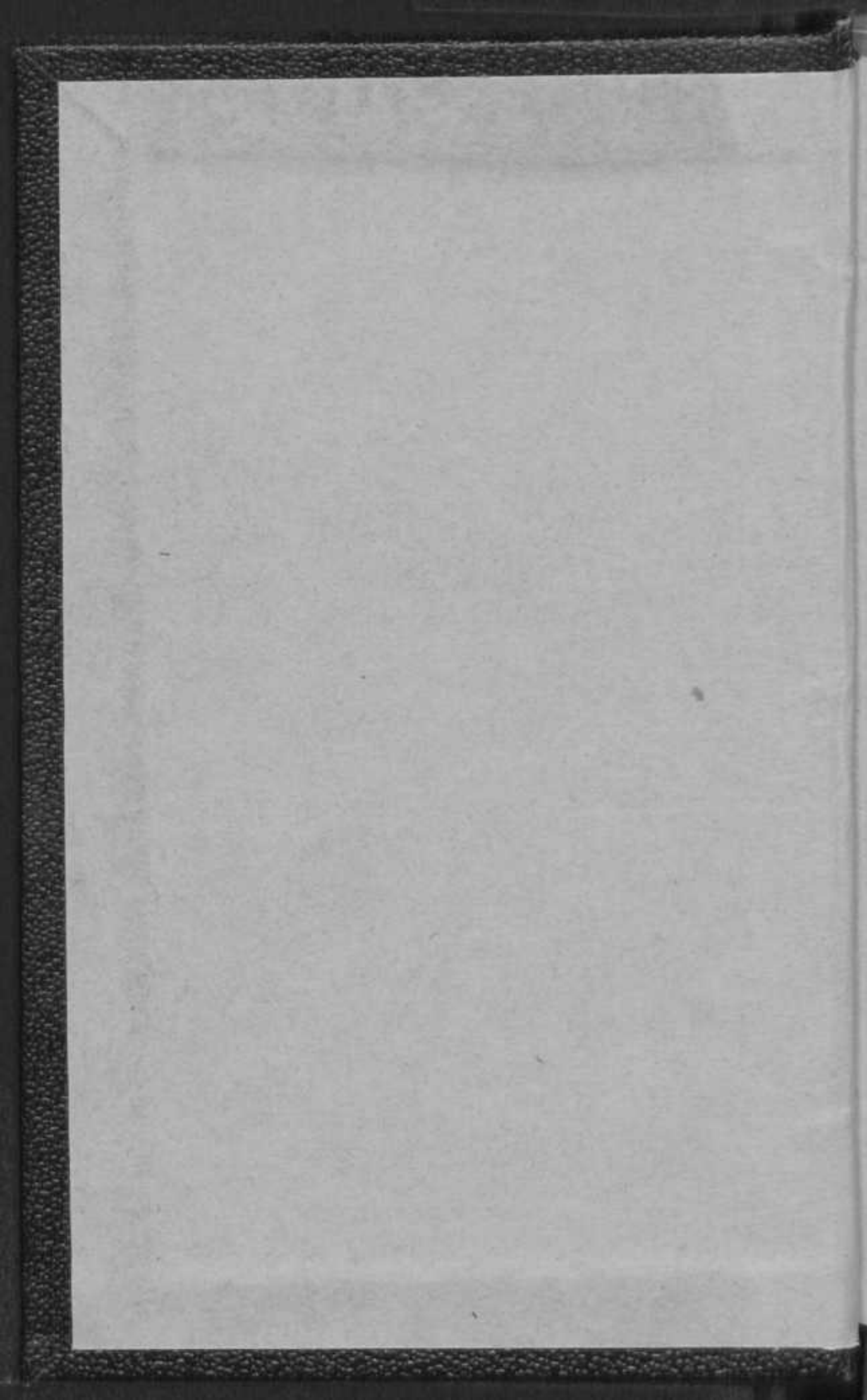
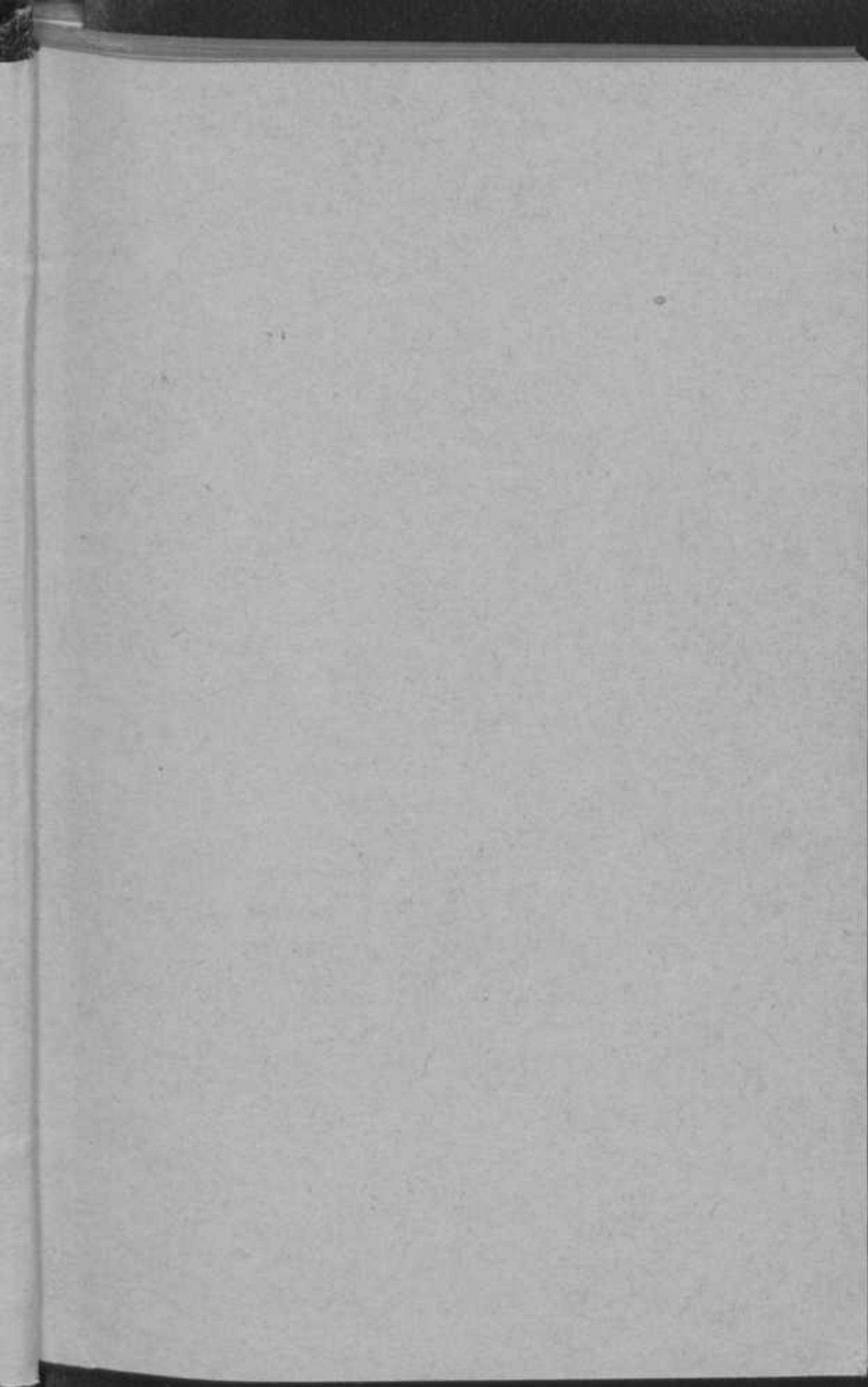
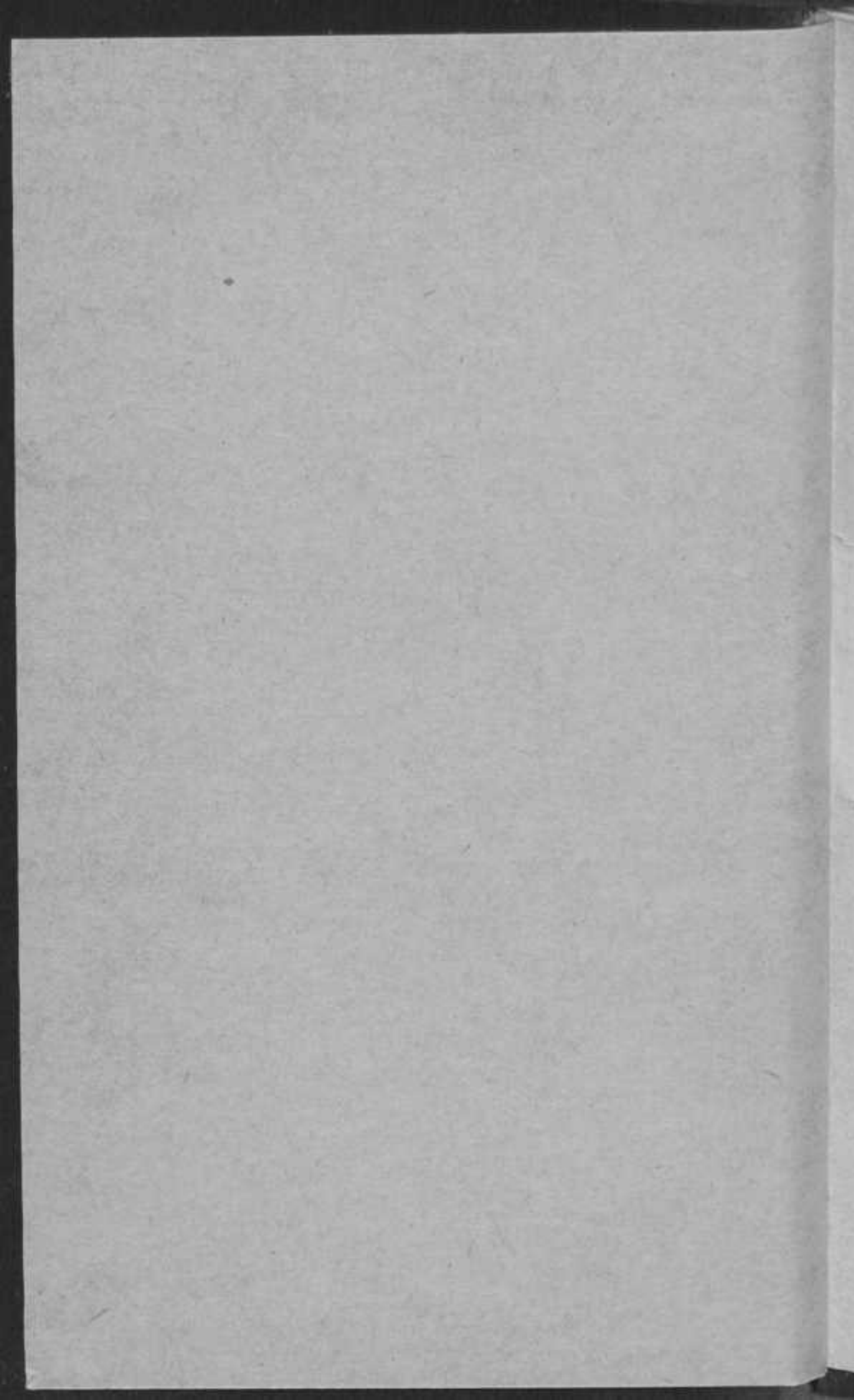

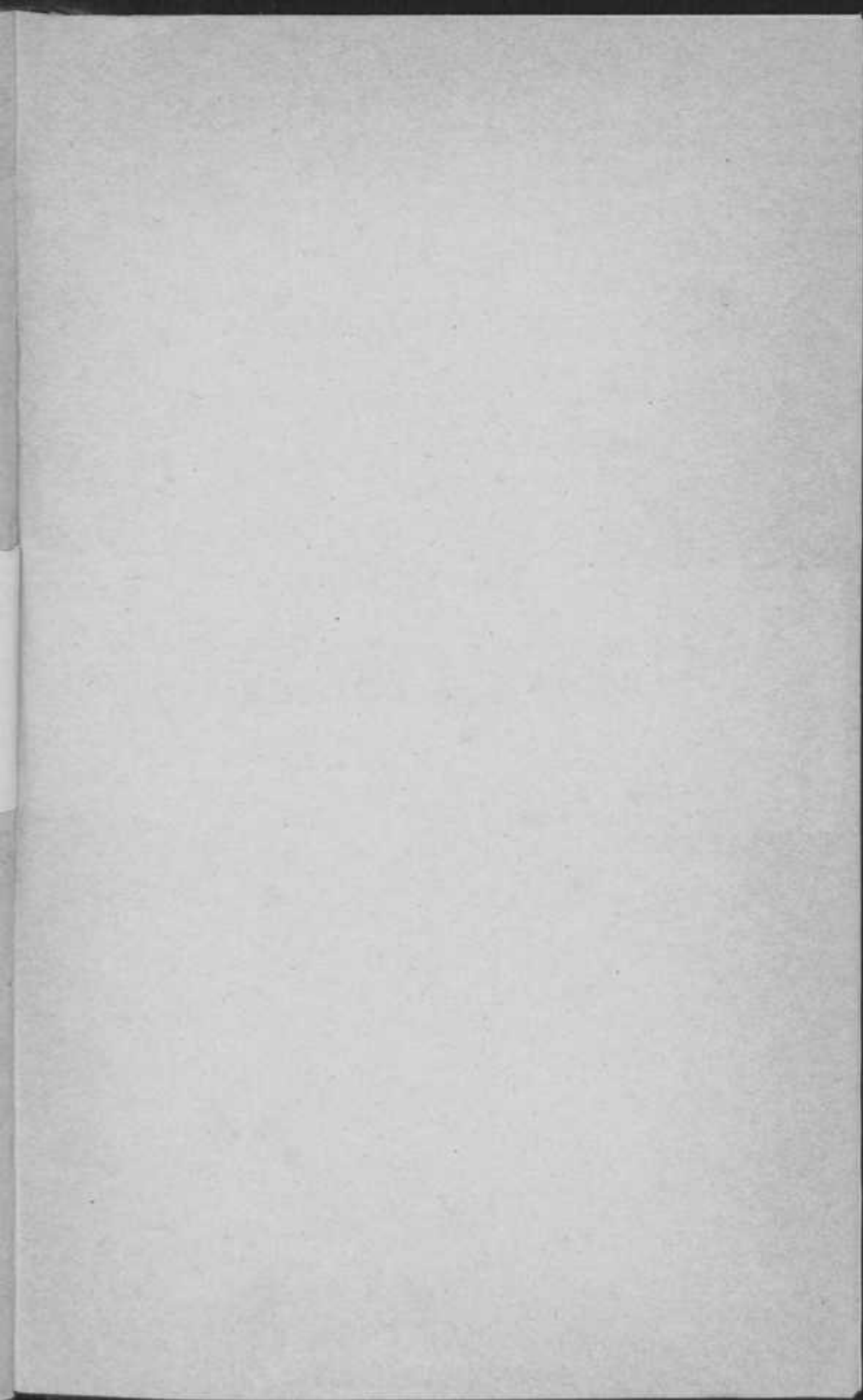

Dit bewijs kan op nader te bepalen datum
ingewisseld worden tegen een Portret van wijlen
Prof. H. VOGELSANG.

De bewijzen van de werking van de natuur

in de werking van de natuur

van de natuur

REVISED EDITION

REVENUE & CUSTOMS

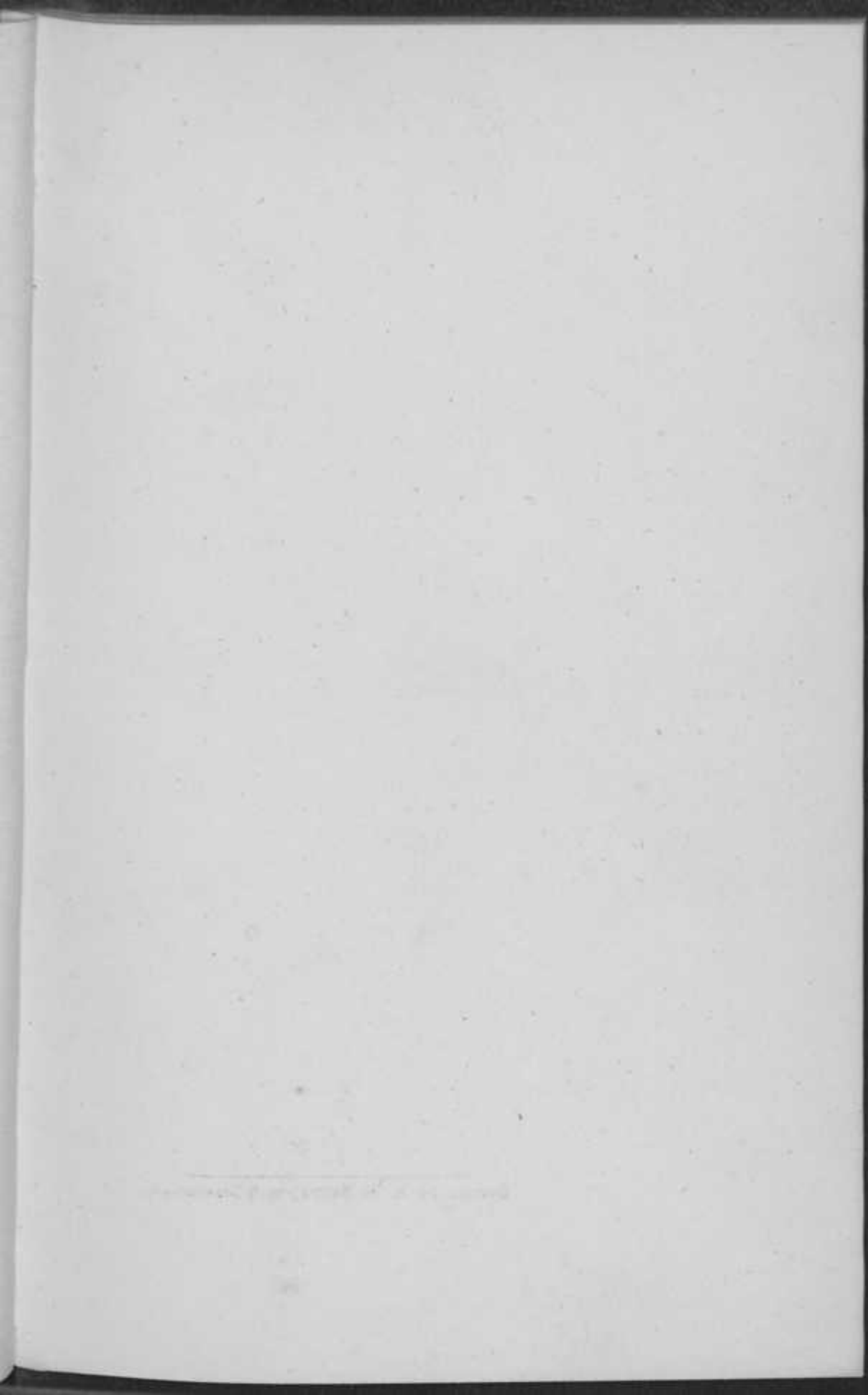

BIBLIOTHEK
DER
TECHNISCHE HOGESCHOOL
DELFT

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK.

815 F

J. H. Nagelsang.

DELFTSCHE
STUDENTEN ALMANAK

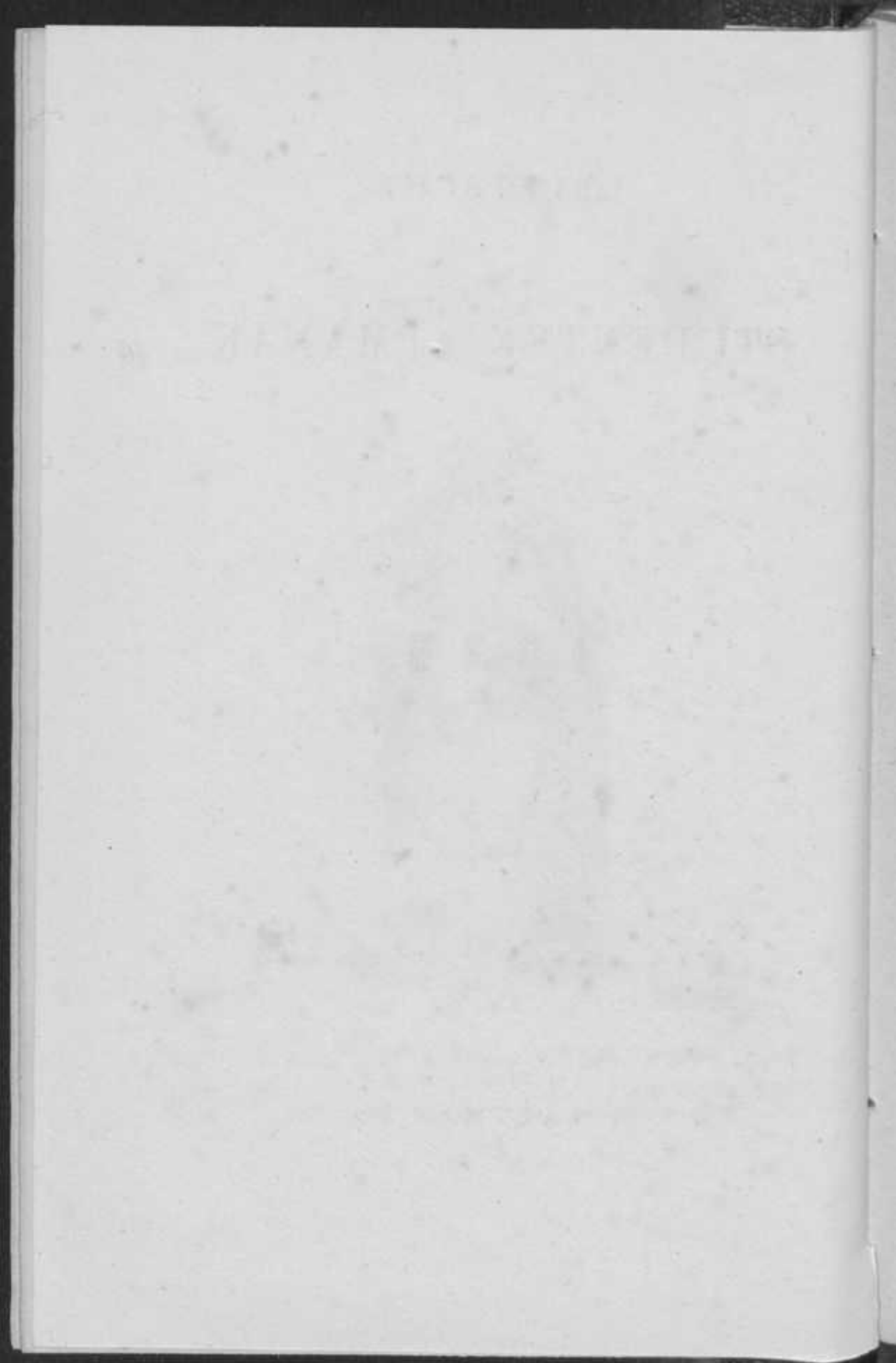
J. H. Nagelsang

DELFTSCHE
STUDENTEN ALMANAK.

Paul Tetar van Elven del.

W. Steelink sculps.

DELFTSCHE
STUDENTEN-ALMANAK

VOOR

1875.

TE DELFT, BIJ
J. WALTMAN, JR.
1874.

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

INHOUD.

Kalender.

Tijdperken	Bladz.	3
Gregoriaansche Kalender	"	3
Guldengetal, Epacta, Zonnecirkel, Indictie en Zondagsletter	"	3
Verjaardagen der leden van het Kon. huis .	"	6
Akademische gedenkdagen	"	8
Kalender	"	9
Jaargetijden	"	21
Paaschtafel voor 1875—1884	"	21
Hemelverschijnselen	"	21
Schijngestalten der Maan	"	23
Tafel van de opkomst en ondergang der Zon.	"	25

Polytechnische School.

Bestuur	"	29
Hoogleraren, enz.	"	31
Programma der lessen	"	34
Toelichting	"	48
Reglement voor het gebruik van de Bibliotheek	"	52

Studentencorps.

Naamlijst der leden van het Corps.	"	56
Naamlijst der ingeschrevenen aan de Polyt. School, die geen lid zijn van het Corps .	"	63

Getal der ingeschrevenen aan de Pol. School. Bladz.	65
Examen B.	» 66
Eindexamens.	» 67
Commissiën uit de Studenten	» 68
Bijzondere Commissiën	» 68
Bijzondere gezelschappen en Disputen	» 70
Vervolg van de geschiedenis van het Delftsche studentencorps (van September 1873 tot September 1874)	» 73

Mengelwerk.

Prof. Hermann Vogelsang	» 127
Onschuld	» 147
Liefde en vriendschap	» 148
Frits	» 149
De Traan	» 185
Student zijn	» 186
Eene vertelling.	» 187
An den Phönix.	» 196
Een schets	» 198
Langs den meer en meer gebruikelijken weg.	» 209
Bonnie Dundee	» 233
Emma van Eerloo	» 235
De Plompe Toren	» 254
Poëzie	» 260
Een terugblik	» 263
't Heidebloempje	» 279
Kriticus-spelen	» 281
Varia	» 294

KALENDER.

6

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

100 N. 5TH ST. N.Y.C.

10

1895-1896

1897-1898

1899-1900

1901-1902

1903-1904

1905-1906

1907-1908

1909-1910

1911-1912

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

100 N. 5TH ST. N.Y.C.

GENERAL INFORMATION

- 1. The Library is open to all.
- 2. The Library is free of charge.
- 3. The Library is open from 10 A.M. to 5 P.M.
- 4. The Library is open on Sundays and holidays.
- 5. The Library is open on Wednesdays and Thursdays.
- 6. The Library is open on Fridays and Saturdays.
- 7. The Library is open on Sundays and holidays.
- 8. The Library is open on Wednesdays and Thursdays.
- 9. The Library is open on Fridays and Saturdays.
- 10. The Library is open on Sundays and holidays.

LIBRARY INFORMATION

- 1. The Library is open to all.
- 2. The Library is free of charge.
- 3. The Library is open from 10 A.M. to 5 P.M.
- 4. The Library is open on Sundays and holidays.
- 5. The Library is open on Wednesdays and Thursdays.
- 6. The Library is open on Fridays and Saturdays.
- 7. The Library is open on Sundays and holidays.
- 8. The Library is open on Wednesdays and Thursdays.
- 9. The Library is open on Fridays and Saturdays.
- 10. The Library is open on Sundays and holidays.

TIJDPERKEN.

Het jaar 1875 van de Christelijke jaartelling
is het jaar:

- 7383—7384 van de hedendaagsche Grieken.
6588 volgens de Juliaansche periode.
5636 sedert de schepping, volgens de Israëlieten
(aanvangende 30 September).
2651 sedert de eerste Olympiade, of het 3^e jaar van
de 663 Olympiade.
2628 sedert de stichting van Rome, volgens Varro.
2622 volgens de jaartelling van Nabonassar.
1292 van de Hedjah (aanvangende 7 Februari).
296 sedert de Unie van Utrecht.
62 sedert de herstelling van Nederland.
32 sedert de oprichting der Delftsche Academie.
11 » » » » Polytechnische School.
-

Gregoriaansche Kalender.

Het Guldengetal	14.
De Epacta	XXIII.
De Zonnecirkel	8.
De Romeinsche Indictie	3.
De Zondagsletter	C.

Guldengetal, Epacta, Zonnecirkel, Indictie en Zondagsletter.

Het Guldengetal heeft zijn' oorsprong te danken aan
den maancirkel, een' tijdkring van 19 jaren, uitgevonden

door Meton (430 v. C.), aan het eind waarvan de nieuwe en volle manen weder op dezelfde data van den Juliaanschen Kalender invallen. Het Guldengetal wijst aan in het hoeveelste jaar van den maancirkel men zich bevindt. Daar men aanneemt dat de eerste maancirkel 1 jaar vóór Chr. is aangevangen, moet men bij het jaartal 1 optellen en de som door 19 deelen om het aantal der volbrachte maancirkels te verkrijgen; de rest drukt het Guldengetal uit. De Atheners lieten den door Meton gevonden regel in gulden letters op de deuren van den tempel van Minerva schrijven; van daar de naam het Guldengetal.

De Epacta is het getal, dat den ouderdom der maan, op den 1^{en} Januari des jaars, in dagen aanwijst. De maansomloopstijden beurtelings op 30 en 29 dagen stellende, kan men uit de Epacta gemakkelijk de data van alle volgende nieuwe manen berekenen.

Een Zonnecirkel is een tijdkring van 28 jaren, na verloop waarvan de data weder met dezelfde dagen der week overeenstemmen, als bij het begin. Daar het gewone jaar uit 52 weken en 1 dag, het schrikkeljaar uit 52 weken en 2 dagen bestaat, verkrijgt een datum niet denzelfden naam, dien hij in 't vorig jaar droeg, maar zoo beide gewone jaren zijn, dien van één dag later gedurende het geheele jaar; zoo het laatste een schrikkeljaar is, dien van een dag later vóór 29 Februari en van twee dagen later na dien datum; zoo het voorgaande een schrikkeljaar was, dien van twee dagen later vóór, dien van één dag later na 28 Februari. Waren er geen schrikkeljaren dan zou de

Zonnecirkel in plaats van 4×7 slechts 7 jaar lang zijn. Men rekent de Zonnecirkel van het 9e jaar vóór Chr. af.

De Romeinsche Indictie is een tijdkring van 15 jaren, beginnende 3 jaren vóór Chr. en afkomstig van de Romeinen, die hem gebruikten tot regeling eener belasting.

De Zondagsletter is de letter die de eerste Zondag van een jaar verkrijgt, als men den 1ⁿ Januari A, den 2ⁿ B, enz. noemt. In een gewoon jaar hebben, zoo men telkens na de letters G weder met A begint, alle Zondagen dezelfde letter. In het schrikkeljaar heeft men 2 Zondagsletters. Dit komt voort uit de wijze, waarop de Romeinen den schrikkeldag aan het jaar toevoegden; deze werd als een dag zonder letter tusschen 23 Februari en 5 Maart ingevoegd, zoodat de Zondag, die daarop volgde, één letter terugging.

VERJAARDAGEN

DER

LEDEN VAN HET KONINKLIJK HUIS.

---

19 Februari.	Z. M. WILLEM ALEXANDER PAUL FREDERIK LODEWIJK, Koning Willem III, geb. 1817.
28 »	WILLEM FREDERIK KAREL, Prins der Nederlanden, Oom des Konings, geb. 1797.
8 April.	WILHELMINA MARIA SOPHIA LOUISA, Erf-Groot-Hertogin van Saksen-Weimar-Eisenach, Zuster des Konings, geb. 1824.
9 Mei.	WILHELMINA FREDERIKA LOUISA CHARLOTTE MARIANNE, Prinses der Nederlanden, Tante des Konings, geb. 1810.
13 Juni.	WILLEM FREDERIK HENDRIK, Prins der Nederlanden, Broeder des Konings, geb. 1820.
17 Juni.	H. M. SOPHIA FREDERIKA MATHILDA, Koningin der Nederlanden, geb. Prinses van Wurtemberg, geb. 1818.
24 »	KAREL ALEXANDER AUGUST JAN, Erf-Groot-Hertog van Saksen-Weimar-Eisenach, Schoonbroeder des Konings, geb. 1818.

- 5 Juli.   WILHELMINA FREDERIKA ANNA ELISABETH MARIA, tweede dochter van Z. K. H. Prins Frederik, geb. 1844.
- 22 Augustus.   WILLEM ADOLF MAXIMILIAAN KAREL, Prins von Wied, Schoonzoon van Prins Frederik, geb. 1845.
- 25   »   WILLEM ALEXANDER KAREL FREDERIK HENDRIK, Prins der Nederlanden, Zoon des Konings, geb. 1851.
- 4 September. WILLEM NICOLAAS ALEXANDER FREDERIK KAREL HENDRIK, Prins van Oranje, geb. 1840.
-

AKADEMISCHE GEDENKDAGEN.

- 4 Jan. 1843. Oprichting van de Academie te Delft.
8 » 1632. Stichting van het Athaneum te Amsterdam.
8 Febr. 1575. Stichting van de Hoogeschool te Leiden.
16 » 1630. Stichting van het Athenaeum te Deventer.
26 Maart 1636. Stichting van de Hoogeschool te Utrecht.
1 Juli 1864. Stichting van de Polyt. School te Delft.
25 Aug. 1614. Stichting van de Hoogeschool te Groningen.
25 Sept. 1816. Stichting van de Hoogeschool te Gent.
-

JANUARI, 31 dagen.

1 Vrijdag.	Nieuwjaarsdag.
2 Zaterdag.	
3 ZONDAG.	
4 Maandag.	
5 Dinsdag.	
6 Woensdag.	Driekoningen. Missigit ingenomen.
7 Donderdag.	
8 Vrijdag.	
9 Zaterdag.	Napoleon III 1873 †.
10 ZONDAG.	
11 Maandag.	
12 Dinsdag.	
13 Woensdag.	
14 Donderdag.	
15 Vrijdag.	
16 Zaterdag.	
17 ZONDAG.	Oprichting D. W. L. (1871).
18 Maandag.	
19 Dinsdag.	
20 Woensdag.	Oprichting F. E. F. (1874) Hoffman von Fallersleben †.
21 Donderdag.	
22 Vrijdag.	Oprichting van F. C. Q. D. (1859).
23 Zaterdag.	
24 ZONDAG.	Inneming van den Kraton. Dood aan de Atjehneezen.
25 Maandag.	
26 Dinsdag.	
27 Woensdag.	
28 Donderdag.	
29 Vrijdag.	
30 Zaterdag.	
31 ZONDAG.	Hans Sachs 1576 †.

FEBRUARI, 28 dagen.

1 Maandag.	
2 Dinsdag.	Maria Lichtmis.
3 Woensdag.	
4 Donderdag.	
5 Vrijdag.	
6 Zaterdag.	Oprichting van Vrije Studie (1862).
7 ZONDAG.	Studenten Casino (1874).
8 Maandag.	Michelet †.
9 Dinsdag.	
10 Woensdag.	
11 Donderdag.	
12 Vrijdag.	
13 Zaterdag.	
14 ZONDAG.	
15 Maandag.	
16 Dinsdag.	Instelling van het Insigne van het Corps (1865).
17 Woensdag.	H. Heine 1856 †.
18 Donderdag.	
19 Vrijdag.	Jaardag des Konings.
20 Zaterdag.	
21 ZONDAG.	
22 Maandag.	
23 Dinsdag.	Oprichting Oosterkwartier (1873).
24 Woensdag.	
25 Donderdag.	
26 Vrijdag.	
27 Zaterdag.	
28 ZONDAG.	

MAART, 31 dagen.

1 Maandag.	Oprichting der Soc. Phoenix (1847).
2 Dinsdag.	
3 Woensdag.	
4 Donderdag.	
5 Vrijdag.	
6 Zaterdag.	400jariggeboortefeest v. MichelAngelo.
7 ZONDAG.	Assaut Odin (1874). W. v. Kaulbach †.
8 Maandag.	
9 Dinsdag.	
10 Woensdag.	
11 Donderdag.	
12 Vrijdag.	
13 Zaterdag.	
14 ZONDAG.	
15 Maandag.	
16 Dinsdag.	
17 Woensdag.	
18 Donderdag.	
19 Vrijdag.	Lumbije †.
20 Zaterdag.	Begin van de Lente. Viering oude- jaarsavond 74. Africaine. Succes van de rampzalige Selika en haar schoot- hondje.
21 ZONDAG.	Palmzondag. Viering Dies van 't Corps in 74. Collation of de gratis volge- propte magen. De hangende wand- cactus.
22 Maandag.	Oprichting van 't D. S. C. (1847).
23 Dinsdag.	
24 Woensdag.	
25 Donderdag.	Witte Donderdag. Maria boodschap.
26 Vrijdag.	Goede Vrijdag. Uitbreken van den Atjehoorlog 1873.
27 Zaterdag.	
28 ZONDAG.	Paschen.
29 Maandag.	Tweede Paaschdag.
30 Dinsdag.	
31 Woensdag	

APRIL, 30 dagen.

- 1 Donderdag.
- 2 Vrijdag.
- 3 Zaterdag.
- 4 ZONDAG.
- 5 Maandag.
- 6 Dinsdag.
- 7 Woensdag.
- 8 Donderdag.
- 9 Vrijdag.
- 10 Zaterdag.
- 11 ZONDAG.
- 12 Maandag.
- 13 Dinsdag.
- 14 Woensdag.
- 15 Donderdag.
- 16 Vrijdag.
- 17 Zaterdag.
- 18 ZONDAG.
- 19 Maandag.
- 20 Dinsdag.
- 21 Woensdag.
- 22 Donderdag.
- 23 Vrijdag.
- 24 Zaterdag.
- 25 ZONDAG.
- 26 Maandag.
- 27 Dinsdag.
- 28 Woensdag.
- 29 Donderdag.
- 30 Vrijdag.

Köhler † 1873.

MEI, 31 dagen.

1 Zaterdag.	Aannem. Wet Middelbaar Onderwijs.
2 ZONDAG.	
3 Maandag.	
4 Dinsdag.	
5 Woensdag.	
6 Donderdag.	Hemelvaartsdag.
7 Vrijdag.	
8 Zaterdag.	
9 ZONDAG.	
10 Maandag.	
11 Dinsdag.	Groote volksverhuizing naar de Hoofdstad.
12 Woensdag.	25jarig Koningschap van Z. M. Willem III. Veredeling der Delftsche zak- kendragers.
13 Donderdag.	Mitrailleuse Optocht. Schitterend déco- ratief! Bekränzt mit Laub den liebenvollen...! Pelgrimstocht naar de Nieuwe Kerk. Leve de Eens- gezindheid!
14 Vrijdag.	
15 Zaterdag.	
16 ZONDAG.	Pinksteren.
17 Maandag.	Tweede Pinksterdag.
18 Dinsdag.	
19 Woensdag.	
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	
22 Zaterdag.	
23 ZONDAG.	
24 Maandag.	
25 Dinsdag.	
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	
28 Vrijdag.	
29 Zaterdag.	
30 ZONDAG.	
31 Maandag.	

JUNI, 30 dagen.

1 Dinsdag.	
2 Woensdag.	
3 Donderdag.	
4 Vrijdag.	
5 Zaterdag.	Thorbecke 1872 †.
6 ZONDAG.	Dr. H. Vogelsang †.
7 Maandag.	
8 Dinsdag.	Groot Funus.
9 Woensdag.	
10 Donderdag.	
11 Vrijdag.	
12 Zaterdag.	
13 ZONDAG.	Oprichting Debating Club (1865).
14 Maandag.	
15 Dinsdag.	
16 Woensdag.	Oprichting Berzelius (1865).
17 Donderdag.	
18 Vrijdag.	Slag bij Waterloo 1815. Jules Janin †.
19 Zaterdag.	
20 ZONDAG.	
21 Maandag.	Begin van den Zomer.
22 Dinsdag.	
23 Woensdag.	
24 Donderdag.	
25 Vrijdag.	High Life Society Coat Club.
26 Zaterdag.	
27 ZONDAG.	Uitslag Examen B. 1874. Gebed in het Badhôtel te Scheveningen.
28 Maandag.	
29 Dinsdag.	
30 Woensdag.	Delftsche Akademie 1864 †.

JULI, 31 dagen.

1 Donderdag.	Stichting der Pol. School 1864.
2 Vrijdag.	
3 Zaterdag.	
4 ZONDAG.	
5 Maandag.	
6 Dinsdag.	
7 Woensdag.	
8 Donderdag.	Maskerade 1873.
9 Vrijdag.	
10 Zaterdag.	
11 ZONDAG.	Einde Feesten 1873.
12 Maandag.	
13 Dinsdag.	
14 Woensdag.	
15 Donderdag.	
16 Vrijdag.	
17 Zaterdag.	
18 ZONDAG.	
19 Maandag.	
20 Dinsdag.	
21 Woensdag.	
22 Donderdag.	
23 Vrijdag.	
24 Zaterdag.	
25 ZONDAG.	
26 Maandag.	
27 Dinsdag.	Kaiser 1872 †.
28 Woensdag.	
29 Donderdag.	
30 Vrijdag.	
31 Zaterdag.	

AUGUSTUS, 31 dagen.

1 ZONDAG.	
2 Maandag.	
3 Dinsdag.	
4 Woensdag.	Delaunay 1873 †.
5 Donderdag.	
6 Vrijdag.	
7 Zaterdag.	
8 ZONDAG.	
9 Maandag.	
10 Dinsdag.	
11 Woensdag.	
12 Donderdag.	
13 Vrijdag.	
14 Zaterdag.	
15 ZONDAG.	Maria Hemelvaart. Livingstone 1873 †.
16 Maandag.	
17 Dinsdag.	
18 Woensdag.	
19 Donderdag.	
20 Vrijdag.	
21 Zaterdag.	
22 ZONDAG.	
23 Maandag.	Delftsche Kermis.
24 Dinsdag.	
25 Woensdag.	
26 Donderdag.	
27 Vrijdag.	
28 Zaterdag.	
29 ZONDAG.	
30 Maandag.	
31 Dinsdag.	

SEPTEMBER, 30 dagen.

1 Woensdag.	
2 Donderdag.	
3 Vrijdag.	
4 Zaterdag.	
5 ZONDAG.	
6 Maandag.	
7 Dinsdag.	Begin der Colleges 1874.
8 Woensdag.	
9 Donderdag.	
10 Vrijdag.	
11 Zaterdag.	
12 ZONDAG.	Guizot †.
13 Maandag.	
14 Dinsdag.	
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	
17 Vrijdag.	
18 Zaterdag.	
19 ZONDAG.	
20 Maandag.	
21 Dinsdag.	Begin van den herfst.
22 Woensdag.	
23 Donderdag.	
24 Vrijdag.	Groenjool Huize ter Lugt. Keereweers Keurbende.
25 Zaterdag.	
26 ZONDAG.	
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	Groenjool in het Zuid-Hollandsch koffiehuis. Bazaines ontvluchting.
29 Woensdag.	
30 Donderdag.	

OCTOBER, 31 dagen.

1 Vrijdag.	Inauguratie 1874. Serenade aan Prof. Pekelharing.
2 Zaterdag.	Rijjool 1874. Slachting onder de tolbazen.
3 ZONDAG.	
4 Maandag.	
5 Dinsdag.	
6 Woensdag.	
7 Donderdag.	
8 Vrijdag.	
9 Zaterdag.	
10 ZONDAG.	
11 Maandag.	
12 Dinsdag.	
13 Woensdag.	
14 Donderdag.	
15 Vrijdag.	
16 Zaterdag.	
17 ZONDAG.	
18 Maandag.	
19 Dinsdag.	
20 Weensdag.	
21 Donderdag.	
22 Vrijdag.	Oprichting van H ³ (1864).
23 Zaterdag.	
24 ZONDAG.	Oprichting van Brugman (1868).
25 Maaudag.	
26 Dinsdag.	
27 Woensdag.	
28 Donderdag.	Groote Kaasmarkt.
29 Vrijdag.	
30 Zaterdag.	
31 ZONDAG.	

NOVEMBER, 30 dagen.

1 Maandag.	Oprichting V. A. B. M. (1869).
2 Dinsdag.	
3 Woensdag.	
4 Donderdag.	Oprichting 5 kolommen (1844).
5 Vrijdag.	Oprichting van Rapat Peladjar (1873).
6 Zaterdag.	
7 ZONDAG.	Oprichting van Snellius (1859). Over- gave van Snellius (1874).
8 Maandag.	
9 Dinsdag.	
10 Woensdag.	Oprichting v. Theorie en praktijk (1855).
11 Donderdag.	
12 Vrijdag.	
13 Zaterdag.	
14 ZONDAG.	Oprichting van Apollo (1849).
15 Maandag.	
16 Dinsdag.	
17 Woensdag.	
18 Donderdag.	Oprichting van O. K. W. (1844).
19 Vrijdag.	
20 Zaterdag.	
21 ZONDAG.	
22 Maandag.	Sluiting der Colleges 1861.
23 Dinsdag.	
24 Woensdag.	Vertrek der 2 ^e Expeditie naar Atjeh (1873).
25 Donderdag.	
26 Vrijdag.	
27 Zaterdag.	
28 ZONDAG.	Correctie-bureau der Redactie in het Gouden Hoofd.
29 Maandag.	
30 Dinsdag.	

DECEMBER, 31 dagen.

1 Woensdag.	
2 Donderdag.	
3 Vrijdag.	
4 Zaterdag.	Uitgave van den Almanak 1874. Het tweede oog van Snellius in gevaar. Red. voorstelling in den Schouwburg.
5 ZONDAG.	St. Nicolaas-avond.
6 Maandag.	
7 Dinsdag.	
8 Woensdag.	
9 Donderdag.	Landing onzer troepen in Atjeh 1873.
10 Vrijdag.	
11 Zaterdag.	
12 ZONDAG.	
13 Maandag.	
14 Dinsdag.	
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	Herleving der 5 kolommen (1873).
17 Vrijdag.	
18 Zaterdag.	
19 ZONDAG.	
20 Maandag.	
21 Dinsdag.	Begin van den Winter.
22 Woensdag.	
23 Donderdag.	
24 Vrijdag.	
25 Zaterdag.	Kerstmis.
26 ZONDAG.	Tweede kerstdag.
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	
29 Woensdag.	
30 Donderdag.	
31 Vrijdag.	Oudejaars-avond.

JAARGETIJDEN.

De Lente begint den . .	21sten Maart.
De Zomer " " . .	21sten Juni.
De Herfst " " . .	23sten September.
De Winter " " . .	22sten December.

PAASCHTAFEL VOOR 1875—1884.

1875	28 Maart.
1876	16 April.
1877	1 "
1878	21 "
1879	13 "
1880	28 Maart.
1881	17 April.
1882	9 "
1883	25 Maart.
1884	13 April.

HEMELVERSCHIJNSELEN.

Er zullen dit jaar slechts twee Zonsverduisteringen plaats grijpen, waarvan slechts eene in onze streken zichtbaar zijn zal.

I. *Zonsverduistering.*

6 April. Totale Zonsverduistering, onzichtbaar in Nederland, doch zichtbaar in Zuid-Afrika, het zuid-oostelijke deel van Azië en de Indische Oceaan.

II. *Zonsverduistering.*

29 September. Ringvormige Zonsverduistering als eene gedeeltelijke zichtbaar in Nederland. Aanvang 's avonds 0 uur 20 min., midden 0 uur 30 min., einde 0 uur 40 min. Slechts een zeer gering gedeelte van de zon zal verduisterd worden.

— — — — —

SCHIJNGESTALTEN DER MAAN

GEDURENDE HET JAAR 1875.

Jannari	7	's avonds	5	u.	28	m.	N. M.
"	14	"	9	"	42	"	E. K.
"	21	"	6	"	0	"	V. M.
"	29	"	0	"	53	"	L. K.
Februari	6	's morgens	8	"	14	"	N. M.
"	13	"	5	"	40	"	E. K.
"	20	"	8	"	21	"	V. M.
"	28	"	10	"	11	"	L. K.
Maart	7	's avonds	8	"	40	"	N. M.
"	14	"	1	"	25	"	E. K.
"	22	's morgens	0	"	11	"	V. M.
"	30	"	4	"	45	"	L. K.
April	6	"	6	"	55	"	N. M.
"	12	's avonds	9	"	53	"	E. K.
"	20	"	4	"	50	"	V. M.
"	28	"	7	"	37	"	L. K.
Mei	5	"	3	"	23	"	N. M.
"	12	's morgens	7	"	56	"	E. K.
"	20	"	9	"	10	"	V. M.
"	28	"	6	"	50	"	L. K.
Juni	3	's avonds	10	"	40	"	N. M.
"	10	"	8	"	15	"	E. K.
"	19	's morgens	0	"	15	"	V. M.
"	26	's avonds	2	"	59	"	L. K.
Juli	* 3	's morgens	5	"	44	"	N. M.
"	10	"	11	"	0	"	E. K.
"	18	's avonds	1	"	46	"	V. M.
"	25	"	8	"	59	"	L. K.

Augustus	1	's avonds	1	u.	47	m.	N. M.
"	9	's morgens	3	"	50	"	E. K.
"	17	"	1	"	53	"	V. M.
"	24	"	1	"	58	"	L. K.
"	31	"	0	"	1	"	N. M.
September	7	's avonds	9	"	57	"	E. K.
"	15	"	1	"	1	"	V. M.
"	22	's morgens	7	"	20	"	L. K.
"	29	's avonds	1	"	15	"	N. M.
October	7	"	4	"	25	"	E. K.
"	14	"	11	"	34	"	V. M.
"	21	"	2	"	33	"	L. K.
"	29	's morgens	5	"	32	"	N. M.
November	6	"	10	"	12	"	E. K.
"	13	"	9	"	49	"	V. M.
"	20	"	0	"	57	"	L. K.
"	28	"	0	"	4	"	N. M.
December	6	"	2	"	16	"	E. K.
"	12	's avonds	8	"	5	"	V. M.
"	19	"	3	"	15	"	L. K.
"	27	"	7	"	24	"	N. M.

TAFEL

VAN DE OPKOMST EN DEN ONDERGANG DER ZON
gedurende het jaar 1875.

		Opkomst der Zon.				Ondergang der Zon.			
		3 'smorg.	8 u.	13 m.		'sav. 3 u.	56 m.		
Januari									
"	10	"	8	"	10	"	4	"	6
"	17	"	8	"	5	"	4	"	16
"	24	"	7	"	57	"	4	"	29
"	31	"	7	"	46	"	4	"	42
Februari	7	"	7	"	35	"	4	"	55
"	14	"	7	"	21	"	5	"	8
"	21	"	7	"	7	"	5	"	22
"	28	"	6	"	52	"	5	"	35
Maart	7	"	6	"	36	"	5	"	47
"	14	"	6	"	20	"	6	"	0
"	21	"	6	"	4	"	6	"	12
"	28	"	5	"	47	"	6	"	25
April	4	"	5	"	31	"	6	"	37
"	11	"	5	"	14	"	6	"	49
"	18	"	4	"	59	"	7	"	1
"	25	"	4	"	44	"	7	"	13
Mei	2	"	4	"	30	"	7	"	25
"	9	"	4	"	17	"	7	"	37
"	16	"	4	"	5	"	7	"	48
"	23	"	3	"	55	"	7	"	58
"	30	"	3	"	47	"	8	"	8
Juni	6	"	3	"	42	"	8	"	15
"	13	"	3	"	39	"	8	"	21
"	20	"	3	"	38	"	8	"	24
"	27	"	3	"	41	"	8	"	25

Juli	4	's	morg.	3	u.	45	m	's	av.	8	u.	23	m.
"	11	"	"	3	"	52	"	"	8	"	"	18	"
"	18	"	"	4	"	0	"	"	8	"	"	11	"
"	25	"	"	4	"	10	"	"	8	"	"	2	"
Augustus	1	"	"	4	"	20	"	"	7	"	"	51	"
"	8	"	"	4	"	32	"	"	7	"	"	38	"
"	15	"	"	4	"	43	"	"	7	"	"	24	"
"	22	"	"	4	"	55	"	"	7	"	"	10	"
"	29	"	"	5	"	7	"	"	6	"	"	54	"
September	5	"	"	5	"	18	"	"	6	"	"	38	"
"	12	"	"	5	"	30	"	"	6	"	"	22	"
"	19	"	"	5	"	42	"	"	6	"	"	5	"
"	26	"	"	5	"	54	"	"	5	"	"	48	"
October	3	"	"	6	"	5	"	"	5	"	"	32	"
"	10	"	"	6	"	17	"	"	5	"	"	16	"
"	17	"	"	6	"	29	"	"	5	"	"	0	"
"	24	"	"	6	"	43	"	"	4	"	"	45	"
"	31	"	"	6	"	56	"	"	4	"	"	31	"
November	7	"	"	7	"	9	"	"	4	"	"	18	"
"	14	"	"	7	"	21	"	"	4	"	"	7	"
"	21	"	"	7	"	34	"	"	3	"	"	58	"
"	28	"	"	7	"	45	"	"	3	"	"	50	"
December	5	"	"	7	"	55	"	"	3	"	"	46	"
"	12	"	"	8	"	4	"	"	3	"	"	44	"
"	19	"	"	8	"	10	"	"	3	"	"	45	"
"	26	"	"	8	"	13	"	"	3	"	"	48	"

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

POLYMERIZATION

The polymerization of ethylene is a process which has been studied for many years. It is a process which is of great importance in the chemical industry. The polymerization of ethylene is a process which is of great importance in the chemical industry. The polymerization of ethylene is a process which is of great importance in the chemical industry.

POLYMERIZATION

The polymerization of ethylene is a process which has been studied for many years. It is a process which is of great importance in the chemical industry. The polymerization of ethylene is a process which is of great importance in the chemical industry. The polymerization of ethylene is a process which is of great importance in the chemical industry.

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

Het bestuur der Polytechnische School is opgedragen aan een' Directeur en een' Raad van Bestuur, samengesteld uit de Hoogleeraren der School.

De Directeur is Voorzitter van den Raad.

De Secretaris wordt jaarlijks door den Raad uit zijn midden gekozen.

DIRECTEUR
DR. L. COHEN STUART.

SECRETARIS VAN DEN RAAD VAN BESTUUR
DR. A. C. OUDEMANS JR.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

HOOGLEERAREN.

In de zuivere en toegepaste wiskunde.

DR. G. W. F. BAEHR. — *Langendijk.*

F. J. VAN DEN BERG. — *Zuidwal.*

DR. L. COHEN STUART. — *Oude Delft.*

A. J. VAN PESCH. — *Voorstraat.*

In de Wiskunde en in het IJken van Maten en Gewichten.

DR. F. J. STAMKART. — *Binnenwatersloot.*

In de toegepaste Natuurkunde.

DR. J. BOSSCHA JR. — *'s Hage.*

In de Kennis van Werktuigen en mech. Technologie.

D GROTHE. — *Voorstraat.*

In de schoone Bouwkunde.

E. GUGEL. — *Oude Delft.*

Adsistent: A. LE COMTE. — *Camaretten.*

In de Waterbouwkunde.

E. STEUERWALD. — *Koornmarkt.*

Ingenieur van den Waterstaat, tijdelijk belast met de lessen in de Waterbouwkunde.

N. H. HENKET. — *Flamingstraat.*

In de Scheepsbouwkunde.

J. W. CALTEN. — *Hellevoetsluis*

Adsistent: A. C. VAN LOO. — *'s Gravenhage.*

**In de Staathuishoudkunde en Administratief
Recht.**

MR. B. H. PEKELHARING. — *Westvest.*

In de Scheikunde.

DR. A. C. OUDEMANS JR. — *Koornmarkt.*

In de Mineralogie, Geologie, het Mijnwezen.

. . . . .

LEERAREN.

In de Werktuigbouwkunde.

A. HUËT. — *Oude Langendijk.*

In de natuurkunde.

A. J. SNIJDERS CZN. — *Molslaan.*

In de Scheikunde en scheikundige Technologie.

DR. L. C. LEVOIR. — *Houttuinen.*

Adsistent: DR. J. G. KRAMERS. — *Voorstraat.*

In het Boetseeren.

E. LACOMBLÉ. — *Nieuwe Langendijk.*

In de Burgerlijke Bouwkunde.

G. J. MORRE. — *Korte Geer.*

Adsistent: F. J. NIEUWENHUIS. — *Camaretten.*

In het maken van Modellen en Werktuigen.

G. REUVEKAMP. — *Binnenwatersloot.*

In het Handteekenen.

P. TETAR VAN ELVEN. — *Koornmarkt.*

AMBTENAAR VAN ADMINISTRATIE.

H. L. VERSCHOOR. — *Koornmarkt.*

CONCIERGE.

C. P. WIES. — *In het gebouw.*

PORTIER.

H. SEEGER. — *Westvest.*

PROGRAMMA DER LESSEN,

WELKE

gedurende het jaar 1874—1875

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL

ZULLEN GEGEVEN WORDEN.

Wiskunde.

a. Beschrijvende meetkunde.

II. (*Eerste deel van den tweejarigen cursus*). Bol. Centrale, evenwijdige en axonometrische perspectief en schaduw van lichamen door eenvoudige platte en gebogen vlakken begrensd. Eerste gedeelte van de theorie der kromme lijnen en gebogen oppervlakken.

5 u. 's weeks, waarv. 3 u. teekenen.

Ingenieurs B₁.

IIb. (*Tweede deel van den tweejarigen cursus*). Voortzetting van de theorie der gebogen oppervlakken met toepassing op perspectief en schaduw.

3 u., waarv. 2 u. teekenen.

Ingenieurs B₂.

Cursus in de beginselen.

1 u. 's weeks.

Technologen B₃.

b. Analytische meetkunde.

IIa. In het platte vlak. Coördinatenleer. Rechte lijn en cirkel. Kromme lijnen van den tweeden graad. 2 u.

Ingenieurs B₁.

IIb. In de ruimte. Rechte lijn en platte vlak. Oppervlakken van den tweeden graad. 1 u.

Ingenieurs B₂.

Cursus in de eerste beginselen. 1 u.

Technologen B₁.

c. Bolvormige driehoeksmeting.

Ook de voornaamste toepassingen. 1 u., tot Paschen,

Ingenieurs B₁.

Beginnelsen.

Technologen B₃.

d. Analyse.

IIa. Hoogere stelkunde. Differentiaal- en integraalrekening met betrekking tot functiën van een enkele onafhankelijk veranderlijke grootheid. Algemeen overzicht. 5 u.

Ingenieurs B₁.

IIb. Aanvulling der hoogere stelkunde. Differentiaal- en integraalrekening met betrekking tot functien van twee of meer onafhankelijk veranderlijken. Leer der bepaalde integralen. Integreren van differentiaal-vergelijkingen. 4 u.

Ingenieurs B₂.

Mechanica.**a. Algemeene cursus.**

IIa. Cinematica. Beweging van een stoffelijk punt. Evenwicht en beweging van vaste lichamen en beweegbare stelsels, eerste gedeelte. Met toepassingen. 3 u.

Ingenieurs C₁.

IIb. Evenwicht en beweging van vaste lichamen en beweegbare stelsels, tweede gedeelte. Evenwicht en beweging van vloeistoffen. Idem. 3 u.

Ingenieurs C₂.

b. Theorie der bouwconstructiën.

IIa. Leer der veerkracht. Uitrekking, samendrukking, buiging, afschuiving en wringing, hoofdzakelijk van prismatische lichamen. Hout- en ijzerconstructiën, eerste gedeelte. 3 u., na Paschen 2 ure.

Ingenieurs C₁.

IIb. Vervolg der hout- en ijzerconstructiën. Bekleedingsmuren. — Gewelven. 1 u.

Ingenieurs C₂.

c. Hydraulica.

Beweging van water in buizen, kanalen en rivieren. 1 u., na Kersmis.

Civiel ingenieurs C₂.

d. Theorie van werktuigen.

Theorie der calorische werktuigen. 1 u., tot Paschen.

Ingenieurs C₂.

Uitbreiding, bijzonder wat betreft het stoomwerktuig. 2 u., na Paschen.

Werktuigkundige en scheepsbouwkundige ingenieurs C₂.

Verlies van nuttig effect bij overbrenging van beweging. Regeling van snelheid. Theorie der water-raderen. 2 u., tot Paschen.

Werktuigkundige ingenieurs C₂.

e. Beginselen.

IIa. Evenwicht en beweging van vaste lichamen. 2 u.

Technologen B² en gedeeltelijk technologen B₃.

IIb. Evenwicht en beweging van vloeistoffen. 1 u.

Technologen B₃.

Toegepaste Natuurkunde.

Moleculaire werkingen. Veerkracht van vaste, vloeibare en luchtvormige lichamen. *Warmte.* Het meten van temperaturen en warmtehoeveelheden. Verandering van veerkracht door temperatuurs-verandering. Smelten en verdampen. Hoofdwetten der mechanische warmte-theorie. Opwekking van warmte door scheikundige middelen. Geleiding en straling. Verwarming en luchtverversching van gebouwen. *Licht.* Photometrie. Terugkaatsing en breking. Optische werktuigen. Interferentie en polarisatie. 3 u.

Technologen B₁ en B₂. Ingenieurs B₁ en B₂.

Onderwerpen van bijzonderen aard. Bepaling van soortelijk gewicht; areometers en vochtwegers. Photometers. Spectroskopen. Mikroskopen. Interferentie en polarisatie; saccharimeters. 1 u., tot Paschen.

Praktische oefeningen. 2 u.

Theoretische en anorganische scheikunde.

IIa. Verwantschapsleer. Bepaling van atoom- en moleculair gewicht. Amorphe en kristallijne toestand. Dimorphie, isomorphie, isomerie en polymerie. Soortelijk volumen van gasvormige, vloeibare en vaste stoffen. Verband tusschen soortelijke warmte, atoomgewicht en moleculair-gewicht. Scheikundige theoriën. Scheikunde der niet-metalen. 2 u.

Technologen B₁ en mijnen-ingenieurs B₁.

IIb. Scheikunde der metalen. 1 u.

Technologen B₂.

Organische scheikunde.

Inleiding. Elementair-analyse. Bepaling van het specifiek gewicht van dampen. Geschiedenis van de ontwikkeling der organische scheikunde, en van de theoriën omtrent de constitutie van organische licha-

men. Typentheorie. Structuurformulen. Beschrijving
der voornaamste organische verbindingen. 2 u.

Technologen.

Scheikundige analyse.

Qualitative analyse. 1 u., na Kersmis.

Ingenieurs B₁ en technologen B₁.

Scheikunde der bouwstoffen.

IJzer, scheikundig karakter, voornamelijk ter onderscheiding van staal. Staal, onderkenning en keuring. Overige metalen. Verfstoffen. Houtconservatiemiddelen en scheikundige keuring. Mortels. Water, eischen voor drinkwater, voor voeding van stoomketels. 1 u.

Ingenieurs B₂.

Oefeningen in het scheikundig laboratorium.

Qualitative en quantitative analyse en het maken van praeparaten. 9 u.

Technologen.

Qualitative en quantitative analyse. 6 u.

Mijnen-ingenieurs.

Qualitative en quantitative analyse der bouwstoffen. 2 u.

Ingenieurs B₂.

Delfstofkunde.

Ila. Algemeene delfstofkunde. Kristallographie, natuur- en scheikundige eigenschappen der mineralen.

4 u., tot Kersmis.

Bijzondere delfstofkunde. Beschrijving der verschillende mineralen, eerste gedeelte. 4 u., na Kersmis.

Mijnen-ingenieurs B₁.

Ilb. Bijzondere delfstofkunde. Tweede gedeelte.

2 u., tot Kersmis.

Praktische oefeningen in het herkennen en onderzoek der mineralen. 3 u., na Kersmis.

Mijnen-ingenieurs B₂.

Aardkunde.

Leer der sedimentaire vormen. 2 u.

Mijnontginning.

Diepe grondboringen. Stelsels van ontginning van kolen en ertsen. 2 u.

Mijnen-ingenieurs C_1 .

Kennis van werktuigen.

Werktuigen voor het opvoeren van vloeistoffen. Waterraderen. Windmolens. Calorische- en gasmachines. Ingenieurs C_1 en C_2 en technologen B_2 en B_3 .

Mechanische technologie.

IIIa. *De bewerking van metalen.* Het smelten uit de ertsen. Het maken der metaallegeringen en hare eigenschappen. Het gietbedrijf. Het smeden, pletten, draad- en buizentrekken. Het ruwe en fijne afwerken door vijlen, draaien, freezen, slijpen, ponsen, stampen, etsen, émailleren, enz. Het maken van munten, naalden, spelden, spijkers, bouten, schroeven. De inrigting van sloten. 3 u.

Technologen B_3 en werktuigkundige ingenieurs C_1 .

IIIb. *De fabricatie van glas.* Het smelten, de inrichting der ovens. Het maken van ruit- en spiegelglas. Het slijpen van glas. Het beleggen van spiegels. *Het maken van aardewerk.* Fayence, steengoed, gewoon aardewerk, muurplaatjes, metselsteenen. *De bewerking van het hout.* De ruwe bewerking, het opwerken en voltooien. *Het spinbedrijf, eerste gedeelte.* Bijzonder de katoenspinnerij, de ruwe bewerking van den katoenvezel, het wolven, kloppen, kaarden en verdeelen; het grof en fijn spinnen. 3 u.

Technologen B_1 en B_2 en werktuigk. ingenieurs B_1 en B_2 .

De ijzerindustrie. Het smelten uit de ertsen; het maken van smeedijzer en staal; het gieten, smeden en pletten. 1 u., tot Paschen.

Civil- en scheepsbouwkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Schelkundige technologie.

IIb. Scheikundige technologie der anorganische stoffen.
 Vezelstoffen. Zetmeel. Suikerfabrikatie. Fabriekmatige
 bereidingen berustende op gistingsprocessen. Dierlijke
 stoffen, looierij. Verwerij. Drukkerij. Lichtstoffen.
 Brandstoffen. Water. 3 u.

Technologen.

Werktuigkundig teekenen.

Voor de werktuigkundige ingenieurs B_1 en B_2 . Het
 schetsen, opmeten en in teekening brengen naar
 modellen van onderdeelen van werktuigen, naar mo-
 dellen voor de gieterij en naar werktuigen in hun
 geheel.

Het maken van werkteekeningen van de onderdeelen
 van een werktuig, waarvan de planteekeningen ge-
 geven zijn.

Voor de werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 . 4 u.

Het ontwerpen van werktuigen en hunne onder-
 deelen. Het teekenen van diagrammen van zuiger- en
 stoomschuifbewegingen, parallel bewegingen, tand-
 raderen, enz. 8 u.

Werktuigbouwkunde.

a. Stoomketels en stoomwerktuigen. Tweejarige cursus
 B II *b. Stoomwerktuigen.* 1 u.

Werktuigkundige ingenieurs B_1 en B_2 .

Tweejarige cursus C IIa. Aanleg van polderge-
 malen. 1 u.

Werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

b. Onderdeelen. Tweejarige cursus C IIb. Bakken van
 gegoten en geslagen ijzer, gashouders. Pijpen, buizen
 en slangen, met de verbindingen. Kleppen: vlakke,
 kegelvormige, bolvormige, kroonkleppen. Schuiven:
 vlakke en gebogen, enkel- en veelvoudige, heen- en

wedergaande en draaiende. Kranen: een-, twee-, drie- en vierwegskranen, kegelvormige, cilindrische en excentrische kranen. Afsluiters, veiligheidstoestellen, peilglazen, peilkranen. Pompen, enkel- en dubbelwerkende, zuig- en perspompen, voeding- en luchtpompen. Injectie- en surface-condensors. Cilinders voor stoomwerktuigen, voor hydraulische persen, enz. 2 u.

Werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Stoomschuifbeweging.

1 u.

Werktuigkundige ingenieurs C_1 en C_2 .

Burgerlijke bouwkunde en bouwkundig teekenen.

a. Bouwstoffen en onderdeelen van gebouwen.

IIa. Houtverbindingen. Steenverbanden. Metaalverbindingen. Houten wanden, balklagen, vloeren, kozijnen, deuren, ramen. Houten kappen.

2 u. voordr., 7 u. teek.

Civiel- en bouwkundige ingenieurs B_1 . Technologen B_1 , werktuigkundige ingenieurs B_2 en mijnen-ingenieurs C_1 de voordracht.

IIb. Vervolg houten kappen en dakbedekkingen. Goten en kroonlijsten. Houten en steenen trappen. Maatregelen het bouwen voorafgaande, funderingen. Metselwerken onder en boven den grond. Gewelven, constructie van ton-, kruis- en koepelgewelven. IJzeren balklagen, trappen en kappen. Overzicht der overige ambachten. Bij den huisbouw voorkomende bouwstoffen.

2 u. voordr., 6 u. teek.

Civiel- en bouwkundige ingenieurs B_2 . Technologen B_2 en werktuigkundige ingenieurs C_1 de voordracht.

b. Projecteren.

IIa Algemeene wetten en conventionele bepalingen omtrent het ontwerpen en teekenen van platte gronden, opstanden en doorsneden van gebouwen. Voorschriften

met het oog op doelmatigheid, gezondheid en constructie. Vormen van de onderdeelen der uitwendige ordonnantie: lijstwerken, deuren en vensters, gesloten en doorbroken wanden: *a.* in gehouwen steen of pleister, *b.* in gebakken steen. Vormen van de onderdeelen van houten gebouwen. Vormen der inwendige ordonnantie: deuren, schoorsteenen, vloeren, zolderingen, wanbekleedingen, enz. Het ontwerpen: *a.* van kleine woonhuizen, *b.* van woonhuizen van middelbare grootte, *c.* van verschillende houten gebouwen.

1 u. voordr.

Hierbij oefeningen uit dezelfde onderwerpen.

2 u., na Kersmis 4 u

Civiel ingenieurs C_1 en architecten C_1 .

Uit verschillende onderwerpen. Dezelfde uren.

Architecten C_1 en C_2 .

IIb. Spoorweggebouwen. Halten. Tussenstations. Hoofdstations. Waterstations. Goederenloodsen. Rijtuigloodsen. Locomotievenloodsen. Werkplaatsen en reparatiewinkels.

1 u. voordr.

Oefeningen in het ontwerpen van spoorweggebouwen.

4 u. teekenen.

Civiel ingenieurs C_2 .

Van verschillende soorten van gebouwen.

Dezelfde uren.

Architecten C_1 en C_2 .

c. Oefeningen in de beginselen van de constructie en van het projecteren.

3 u. teekenen.

Technologen B_2 en B_3 en werktuigk. ingenieurs C_1 en C_2 .

d. Geschiedenis der bouwkunst.

IIa. Grondbeginselen van de aesthetiek der bouwkunst. Bouwkunst der voor-klassieke oudheid. Klassieke bouwkunst.

1 u. voordr.

Civiel ingenieurs C_1 en architecten C_1 .

IIb. Middeleeuwsche bouwkunst. Renaissance en moderne bouwkunst. 1 u. voordr.

Civiel Ingenieurs C_2 en architecten C_2 .

Oefeningen in architectonische stijlvormen.

2 u. teekenen.

Architecten C_1 en C_2 .

e. Oefeningen in het ornament.

2 u. teekenen.

Architecten C_1 en C_2 .

Waterbouwkunde en waterbouwkundig teekenen.

a. Beginselen.

Beschoeiingen en bekleedingsmuren. Duikers. Vaste houten bruggen. Bouwstoffen, bijzonder bij waterbouwkundige werken in gebruik.

1 u. voordr., 2 u. teekenen.

Civiel en bouwkundige ingenieurs B_2 .

b. Eigenlijke waterbouwkunde.

Sluizen, eerste gedeelte. Algemeene beschrijving der verschillende soorten van sluizen. Zamenstelling der onderdeelen.

2 u. voordr. tot Kersmis.

Civiel ingenieurs C_1 .

Sluizen, tweede gedeelte. Projecteren van sluizen met de daarop betrekking hebbende berekeningen. *Kanalen.* Algemeene beschrijving der verschillende soorten van kanalen. Aanleg van scheepvaartkanalen. Grondwerken. Kunstwerken. Uitwateringskanalen. Kanalen in Nederland.

2 u. voordr. tot Kersmis.

Civiel ingenieurs C_2 .

Havens en maritime werken. Algemeene beschrijving van de werken en inrichtingen, die bij havens voorkomen. Aanleg en zamenstelling van havendammen en drooge dokken. *Polders en bemalingen.* Algemeene

beschouwingen omtrent de inrichting en drooghouding van polders. Grondwerken. Kunstwerken. Droogmakerijen. Irrigatiën. 2 u., voordr. na Kersmis.

Civil ingenieurs C_1 en C_2 .

Oefeningen.

Samenstellende deelen van sluizen. 4 u., t. Kersmis.

Havens en maritime werken. Polders en bemalingen.

4 u., na Kersmis.

Civil ingenieurs C_1 .

Sluizen. 4 u., tot Kersmis.

Havens en maritime werken. Polders en bemalingen.

4 u., na Kersmis.

Civil ingenieurs C_2 .

c. Bruggen.

Eerste gedeelte. Inleiding. Landhoofden, jukken, pijlers, ijsbrekers. Bovenbouw van vaste houten bruggen. 2 u., tot Kersmis.

Civil ingenieurs C_1 .

Tweede gedeelte. Projecteren van bruggen met de daartoe betrekkelijke berekeningen. Vaste ijzeren bruggen, beweegbare houten en ijzeren bruggen, drijvende bruggen. Steenen bruggen.

Algemeene opmerkingen betreffende het bouwen, keuze der bouwplaats, bepaling der hoofdafmetingen, keuze der bouwstoffen. Steigerwerken en gebruik van werktuigen. 2 u., tot Paschen.

Civil ingenieurs C_2 .

d. Wegen.

Eerste gedeelte. Inleiding. Communicatiemiddelen in het algemeen. Traceren van wegen. *Aanleg.* Aardebaan. Klinkertwegen, keiwegen, grindwegen, Mac-Adam-wegen, enz. Weegbruggen. *Spoorwegen.* Bovenbouw, ballast, steunpunten der rails, dwarsliggers, enz.;

verschillende vormen van gewone rails, kruissingen, wissels, traversen en rolwagens, draaischijven, waterkranen en reservoirs. 2 u., na Kersmis.

Civil ingenieurs C_1 .

Tweede gedeelte. Algemeene inrichting voor locomotief- en rijtuigremises. Stations-emplacementen, parallelwegen, overwegen, afrasteringen, signalen en seinen; berekening der tegenstanden op spoorwegen, hellende vlakken, buitengewone systemen van spoorwegen, transportkabel. Grondtransport. Tunnels. Rivier-overgangen. Spoorwegonderhoud en exploitatie. 2 u., tot Paschen.

Civil ingenieurs C_2 .

Oefeningen in verband met de voorgedragen onderwerpen over bruggen en wegen.

Civil ingenieurs C_1 . 4 u.

Civil ingenieurs C_2 . 4 u.

Scheepsbouwkunde en scheepsbouwkundig teekenen.

Scheepsbouwkundige ingenieurs.

Cursus B. Het samenstel van schepen, zoo houten als ijzeren en de inrichtingen aan boord. De uitvoering van den bouw. Waterverplaatsing. 1 u. voordr.

Eerste deel van den tweejarigen cursus C. Stabiliteit. Theorie van de beweging van het schip op zee. Voortstuwing. 1 u. voordr.

Teekenoefeningen.

Voor de scheepsbouwkundige ingenieurs B_1 . Het construëren en teekenen van kromme lijnen, het copieëren en op andere schaal overbrengen van scheepsteekeningen. Voor B_2 het teekenen naar een scheepsbestek en van teekeningen die geheel het verband van een schip of deelen daarvan voorstellen.

Voor C. Het maken van teekeningen behorende bij de berekeningen van een schip, het teekenen en berekenen van een of meer ontwerpen. 4 u.

Landmeten en waterpassen.

Civiel ingenieurs C_1 , architecten C_1 en mijnen-ingenieurs C_1 .

a. Landmeten.

Instrumenten. Onderdeelen: randverdeeling en hare aflezing, vizier-inrichtingen, niveau. Instrumenten tot het meten en uitzetten van hoeken, theorie, regeling en gebruik. Hulpmiddelen tot het meten van lengten, de stadia. 3 u., tot Kersmis.

Uitvoering en daarbij voorkomende berekeningen. Inleiding: invloed der fouten in de hoek- en lengtemetingen, algemeen begrip van de methode der kleinste quadraten. Verschillende handelwijzen tot het opmeten van terreinen van geringe uitgestrektheid. Het in kaart brengen en de inhoudsbepaling. Het trianguleren. Het vastleggen van enkele punten.

2 u., van Kersmis tot Paschen.

b. Waterpassen.

De trigonometrische hoogtemeting. Het gewone waterpassen. De barometrische hoogtemeting.

2 u., na Paschen.

c. Practische oefeningen.

Civiel ingenieurs C_1 en C_2 , architecten C_1 en C_2 en mijnen-ingenieurs C_1 .

Geodesie.

Uitbreiding van den cursus over het landmeten en waterpassen tot groote opmetingen. Sterrekundige bepalingen. Kaartenprojectiën. Meetkundige beschrijving van Nederland. 1 u.

Civiel ingenieurs C_2 .

Situatietekenen.

2 u., v. Kersmis tot Paschen.

Civiel ingenieurs C_1 en mijnen-ingenieurs C_1 .

Meten en wegen.

Theorie van het meten en wegen in verband met
den ijk der maten, gewichten en weegwerktuigen. 2 u.

Praktische oefeningen. 4 u.

Staathuishoudkunde.

Geschiedenis van het socialisme en communisme.
Verschillende onderwerpen. 2 u.

Administratief recht.**In betrekking tot waterstaat en openbare werken.**

Eerste gedeelte. Inleiding: algemeene beginselen van
administratief recht.

Tweede gedeelte. Overzicht onzer verordeningen op
waterstaat en openbare werken betrekking hebbende.

Civiel ingenieurs C₂. 2 u.

In betrekking tot fabrieken en werktuigen.

Als *eerste gedeelte*: inleiding, cursus civiel ingenieurs.
1 u., na Kersmis.

Voorts overzicht der verordeningen. 1 u., na Kersmis.

Werktuigkundige ingenieurs C₂.

Handelsrecht.**Handteekenen.**

Schetsteekenen naar verschillende voorwerpen.

2 u., tot Paschen; 6 u., na Paschen.

Teekenen naar pleister, koppen, enz. 4 u., t. Paschen.

Idem, ornament. 4 u.

Landschapteekenen en oefeningen in het wasschen.

2 u.

De gelegenheid tot oefeningen in het **boetseren**
en tot **praktische oefeningen in het bewerken**
van hout en metalen, zal op daartoe aan te wijzen
tijden openstaan.

TOELICHTING.

Volgens de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs is de Polytechnische school bestemd voor de opleiding van:

1°. aanstaande industriëlen of technologen, die eene grootere mate van theoretische en technische kennis verlangen dan aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus kan verkregen worden;

2°. van hen, die verlangen zich te bekwamen tot:

civiel ingenieur;

architect of bouwkundig ingenieur;

scheepsbouwkundig ingenieur;

werktuigkundig ingenieur;

mijnen-ingenieur.

De bijwoning der lessen aan de Polytechnische school is aan geene andere voorwaarden gebonden, dan de storting der bij de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs vastgestelde som en de door het reglement voorgeschreven opgave van de lessen, welke men wenscht te volgen.

Die storting bedraagt *f* 200, te voldoen bij den aanvang van elk studiejaar. Zij, die slechts enkele lessen wenschen te volgen, betalen mede bij den aanvang van elk studiejaar, voor lessen die gegeven worden éénmaal 's weeks *f* 10, tweemaal *f* 20, drie- maal *f* 30, vier- of meermalen *f* 40.

Leerlingen, die aan de oefeningen in het scheikundig laboratorium wenschen deel te nemen, storten bij den aanvang van het jaar eene waarborgsom, *f* 15 voor eerstbeginnenden, *f* 40 voor hen, die

wenschen zich met onderzoekingen en bereidingen van grooteren omvang bezig te houden, — waaruit wordt vergoed, wat door hen wordt gebroken of door hun toedoen in het ongereede geraakt.

Zij, die aan de praktische oefeningen met gereedschap en draaibank wenschen deel te nemen, hebben zich voor eigen rekening van de meest benoodigde gereedschappen te voorzien.

Evenmin als een toelatings-examen bestaan er overgangs-examen.

In overeenstemming met de geheele vrijheid van studie, in den geest der wet, voor de Polytechnische school als beginsel aangenomen, is het aan ieder, die haar wenscht te bezoeken, overgelaten te beoordeelen, of hij de daartoe noodige kundigheden bezit, en voorts geheel aan de eigen verantwoordelijkheid der leerlingen, in hoeverre zij van de hun openstaande gelegenheid om zich te bekwamen gebruik willen maken.

Bij het eerste dient in het oog te worden gehouden:

dat bij het onderwijs aan de Polytechnische school ondersteld wordt, dat allen, die daarvan gebruik maken, in het bezit zijn van de kundigheden, welke aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus kunnen verkregen worden, voor zooverre namelijk die kundigheden betrekking hebben op vakken, waarop zij zich wenschen toe te leggen;

dat voor hen, die een diploma als technoloog of ingenieur wenschen te verwerven, het volbrachte eind-examen der hoogere burgerschool alleen dan een waarborg voor genoegzame voorbereiding oplevert, indien daarbij, voor ieder der afdeelingen wis- en werktuigkunde, natuurkundige wetenschappen en hand- en rechtlijnig teekenen, de vorderingen allezins voldoende werden gerekend.

Het leerplan is er op ingericht, dat zij, die in den vermelden zin, dit eind-examen met goed gevolg hebben afgelegd, bij behoorlijke vereeniging van eigen studie met het geregeld volgen der lessen en het getrouw deel nemen aan de oefeningen:

door een *driejarigen cursus* zich de kundigheden kunnen eigen maken, die gevorderd worden bij het examen B, art. 60, waardoor een diploma van *technoloog* verkregen wordt; en

door een *eersten tweejarigen cursus* de kundigheden, welke gevorderd worden voor een der examens B, art. 61—65 en daarna door het volgen van een *tweeden tweejarigen cursus*, die welke vereischt worden voor het overeenkomstige examen C, waardoor een diploma van *ingenieur* verkregen wordt.

Eene doelmatige tijdverdeeling brengt mede, dat de eerste tweejarige cursus voor scheepsbouwkundig, werktuigkundig en mijnen-ingenieur zich ook over enkele vakken, die eerst in examen C voorkomen, uitstrekt.

Voor zoo verre de lessen eene bepaalde plaats in dit leerplan innemen, is deze in het programma aangewezen. De lessen aangeduid door B_1 zijn meer bepaald bestemd voor het *eerste*, die aangeduid door B_2 voor het *tweede* voorbereidingsjaar voor examen B. Gelijke beteekenis hebben C_1 en C_2 met het oog op examen C.

De vermelding van het aantal uren voor de verschillende oefeningen heeft geene andere beteekenis dan te doen uitkomen, welke tijd op de noodige hulp en leiding kan worden gerekend, geenszins die, dat aan deze oefeningen niet meer tijd zou kunnen of moeten besteed worden. De teekenzalen, het loaal voor het boetseren en de laboratorien staan, voor

zooveel mogelijk, dagelijks van 9 tot 4 ure voor die oefeningen open.

Van de bibliotheek — elken namiddag van 12 tot 4 ure en elken avond, behalve des Zaterdags, van 7 tot 10 ure voor een ieder open — kan door de leerlingen gebruik gemaakt worden.

De cursus in meten en wegen is bijzonder bestemd voor hen, die zich voor de betrekking van adjunct-ijker der maten, gewichten en weegwerktuigen wenschen te bekwamen.

De lessen vangen aan op Maandag 7° September.

Aldus vastgesteld ter algemeene vergadering van leeraren en hoogleeraren der Polytechnische school, op heden den 29sten Mei 1874.

L. COHEN STUART, *Voorzitter.*

A. C. OUDEMANS Jr., *Secretaris.*

REGLEMENT

voor het gebruik van de

Bibliotheek der Polytechnische School.

---

1. De bibliotheek is geopend, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, iederen namiddag van 12 tot 4 ure en iederen avond, behalve des Zaterdags, van 7 tot 10 ure; in de Kers- en de Paaschvacantie iederen namiddag van 12 tot 4 ure; in de zomervacantie iederen Maandag en Donderdag namiddag van 2 tot 4 ure.

Op deze uren zal altijd een assistent tegenwoordig zijn, bereid tot het verschaffen van inlichtingen en hulp.

Docenten der Polytechnische school staat het bezoeken van de bibliotheek, buiten de genoemde uren, van des voormiddags 9 tot 12 ure vrij.

2. In de bibliotheek is een catalogus voorhanden, benevens een register van later bijgekomen boeken. Zij mogen niet van de voor hen bestemde plaats worden weggenomen.

De door de bezoekers in handen genomen boeken moeten door hen met zorg weder op hunne juiste plaats worden geborgen.

3. Docenten en leerlingen der Polytechnische school kunnen voor hun eigen gebruik werken nit de biblio-

theek, tegen behoorlijk ontvangbewijs, ter leen bekomen; laatstgenoemden op persoonlijke aanvraag.

Voor personen, die niet tot de school behooren, wordt daartoe eene bijzondere vergunning van den directeur of van den bibliothecaris vereischt.

4. De gewone tijd, waarvoor boeken uitgeleend worden, is veertien dagen.

Indien na verloop van dien tijd het werk nog langer begeerd wordt, kan de termijn van teruggaaf door den bibliothecaris verlengd worden, echter slechts ingeval het werk door niemand anders verlangd wordt en onder verbindtenis van onverwijldde terugzending, zoodra zulks het geval mocht zijn.

5. Van de uitgeleende werken wordt door den bibliothecaris een register gehouden, dat steeds in de bibliotheek voorhanden zal zijn.

In de bibliotheek wordt gelegenheid gegeven tot het schriftelijk aanvragen van uitgeleende werken. Aan dergelijke aanvraag wordt, nadat het verlangde werk weder is ingekomen, zoo spoedig mogelijk voldaan, en wel, indien hetzelfde werk door meer dan een persoon verlangd wordt, in de volgorde waarin de aanvragen zijn geschied.

6. Niemand mag meer dan tien banden te gelijk ter leen hebben, zonder vergunning van den directeur of van den bibliothecaris.

7. Teekeningen, kaarten, platen, plaatwerken, handschriften, woordenboeken, losse nummers van tijdschriften of vervolgwerken kunnen niet dan bij uitzondering worden ter leen verstrekt, ingevolge eene bijzondere vergunning van den directeur of van den bibliothecaris, aan wie de beslissing toekomt of eenig werk onder de bepaling van dit artikel valt.

8. De tijdschriften moeten gedurende de twee eerste

maanden, nadat zij zijn ingekomen, steeds van Maandag ochtend 9 tot Zaterdag namiddag 4 ure in de bibliotheek aanwezig zijn.

De bibliothecaris heeft echter de bevoegdheid om bij uitzondering en voor zoolang hiertegen door geen van de docenten bedenking wordt gemaakt, de nieuw ingekomen nummers van tijdschriften, die meer bepaaldelijk op het vak van een der docenten betrekking hebben, aan dien docent, alsvorens zij in de bibliotheek ter lezing worden gelegd, voor den tijd van eene week ten gebruike te geven.

9. De afgifte en het wederom in ontvang nemen van werken geschiedt alleen des avonds en Maandag en Donderdag namiddag van 1 tot 4 ure.

De bibliothecaris heeft echter de bevoegdheid hier van af te wijken.

10. Van 1 tot 10 Julij kan geen aanspraak worden gemaakt op het ter leen bekomen van boekwerken. Vóór 1 Julij moeten alle uitgeleende werken terug bezorgd worden. In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van den bibliothecaris, moeten, op diens schriftelijke aanvraag, de uitgeleende werken ook binnens tijds onmiddellijk terug bezorgd worden.

11. Ieder is verantwoordelijk voor de schade aan eenig door hem ontvangen werk, terwijl het in zijn bezit was, toegebracht, en is gehouden bij verlies of bederf, de waarde van het geheele werk — van tijdschriften den geheelen jaargang — te vergoeden, in zooverre namelijk geene enkele deelen of nummers te bekomen zijn. Echter kan in bijzondere gevallen met eene mindere schadevergoeding genoegen genomen worden.

Vergoeding is opvorderbaar van ieder, die, na tweemaal schriftelijk door den bibliothecaris daartoe

te zijn uitgenoodigd, nalatig blijft in het terugzenden van eenig werk.

De beslissing of vergoeding behoort te worden gevorderd, en zoo ja, de bepaling tot welk bedrag, staat aan den bibliothecaris.

Zoolang aan de vordering tot vergoeding niet is voldaan, worden den betrokken persoon geene werken uitgeleend.

12. In de bibliotheek mogen geene overjassen, hoeden, rottingen en dergelijke worden medegebracht, er mag niet dan op fluisterenden toon gesproken en niet gerookt worden

13. In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist de directeur, zooveel mogelijk in overleg met den bibliothecaris.

Ontworpen in overleg met den Raad van Bestuur.

DELFT, den 19 November 1867.

De Directeur der Polytechnische School,
(Get.) L. COHEN STUART.

Vastgesteld bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 30 November 1867, no 222, 5^e afdeeling.

NAAMLIJST DER LEDEN

VAN HET

STUDENTENCORPS.

r. betekent *Technology*.

C. I.	"	<i>Civiel-Ingenieur.</i>
B. I.	"	<i>Bauwkundig-Ingenieur.</i>
S. I.	"	<i>Scheepsbaukundig-Ingenieur.</i>
W. I.	"	<i>Werktuigkundig-Ingenieur.</i>
M. I.	"	<i>Mijnen-Ingenieur.</i>
IJ.	"	<i>IJker.</i>
V. S.	"	<i>Verscheidende Studievakken.</i>

A

M. N. Arends, y. Wolff, *Brab. Turfmarkl.*

13.

H. L. A. van der Wall Bake,	C. B. I.	Wed. v. d. Drift,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
H. W. J. van Otterbeek Bastiaans,	T.	van Rijn,	<i>Oude Delft.</i>
H. F. Beijerman,	C. I.	zijne Moeder,	<i>Binnenwatersloot.</i>
Th. A. Berthrand,	W. I.	Bosman,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
H. E. Beunke,	C. I.	Sar,	<i>Markt.</i>
J. L. Bienfait,	T.	van Ruijven,	<i>Voorstraat.</i>
W. J. Bierens de Haan,	C. B. I.	Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
D. Blooker,	W. I.	Possemeijer,	<i>Markt.</i>
C. E. Bloys van Treslong,	C. B. I.	zijne Moeder,	<i>Binnenwatersloot.</i>
J. Boas Boasson,	T.	Buitenhuis,	<i>Choorstraat.</i>
M. J. Schuurbeque Boeije,	W. I.	Mej. Le Clercq,	<i>Oude Delft.</i>
D. C. Bolman,	X.	Wed. Bogaarts,	<i>Markt.</i>
J. de Booij,	C. I.	van der Pluym,	<i>Flamingstraat.</i>
J. Borghstijn,	T.	Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
V. G. A. Bosch,	C. B. I.	van der Bruggen,	<i>Choorstraat.</i>
A. L. J. Bouten,	C. I.	Prins,	<i>Voldersgracht.</i>

L. R. Brants,
F. J. Bremmer,
P. C. H. Briët,
W. H. M. de Bruijn,
R. F. C. de Bruijn,

c. B. I. Wed. de Blom, *Oude Delft.*
c. B. I. Huijgens, *Oude Delft.*
c. B. I. Wed v. d. Drift, *Brab. Turfmarkt.*
c. W. I. Mevr. Retgers, *Oude Delft.*
c. B. I. Iding, *Oude Delft.*

C.

A. Caland,
G. J. Cambier,
J. E. van Cleef,
D. de Clercq,
M. Alting du Cloux,
H. Cop,
H. D. Coster,
I. van Wickevoort Crommelin,

T. Nienhuis, *Choorstraat.*
c. B. I. Voet, *Oude Delft.*
s. I. Katan, *Jacob Gerritstraat.*
T. de Bruijn, *Molslaan.*
v. s. zijne Moeder, *Oude Delft.*
w. I. *Molenstraat.*
v. s. van der Spek, *Jacob Gerritstraat.*
T. Lorrewa, *Oude Delft.*

D.

C. van Deinse,
P. J. Dirks,
N. W. van Doesburgh,
A. Doorn,
D. A. M. Doublet,
F. J. Dozy,
M. D. v. Duivenbode de Vlucht,
J. van Dusseldorp,

c. I. Olifiers, *Burgwal.*
c. I. Brocx, *Gasthuislaan.*
c. B. I. Beukers, *Voldersgracht.*
c. B. I. Voortmaus, *Brab. Turfmarkt.*
c. I. Wed. Collewyn, *Vrouwenrecht.*
c. I. Wennemer Cramer, *Markt.*
T. van Nerum, *Oude Delft.*
T. Visser, *Kolk.*

E.

G. W. Eekhout,
P. E. Ekama,
H. Elion,
P. K. Ermerins,
L. J. C. van Es,
E. A. C. F. von Essen,
C. Everts,
N. L. Burman Eijek tot
Zuylichem,

T. van Hees, *Voorstraat.*
c. I. Foppe, *Voldersgracht.*
T. Dersjant, *Markt.*
T. Roest, *Oude Delft.*
c. B. I. zijne Ouders, *Voorstraat.*
c. I. zijne Moeder, *Oude Delft.*
c. B. I. zijne Ouders, *'s Hage.*
T. van Leeuwen, *Markt.*

F.

C. A. de Favauge,	c. B. I. Wed. Nieuwenhuizen,	<i>Noord-Einde.</i>
K. G. A. Feist,	v. s. van Hees,	<i>Voorstraat.</i>

G.

Th. A. Gaymans,	c. I. Maat,	<i>Binnenwatersloot.</i>
H. Enno van Gelder,	w. I. de Koning,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
J. Th. Gerlings,	c. B. I. van Leeuwen,	<i>Markt.</i>
H. Glazener,	m. I. de Vries,	<i>Binnenwatersloot.</i>
W. Godefroy,	m. I. Jufvr. v. Stratum,	<i>Oude Delft.</i>
A. J. Goedkoop van Nelle,	c. B. I. Zelissen,	<i>Voorstraat.</i>
S. J. H. Gompertz,	c. B. I. Fesevur,	<i>Choorstraat.</i>
G. J. A. Senarclens de Grancy,	c. B. I. van den Heuvell,	<i>Voorstraat.</i>
M. W. J. 's Gravesande		
Guicherit,	c. I. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
J. F. de Gijselaar,	c. B. I. Breetveld,	<i>Oude Delft.</i>

H.

S. E. Haagsma,	w. I. van den Bogaerd,	<i>Vrouwenrecht.</i>
A. Vroesom de Haan,	c. B. I. Kroesemeier,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
M. A. van Hasselt,	t. Dikhoff,	<i>Binnenwatersloot.</i>
Th. M. van Hasselt,	s. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
D. H. Havelaar,	c. I. Holstein,	<i>Oude Langendijk.</i>
J. P. Hengeveld,	c. I. Sar,	<i>Markt.</i>
G. Hermesen,	t. Hesse,	<i>Achter de Oude Kerk.</i>
J. C. Heijning,	c. I. Bonardt,	<i>Markt.</i>
J. G. von Hemert,	c. B. I. te Mey,	<i>Markt.</i>
H. J. Hendriksz,	v. s. Kroesemeijer,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
C. Th. Hoevenaar,	w. I. Wed. Berkhout,	<i>Voorstraat.</i>
J. Hofland,	v. s. Borking,	<i>Voorstraat.</i>
J. J. Hoogenboom,	c. I. Begelingen,	<i>Oude Delft.</i>
H. Hoos,	w. I. de Vries,	<i>Binnenwatersloot.</i>
W. A. Humme,	c. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
G. Hijmans,	y. Renkema,	<i>de Geer.</i>

I.

J. H. Insinger,
E. T. Intveld,
F. B. Intveld,

C. B. I. Schneider, *Choorstraat.*
C. I. Creutzlechteitner, *Molslaan.*
M. I. Creutzlechteitner, *Molslaan.*

J.

J. J. Jansen Jr.,
K. W. de Jonge,
W. de Jongh,

W. I. Wed. v. d. Stuijt, *Markt.*
T. Wed. v. Stratum, *Oude Delft.*
W. I. Tetterode, *Voorstraat.*

K.

C. R. J. Kallenberg van den
Bosch,

P. J. Kapteijn,
J. A. Kerkhoven,
A. E. Kempees,
B. Kersjens,
P. Keijzer IJz.,
F. M. G. Keulemans,
J. F. Klinkhamer,
H. H. van Kol,
J. V. M. v. Toulon van der Koog,
W. C. Koomans,
J. N. Kooy,
J. de Koning,
H. Koremans,

C. I. van der Seyp, *Oude Delft.*
C. B. I. Wed. Rosen, *Brab. Turfmarkt.*
C. I. Duffels, *Binnenwatersloot.*
C. B. I. zijne Moeder, *Brab. Turfmarkt.*
C. B. I. van Ree, *Oude Langendijk.*
T. Gussenhoven, *Binnenwatersloot.*
W. I. zijne Ouders,
C. B. W. I. van Keekem, *Voorstraat.*
C. I. Wolff, *Burgwal.*
T. Dabertrand, *Burgwal.*
C. I. zijne Moeder, *Koornmarkt.*
W. I. Wed. v. d. Stuijt, *Markt.*
C. I. van den Bogaerd, *Vrouwenrecht.*
Y. P. Senf, *Brab. Turfmarkt.*

L.

C. A. Lagaay,
S. Lako,
C. L. M. Lambrechtsen,
J. C. Lebret,
C. Lely,
D. J. van Lennep,
C. F. Loder,
T. J. Lugt,

T. van der Lelie, *de Geer.*
V. S. Rietveld, *Hof van Delft.*
C. B. I. van Hees, *Voorstraat.*
V. S. Manschot, *Verwersdijk.*
C. I. van Noorden, *Vlamingstraat.*
C. B. I. Vellekoop, *Voorstraat.*
C. I. Fauel, *Papenstraat.*
C. B. I. Vermeulen, *Oude Delft.*

M.

A. de Waal Malefijt,	T.	Wed. v. d. Drift,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
W. de Man,	C. I.	Schaap,	<i>Gasthuislaan.</i>
Fr. W. L. Meijer,	V. S.	van der Pijl,	<i>Oude Delft.</i>
A. P. Melchior,	C. I.	Groen,	<i>Markt.</i>
P. A. Melchior,	S. I.	Groen,	<i>Markt.</i>
A. Mellink,	T.	Hardenberg,	<i>Noord-Einde.</i>
H. C. van Mens,	C. W. I.	Ahsman,	<i>Oude Delft.</i>
H. van Meerten,	C. I.	Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
J. Merens,	W. I.	Mulder,	<i>Koornmarkt.</i>
D. Molenaar,	C. I.	Nijenhuijs.	<i>Binnenwatersloot.</i>
J. A. Mulock Houwer,	C. B. I.	Weber,	<i>Achterom.</i>

N.

B. H. J. van Nederhasselt,	C. B. I.	Meijer,	<i>Oude Delft.</i>
A. L. T. A. Nepvea tot Ameide,	C. B. I.	zijn Vader,	<i>Singel.</i>
G. van Nes,	C. B. I.	van Es,	<i>Voorstraat.</i>
A. C. Nieuwenhuijs,	C. B. I.	Batenburg,	<i>Choorstraat.</i>
J. Nubout van der Veen,	C. I.	van der Lelie,	<i>de Geer.</i>

O.

L. D. van Ouwerkerk,	S. I.	Wed. Houbrechts,	<i>Vrouw-Juttenland</i>

P.

D. J. Steyn Parvé,	C. I.	zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
G. W. A. Peltzer,	C. B. I.	Reichert,	<i>Markt.</i>
H. C. Pennink,	S. I.	zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
J. M. K. Pennink,	W. I.	Peterse,	<i>Voldersgracht.</i>
L. Philips,	T.	van der Plas,	<i>Choorstraat.</i>
D. Pleijte,	T.	Rosen,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
A. Ph. van der Ploeg,	C. B. I.	zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
T. Prévinaire,	T.	Vellekoop,	<i>Choorstraat.</i>
M. P. A. Proos,	T.	Karis,	<i>Hypolitusbuurt.</i>

R.

J. J. Reesze,	T. Dielwart,	<i>Nieuwstraat.</i>
J. W. Retgers,	W. M. I. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
W. G. Ribbins,	M. I. Penders,	<i>Nieuwstraat.</i>
J. de Ridder,	T. zijne Ouders,	<i>Burgwal.</i>
C. T. J. Louis Rieber,	V. S.	<i>Oude Delft.</i>
B. W. F. van Riemsdijk,	C. I. Besteman,	<i>Oude Delft.</i>
J. A. Rochussen,	T. IJpelaar,	<i>Koornmarkt.</i>
G. A. van den Roemer Jr.,	C. B. I. Creutzlechteitner,	<i>Molslaan.</i>
T. Romein,	C. B. W. I. v. d. Sluijs,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
G. Roodenburch,	C. B. I. van der Vaart,	<i>Molenstraat.</i>
J. G. Roelofs,	C. I. Renaerd,	<i>Voorstraat.</i>
J. A. Royer,	C. I. van Hees,	<i>Voorstraat.</i>

S.

R. A. van Sandick,	C. B. I. van der Pijl,	<i>Oude Delft.</i>
J. B. H. Saltet,	T. de Bruijn,	<i>Molslaan.</i>
A. J. Schelling,	W. I. Berkel,	<i>Oude Delft.</i>
T. G. Schill,	V. S. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
J. H. v. Schmidt auf Altenstadt,	C. I. Wed. de Blom,	<i>Oude Delft.</i>
J. L. Schonten,	S. W. I. Heymann,	<i>Oude Delft.</i>
L. J. Schüller,	C. I. van Eersel,	<i>Oude Delft.</i>
V. A. Schüssler,	V. S. van der Mee,	<i>Jacob Gerritstraat.</i>
B. W. Schuurman,	W. I. zijne Ouders,	<i>Rijswijk.</i>
J. A. Schuurman,	M. I. Moerman,	<i>Vrouwenrecht.</i>
H. Siebers,	S. W. I. Gussenhoven,	<i>Binnenwatersloot.</i>
C. C. Th. Six,	C. B. I. Bonart,	<i>Kerkstraat.</i>
J. A. Sluiter,	C. B. I. Absman,	<i>Oude Delft.</i>
S. R. Smit,	C. B. I. van der Pijl,	<i>Voorstraat.</i>
H. A. de Ruijter v. Steveninck,	C. B. I. Nijenhuijs,	<i>Binnenwatersloot.</i>
A. Stoop,	M. I. Timmermans,	<i>Papenstraat.</i>
W. A. Storm v. 's Gravesande,	V. S. van Doorne,	<i>Choorstraat.</i>
H. L. P. de Smarz,	M. I. van Alphen,	<i>Binnenwatersloot.</i>

T.

E. Thiange,	C. I. zijne Ouders,	<i>Markt.</i>
F. J. des Tombe,	C. B. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
J. K. E. Triebart,	C. B. I. Jenje,	<i>Markt.</i>
F. Twiss,	v. S. Dabertrand,	<i>Burgwal.</i>

V.

C. J. Vaillant,	C. B. I. Besteman,	<i>Oude Delft.</i>
A. C. v. Heemskerck Veeckens,	C. B. I. Fael,	<i>Papenstraat.</i>
F. M. van Veen,	C. B. I. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
J. N. Verloop,	C. W. I. Ahsman,	<i>Voorstraat.</i>
J. E. Vermeulen,	T. zijne Ouders,	<i>Voorstraat.</i>
P. A. M. Vermeulen,	v. S. Renaerd,	<i>Voorstraat.</i>
H. G. Verspyck,	C. B. I. van der Seyp,	<i>Oude Delft.</i>
W. J. de Villeneuve,	C. W. I. van Hees,	<i>Voorstraat.</i>
J. C. de Vriese,	C. B. I. Peterse,	<i>Jacob Gerritstraat.</i>

W.

M. E. de Wildt,	C. B. I. zijne Moeder,	<i>Oude Delft.</i>
H. A. Boursse Wils,	C. B. I. van Hees,	<i>Voorstraat.</i>
M. van Winsen,	W. I. Creutzlechteitner,	<i>Molslaan.</i>
R. P. O. D. Wijnmalen,	C. B. I. Breetveld,	<i>Choorstraat.</i>
J. A. Wijnschenk,	C. W. I. Vermeulen,	<i>Oude Delft.</i>

Z.

J. A. J. Sibmacher Zijnen,	C. I. Steenbeek,	<i>Voorstraat.</i>

N A A M L I J S T

der Ingeschrevenen aan de Polytechnische School,
die geen Leden zijn van het Corps.

M. A. van Aken,	V. S.	
S. W. Becking,	C. I.	
G. W. Bertrand,	W. I.	<i>Voorstraat.</i>
J. Böhlingk,	C. B. I. Waterreus,	<i>Kameretten.</i>
D. S. Bouwmeester,	T. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>
W. M. Stavenisse de Braauw,	W. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
H. R. de Breuk,	T. zijne Moeder,	<i>Koornmarkt.</i>
A. K. Brico,	T. Y. zijne Ouders,	<i>Brab. Turfmarkt.</i>
J. W. O. H. Bueninck,	C. I. Beets,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
T. J. van Buuren,	C. B. I.	<i>Schiedam.</i>
J. van Capelle,	W. I.	<i>'s Hage.</i>
A. J. Cohen Stuart,	C. B. I. zijn Vader,	<i>'s Hage.</i>
J. Cock,	V. S.	
L. van Dam,	V. S.	
C. A. Damoncean,	C. B. I. Renaerd,	<i>Voorstraat.</i>
de Berg en Dal,	C. B. I. Renaerd,	<i>Voorstraat.</i>
R. J. Dijkema,	C. B. I.	<i>Vlamingstraat.</i>
J. Dijk,	T. zijne Ouders,	<i>Hypolitusbuurt.</i>
N. van Eek,	V. S.	<i>'s Hage.</i>
J. L. J. Engels,	V. S.	
S. G. Everts,	C. I. van Nerum,	<i>Oude Delft.</i>
A. Fock,	C. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
H. N. François,	C. B. I. van Eersel,	<i>Oude Delft.</i>
W. B. van Goor,	C. B. I. zijne Ouders,	<i>Rotterdam.</i>
P. H. J. Haitink,	C. B. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
H. P. N. Halbertsma,	S. I.	
J. van Haarst,	M. I. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
D. van Heemskerk van Beest,	C. B. I. zijne Ouders,	<i>'s Hage.</i>
J. H. de Heer,	C. B. S. I. zijne Ouders,	<i>Oude Delft.</i>
A. C. Ch. van Hemert,	C. B. I.	
H. L. Henstedt,	Y. van der Sar,	<i>Doeleplein.</i>

L. D. Junius van Hemert,	C. B. I. zijne Ouders,	's Hage.
J. van Heurn,	C. B. I. Verschoor,	Flamingstraat.
H. W. Huender,	C. I.	
J. C. van Heukelom,	M. I. Creutzlechteitner,	Molslaan.
W. J. van Hoogstraten,	C. I. Fund. Renswoude,	Oude Delft.
J. Iken,	C. B. I.	
M. J. Imminck,	C. B. I. zijne Moeder,	's Hage.
L. A. de Jager,	C. B. I.	
J. R. Kennehenius,	V. S.	Voorstraat.
L. A. J. Keuller,	C. B. I.	
A. M. P. Krijger,	V. S.	Koornmarkt.
H. J. Kühler,	T. Y. zijne Ouders,	Markt.
M. N. de Ligt,	W. I. zijne Moeder,	Rotterdam.
C. A. C. Libosan,	T. Hoogendam,	Flamingstraat.
D. Lako,	V. S. Rietveld,	Hof van Delft.
J. C. C. Meijer Jr.,	C. B. I. Ploos v. Amstel.	Flamingstraat.
J. G. Metz,	C. I. Rinkema,	de Geer.
A. M. Meisner,	C. I.	's Hage.
M. L. Noordijk,	T. de Val,	Koornmarkt.
F. W. Ouwerkerk,	V. S.	
G. Reus,	Y.	
J. Schraver,	Y. Sar,	Doeleplein.
J. H. Scholten,	Y. Batenburg,	Choorstraat.
Mej. S. M. A. Schenk,	V. S. Riem,	Voorstraat.
J. Scheffer,	C. B. I. Weustenrath,	Voorstraat.
F. J. Stieltjes Jr.,	C. B. I. Nieuwenhuis,	Noord-Einde.
K. R. Semplonius,	V. S.	
L. van der Tas,	V. S. zijne Ouders,	's Hage.
L. G. de Val,	C. B. I. zijne Ouders,	Koornmarkt.
H. P. M. A. Vogel,	W. I. zijne Ouders,	's Hage.
A. Waldorp,	C. B. I. zijne Ouders,	's Hage.
H. J. van der Weele,	V. S.	's Hage.
B. Windemuller,	Y. van Kol,	Molenstraat.
J. A. Wagner,	W. I. van Hees,	Voorstraat.

GETAL DER INGESCHREVENEN

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

Voor Civiel Ingenieur	127
Voor Bouwkundig Ingenieur	77
Voor Werktuigkundig Ingenieur	33
Voor Mijnen Ingenieur	10
Voor Scheepsbouwkundig Ingenieur	9
Voor Technoloog	37
Voor IJker	11
Voor verschillende studievakken	26
Totaal	330
Voor meer dan 1 vak ingeschreven	90
Totaal der ingeschrevenen	240

Voldoend examen B is afgelegd door:

ART. 61—62.

*W. J. van Hoogstraten.
 *H. W. Huender.
 W. A. Humme.
 J. de Koning.
 A. P. Melchior.
 *J. G. Mets.
 L. J. Schüller.
 J. K. E. Triebart.
 J. A. J. Sibmacher Zijnen.

ART. 61, 62 en 64.

J. C. Heijning.
 C. R. J. Kallenberg van den Bosch.
 C. F. Loder.

ART. 63 en 64.

H. Siebers.

ART. 64.

F. E. Bertrand.
 D. Blooker.
 P. J. Dirks.
 F. A. Gaijmans.
 H. Enno van Gelder.
 S. E. Haagsma.
 R. A. van Sandick.

ART. 65.

W. Godefroy.
 J. A. Schuurman.

NB. De met een * geteekende namen behooren aan
 niet-leden van het Corps.

**Het examen ter verkrijging van het diploma
is voldoende afgelegd:**

Voor Civiel Ingenieur.

Door de Heeren:

L. J. Asser.	J. Schroeder van der Kolk.
B. J. van den Berkhof.	J. C. Ramaer.
B. P. Bilheimer.	H. van Schevichaven.
J. G. Ermerins.	E. H. Stieltjes.
A. Gorter.	N. A. M. van den Thoorn.
C. A. Huijgen.	H. J. Verdam.
C. A. Jolles.	

Voor Bouwkundig Ingenieur.

Door den Heer: *J. J. Weve.

Voor Scheepsbouwkundig Ingenieur.

Door den Heer: J. J. F. Pennink.

Voor Werktuigkundig Ingenieur.

Door den Heer: *D. van Vliet.

Voor Technoloog.

Door de Heeren: J. J. H. Blankert.

P. J. Crucq.

A. J. van Eindhoven.

S. van Groningen.

*D. Ingerman.

H. Löhnis.

*D. H. Pronck.

*M. G. Cohen Stuart.

NB. De met een * geteekende namen behooren aan
niet-leden van het Corps.

COMMISSIEN UIT DE STUDENTEN.

SENAAT.

- D. H. Havelaar, *President*.
 L. R. Brants, *Secretaris*.
 B. W. F. van Riemsdijk, *Vice-President*.
 C. Lely, *Vice-Secr. en Bibliothecaris*.
 J. V. M. Toulon van der Koog.

Commissie tot Redactie van den Almanak 1875.

- H. E. Beunke, *Pres.*
 C. F. Loder, *Secr.*
 R. A. van Sandick, *Vice-Pres.*
 C. A. Lagaay, *Vice-Secr.*
 L. Philips.

Stemcommissie en Commissie voor den Schouwburg.

- J. B. H. Saltet.
 A. J. Goedkoop van Nelle.
 C. R. J. Kallenberg van den Bosch.

BIJZONDERE COMMISSIEN.

Commissarissen der Societeit

PHOENIX.

- Fr. W. L. Meijer, *Pres.*
 A. J. Goedkoop van Nelle, *Secr.*
 L. R. Brants, *Vice-Pres.*
 J. de Koning, *Thes.*
 C. R. J. Kallenberg van den Bosch, *Comma.*

Commissarissen van het Muziekgezelschap
APOLLO.

J. V. M. Toulon van der Koog, *Pres.*

H. G. Verspijck, *Secr.*

C. Everts, *Vice-Pres.*

F. Twiss, *Vice-Pres.*

C. C. Th. Six, *Comm.*

Orchest-Directeur.

J. C. Boers. (Eere-Lid.)

Commissarissen van het Scherm- en Gymnastiek-
gezelschap
ODIN.

C. Lely, *Pres.*

V. G. A. Bosch, *Secr.*

D. de Clercq, *Vice-Pres.*

H. C. Penninck, *Vice-Secr.*

J. Pennink, *Comm.*

C. A. Lagaay, *Vaandeldrager.*

Schermmeester.

J. J. Sonne.

Dispuntgezelschap
VRIJE STUDIE.

C. F. Loder, *Pres.*

J. de Koning, *Secr.*

R. A. van Sandick, *Vice-Pres.*

C. R. J. Kallenberg van den Bosch, *Vice-Secr.*

H. A. Boursse Wils, *Comm.*

Leesgezelschap
BALDUR.

M. J. Schuurbeque Boeije, *Pres.*

A. L. F. A. Nepvue tot Ameide, *Secr.*

C. A. Lagaay, *Vice-Pres.*

DEBATING-CLUB.*Eere-Voorzitter.*

Prof. Mr. B. H. Pekelharing,

H. H. van Kol, *Pres.*R. A. van Sandick, *Secr.*C. Th. Hoevenaar, *Vice-Pres.***Bijzondere Gezelschappen en Disputen.****O. K. W.**R. T. C. de Bruijn, *Pres.*W. J. de Villeneuve, *Secr.*G. J. Cambier, *Comm.***F. C. Q. D.**J. de Koning, *Pres.*J. V. M. Toulon van der Koog, *Secr.*L. Philips, *Comm.***Theorie en praktijk.**H. C. Pennink, *Pres.*T. Twiss, *Secr.*P. A. M. Vermeulen, *Comm.***SNELLIUS.**W. de Jongh, *Pres.*J. T. Klinkhamer, *Secr.*G. J. A. de Grancy, *Comm.***GAMBRINUS.**Constantijn VII, *Grootvorst.*Aballino, *Schrijver.*Ganimedes, *Schenker.**** H₃.**L. R. Brants, *Pres.*J. G. de Vriese, *Secr.*J. Böhtlingk, *Comm.*

* **BERZELIUS.**

J. J. Reesse, *Pres.*
 A. Stoop, *Secr.*
 N. W. van Doesburgh, *Thes.*

* **BRUGMAN.**

D. J. Steijn Parvé Jr., *Pres.*
 H. D. Coster, *Secr.*
 L. J. Schüller, *Thes.*

* **V. A. B. M.**

A. Doorn, *Pres.*
 D. Blooker, *Secr.*
 . . . . . *Comm.*

* **D. W. L.**

C. A. Lagaay, *Pres.*
 J. N. Kooij, *Secr.*
 J. L. Schouten, *Comm.*

* **F. E. F.**

M. E. de Wildt, *Pres.*
 H. Glazener, *Secr.*
 R. P. O. D. Wijnmalen, *Comm.*

* **DE VIJF KOLOMMEN.**

C. R. J. Kallenberg van den Bosch, *Pres.*
 J. C. Heijning, *Secr.*

* **OOSTERKWARTIER.**

C. Lely, *Pres.*
 C. F. Loder, *Secr.*
 J. R. K. Saltet, *Comm.*

* **B. I. E. R.**

ONDER DE ZINSPREUK:

M. B. A. V.

Bierklabak, *Pres.*
 Penklabak, *Secr.*
 Toewan-Tuit, *Schenker.*

* **BIERCLUB „HEINEKEN.**

ONDER HET MOTTO:

HONY SOIT QUI MAL Y PENSE.

L. Philips, *Pres.*

H. A. Boursse Wils, *Secr.*

* **KAMERMUZIEK-VEREENIGING.**

H. G. Verspyck, *Pres.*

F. Twiss, *Secr.*

* **Rijgezelschap „NIEUW MAZEPPA.”**

V. G. A. Bosch, *Pres.*

C. L. M. Lambrechtsen, *Secr.*

C. A. Lagaay, *Thes.*

PIKEUR.

J. G. Huitink.

* **RAPAT PELADGAR.**

Fr. W. L. Meijer, *Pres.*

F. Twiss, *Secr.*

M. Alting du Cloux, *Vice-Pres.*

J. C. Lebre, *Thes.*

V. A. Schüssler, *Comm.*

* **PROVINCIE-GEZELSCHAP.**

TAXANDRIE.

Ansfried, *Pres.*

Brinio, *Secr.*

Raginer, *Vice-Pres.*

Arunx, *Comm.*

NB. De met een * geteekende gezelschappen zijn door den Senaat niet erkend.

VERVOLG VAN DE
GESCHIEDENIS
VAN HET
DELFTSCHE STUDENTENCORPS.

Van September 1873 tot September 1874.

GOEDGEKEURD BIJ CORPSBESLUIT VAN 19 NOV. 1874.

THE NEW YORK

GEORGE

NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

THE NEW YORK

Waarde Lezer, „het verstand komt met het ambt”; dit echt Hollandsche spreekwoord gaf mij den moed mijn taak als verslaggever te aangaarden, en moge u de volharding schenken de volgende regelen te doorlezen, zoo gij belang stelt in het D. S. C.

Maar het moet meer doen, het moet tevens mijn verontschuldiging zijn, zoo dit verslag u niet bevalt en het kan dit ook daar gij het „coup d'essai, coup de maître” natuurlijk niet van mij zult vergen.

Mocht gij u hier en daar stooten aan een oude uitdrukking, bedenk dan dat ook vele van de zaken, die ik zal beschrijven niet nieuw zijn; het algemeene type toch, zoowel van de meest gezellige bijeenkomst als van het luidruchtigste bachanaal, blijft hetzelfde, al worden deze ook door elk aankomend geslacht met frisschen le-

venslust te gemoet gezien en als iets geheel nieuws en oorspronkelijks begroet.

Een verdere inleiding schijnt mij overbodig. Waartoe zou het dienen u nogmaals te wijzen op het aangename en weemoedige maar tevens leerzame van een terugblik op het afgelopen jaar? Zoo gij waarlijk met belangstelling naar dit verslag grijpt is dit immers een bewijs dat de behoefte daaraan reeds door u zelf gevoeld wordt.

Laten we daarom niet langer stilstaan. In bevende handen en zwakke krachten een middel tot inspiratie te zoeken schijnt mij niet zeer doeltreffend, en ik tracht die dus liever te vinden in de feiten, die ik ga verhalen in het

VERVOLG OP DE GESCHIEDENIS VAN HET DELFTSCHE STUDENTENCORPS.

Het verloop van elk studiejaar heeft veel van dat van een feest.

Even als men bij het laatste de deelnemers in korten tijd en grooten getale op de verzamelplaats ziet verschijnen, weldra een vermeerdering en na eenige uren een culminatie in de feestvreugde waarneemt, die dan aan een langzaam wegwijnen onderhevig begint te worden, zoo gaat het ook met het eerste. In eenige dagen is

het aantal jongelui tot het normale peil gestegen, en ieder komt met opgewektheid terug; in de wintermaanden bereikt de harmonische verdeeling tusschen uit- en inspanning haar toppunt, terwijl eindelijk het voorjaar een toonbeeld is van verslapping en alleen hen pal vindt staan die door zeer sterke prikkels tot studie worden aangedreven.

Welk van deze beide, het verloop van een feest of dat van de studie, hier als volgeling, welk als voorbeeld moet worden aangenomen en de oudste rechten heeft, is moeilijk uit te maken, maar zeker is het dat de overeenkomst bestaat, en dat we er ons, althans op het oogenblik, niet over te beklagen hebben, daar er uit blijkt dat wij moeten aanvangen met de beschrijving van een vroolijk en hoopvol tooneel.

De vacantie was deze keer door de reuniefesten met een dag of veertien verminderd, hetgeen niet wegnam dat ieder op den bepaalden tijd zich weer met genoegen naar Delft begaf en wellicht is hierin nog de heilzame invloed der feesten te herkennen, wanneer men bedenkt hoe zij gediend hadden om geslaagde examinandi hun succes te doen vieren, hoe zij de gevallenen hadden opgebeurd en hoe zij eindelijk de gewone zomeronverschilligheid in vroolijkheid en opgewektheid hadden doen verkeerren.

Delft was dus weer bevolkt, om een geijkten term te gebruiken. De vreugde van het weder-

zien werd op menige gezellige bijeenkomst gevierd en ieder verheugde zich in de ideale tijdverdeeling, die hij in de vacantie had uitgedacht om op de meest geschikte manier, het nuttige met het aangename te verbinden. Want een periode waarin meer vroom zelfbedrog wordt gepleegd is zeker moeilijk denkbaar; een prijsvraag in de maand September over de beste dagverdeling uitgeschreven, zou wellicht evenveel antwoorden uitlokken als Delft studenten bevat, en te meer is dit begrijpelijk daar zelfs in de meeste theorien voor den groentijd een uitzondering gemaakt en de practische toepassing der systemen dus uit den aard der zaak tot October verdaagd wordt.

September voert echter ook een categorie van jongelui aan, waarvoor nog niet van wederzien maar alleen van kennismaking sprake is, die den tijd niet hebben tot philosophische beschouwingen, en die zich, vooral in de beide eerste weken, helder bewust worden, dat het een practische loopbaan is waartoe zij zich komen voorbereiden.

Ook dit jaar werd weder alles gedaan om de hoedanigheden op te sporen, die in de candidaat-leden sluimerden, en gelukte het inderdaad het een of ander verborgen talent aan het licht te brengen, zoo werd tijd noch moeite gespaard om voor de verdere ontwikkeling er van te zorgen. Vooral op het gebied van de kunst werden deze

pogingen met een goeden uitslag bekroond. Wie onzer herinnert zich niet de genotvolle avonden in het Delftsch Odéon bij de Haagpoort doorgebracht, waar de muziek met de dramatische kunst zich tot een schoon geheel verbond, waar een wegslepende Offenbachiana gevolgd werd door een voorstelling van den moord van Mevrouw van der Kouwen zoo waar en ijselijk als men zich dat slechts kan denken.

Het kan niet anders of zulke avonden moeten een ontbolsterenden en heilzamen invloed op de candidaatleden uitoefenen, vooral wanneer men bedenkt hoe ook voor hen die zich niet door de kunst voelden aangetrokken een gelegenheid werd opengesteld om op een meer nuttige wijze werkzaam zijn. Ieder die zich herinnert hoe uit-uitstekend het buffet bij dergelijke bijeenkomsten bediend werd, zal de waarheid dezer laatste opmerking beamen.

Aan alle dingen komt echter een einde en zoo ook aan den groentijd, die zonder belangrijke incidenten afliep.

De 26ste September vereenigde de jongelui, die zich hadden laten inschrijven, in een der zalen van Stads-Doelen, waar de feestelijke inauguratie zou plaats hebben, een plechtigheid, die gewoonlijk op het oogenblik zelf zulk een ernstigen en krachtigen indruk maakt en meestal ook voor het geheele leven een blijvende en aangename herinnering achterlaat.

De redevoering van den President deed de nieuwe leden ten volle het gewicht van dit uur gevoelen en dat hij begrepen werd, dat zijne woorden op prijs werden gesteld, daarvan getuigde het antwoord door den Heer Henri Penink ook namens zijn medebroeders uitgesproken.

Door deze installatie werd een 58tal nieuwe leden aan het Corps toegevoegd, (*) en daardoor ten minste wat het aantal betreft, de leegte ruimschoots aangevuld, die door het vertrek van zoo velen ontstaan was; want hun gemis aan de achtergebleven vrienden te vergoeden, daarvan kan natuurlijk geen sprake zijn. Mogen wij ook in het Corps het beeld van de eeuwigdurende jeugd zien, van den boom, die altijd groen is, (natuurlijk niet in figuurlijken maar in werkelijken zin,) wij worden er helaas te dikwijls aan herinnerd dat de afzonderlijke bladen toch moeten afvallen, en elke inauguratie is een memento morie van onzen studententijd.

Van de gelegenheid om lid te worden van de verschillende gezelschappen werd over het geheel ruim gebruik gemaakt en daarna begaven de nieuwe leden zich naar buiten om deel te nemen aan de serenade, die aan den burgemeester zou gebracht worden, ten einde hem als nieuw opgetreden hoofd der gemeente te begroeten.

(*) In den loop van het jaar traden achtereenvolgens nog vier Heeren tot het Corps toe.

ten en als vertegenwoordiger der burgerij dank te zeggen voor de hulp en den steun tijdens de reüniefesten ook op financieel gebied gevonden.

Nadat er een einde was gekomen aan de eerste handdrukken en gelukwensen, schaarden allen zich in twee rijen om den Senaat een doortocht te banen, welke zich daarop aan het hoofd van den stoet plaatste terwijl uit aller mond een luid *Io vivat* vernomen werd.

De opmerking dat de leden van het Corps den cameleon gelijken, omdat zij eerst de groene en later de roode, de corpskleur vertoonen, werd weder ten volle bewaarheid, vooral daar nu, na afloop der serenade, op veler gezicht een zwarte tint werd waargenomen. Ieder haastte zich echter de zwarte kleur, onder studenten gewoonlijk zoo weinig populair, zich zoo spoedig mogelijk van het voorhoofd te wisschen.

De sierlijk gedecoreerde concertzaal van Stads Doelen was weldra een tooneel van luidruchtige vreugde. Lang werd de feestviering bestuurd door de wetten der statica, maar de nimmer uitblijvende mobilisatie van al wat mobiel verklaard kan worden, vond ook hier eindelijk plaats en maakte een einde aan dezen aangename avond.

De rust aan de nieuwe leden gegund was van niet al te langen duur; een tamelijk vroeg morgen uur vereenigde hen reeds op de societeit

van waar onder begunstiging van het prachtigste weder de rijtoer een aanvang nam onder leiding der HH. H. C. Penninck, M. E. de Wildt, J. H. von Schmidt auf Altenstadt en J. W. O. H. Bueninck.

De Vink, (waar ditmaal bij uitzondering een Café chantant verschenen was), vormde het eerste groote rustpunt, terwijl het tweede aan de Wijkerbrug werd gezocht. De onbeteugelijke liefde van de daar aanwezige oudstudenten voor de nieuwe, en de daaruit voortvloeiende begeerte om zoo kort mogelijk van hun gezelschap verstoken te zijn, maakte dat het diner niet met die kalmte en die onverstoorbare rust werd genuttigd, die voor zulke uitspanningen zoozeer is aan te raden, vooral wanneer de bediening er op is ingericht om te zorgen dat geen spijs de maag bereikt voor dat het reeds genuttigde lang en breed is verteerd.

Met vreugde keerde men daarom naar Delft terug, waar de meer dan gevulde rijtuigen, door fakkels werden omgeven en de traditioneele intocht onder begeleiding van twee muziekcorpsen een aanvang nam.

Het vuurwerk en bengaalsch vuur, in ruime hoeveelheid afgestoken, deed dikwijls vreezen dat de steeds zoo vurige rossen schichtig mochten worden, maar de geoefende hand der koetsiers, hield ze in toom en veilig werd de Phoenix bereikt waar het feest nog lang werd voortgezet.

Intusschen was in den loop van September de Senaat afgetreden. Daar deze tevens als feestcommissie had gefungeerd was namelijk bepaald, dat de duur zijner werkzaamheid zich tot na de vacantie zou uitstrekken.

De nieuwe Senaat constitueerde zich als volgt:

J. A. ROYER,	<i>Pres.</i>
J. P. HENGVELD,	<i>Secr.</i>
TH. A. GAYMANS,	<i>Vice. Pres.</i>
D. H. HAVELAAR,	<i>Vice Secr. en Bibl.</i>
H. W. VAN ROSSEM.	

Het einde van October riep de leden van het corps tot eene belangrijke vergadering bijeen. In de eerste plaats werd daarop het verificatieverslag van de feesten behandeld, dat in alle opzichten stof tot tevredenheid gaf en op nieuw de nauwgezetheid en ijver van de feestcommissie op het duidelijkst deed uitkomen. Na eenige discussie werd besloten het overschot van de feestkas (groot f 217) ter beschikking van het Delftsch armbestuur te stellen.

De heer van Rossem verkreeg daarop het woord; nogmaals herdacht hij de verdiensten van hen, die zooveel hadden toegebracht om de zomerfestiviteiten glansrijk te doen afloopen, en eindigde met een motie voor te stellen waarbij het corps aan de feestcommissie zijnen dank betuigde voor hetgeen door haar was tot stand gebracht. De heer Bilheimer stelde daarop een

dergelijke motie voor wat betreft de maskerade-commissie.

Beide moties werden met acclamatie aangenomen.

Nu kwam een voorstel van den heer van Kol aan de orde, om ook hen, die aan de Indische Inrichting studeeren, in de gelegenheid te stellen zich bij het corps aan te sluiten, zonder inschrijving bij den Directeur der P. S.

De heer van Kol verdedigde zijn voorstel in eene warme redevoering, waarin hij wees op het zijns inziens weinig liberale van onze tegenwoordige corpswet, en er op aandrong dat wij eindelijk aan een onrechtvaardigen toestand een einde zouden maken en onze Indische broeders de hand reiken.

De President van het corps bracht namens den Senaat een ongunstig praeadvies over dit voorstel uit. Hij stelde in het licht hoe wij door de aanneming er van, het doel van het corps zouden veranderen, daar wij ons zouden moeten losmaken van de P. S., terwijl tegenwoordig juist de behartiging van onze belangen als pol. stud. op den voorgrond staat. Een lange en geanimeerde discussie volgde, die met het verwerpen van het ingediende voorstel en het behoud der tegenwoordige inrichting eindigde.

De tijd spoedde intusschen voort en de 4de December brak aan, de dag, waarop reeds sedert

verscheidene jaren de almanak in het licht verscheen. Ook nu werd daarvoor door de redactie-commissie gezorgd en alle lof komt haar toe voor den ijver en de vlijt, waarmee zij bewerkte dat ons jaarboekje tien dagen voor den wettelijk bepaalden tijd uitkwam. Den algemeenen indruk weer te geven, dien de almanak maakte, is zeker moeilijk, maar het is niet te ontkennen, dat men zich nu kon overtuigen, dat de klachten van de Commissie over de weinige en slechte inzending geen ijdele klanken waren geweest, en dat het maar al te zeer den schijn had of men meende dat de redactie niet gekozen wordt om te beoordeelen maar om zelf te schrijven.

Een ander feit, dat ons met het verlies van een onzer meest beminde Professoren bedreigde, hield nu weldra de aandacht gespannen. De Staats-Courant vermeldde namelijk de benoeming van Dr. A. C. Oudemans Jr. tot hoogleeraar te Leiden, en velen kwam de vrees gegrond voor dat hij deze betrekking op zich zou nemen. Het was voor zijne leerlingen een blijde verrassing toen het bekend werd, dat hij voor de hem aangeboden eer bedankt had en zijn zorgen zou blijven wijden aan de P. S. en de Delftsche studeerende jongelingschap. Weldra riep de Senaat dan ook een Corpsvergadering bijeen en stelde voor aan Z. H. G. een serenade aan te bieden ten einde hem voor zijn besluit dank te zeggen.

Hoewel dit voorstel met overgroote meerderheid aangenomen werd, had de Senaat toch volgens het oordeel van sommige sprekers zijn verplichtingen in deze niet genoegzaam nagekomen. Men meende namelijk, dat de vertegenwoordigers van het Corps, Prof. Oudemans hadden behooren geluk te wenschen met zijn benoeming nog voor het bekend werd of hij die al dan niet aannam, en dat de Senaat, door dit verzuim aan de eischen der wellevendheid te kort had gedaan, en daardoor de waardigheid en de eer van het Corps niet behoorlijk had gehandhaafd.

Een levendige woordenwisseling was hiervan het gevolg; de President en de Senaatleden be-
weerden, dat men, zooals zij gedaan hadden, moest wachten tot Z. H. G. een besluit had genomen; de oppositie hield krachtig vol en nog lang had deze strijd kunnen duren, toen de heer Bilheimer een motie voorstelde, waarin het corps verklaarde het te betreuren dat de Senaat bij de benoeming van Prof. Oudemans dezen geen bezoek had gebracht en den wensch uitdrukte dat dit zoo spoedig mogelijk zou geschieden.

Een motie van den heer Gorter ten doel hebbende een dergelijk geval voor het vervolg te regelen werd eveneens aangenomen.

Het aannemen van de eerste motie had tengevolge dat de Senaat zijn ontslag indiende. Nieuwe verkiezingen werden uitgeschreven, en de uitslag der stemming leverde het bewijs, dat het ver-

trouwen in de Senaatsleden door het verschil van gevoelen over de vereischte vormen geenszins was geschokt. De vijf Senatoren werden allen direct herkozen.

Terwijl deze gebeurtenissen de groote rust en kalmte, die anders van December tot Maart heerscht, eenigzins afbraken en de belangstelling in de publieke zaak gaande hielden, begon langzamerhand ons corpsjaar ten einde te spoeden en vestigde ieders aandacht zich op den Oudejaarsavond en den Diës.

Voor wij echter van dit jaar afscheid nemen rest ons helaas nog een treurige plicht, de vermelding namelijk van de sterfgevallen van twee der onzen, en deze plicht hij werd niet door ons vergeten, neen zijn vervulling stelden wij slechts tot nu toe uit omdat de dood ditmaal meer dan één offer aan ons vroeg en wij daarom door onze beide afgestorvenen gelijktijdig te herdenken, voorkomen dat ons verslag een bonte afwisseling vertoone van feiten die aan droefenis en van feesten die aan eene opgewekte levensvreugde herinneren. Dit laatste toch zou in een beknopt verhaal als het onze noodzakelijk het geval zijn en door het wegvallen der tusschenruimten, die niet door bijzondere gebeurtenissen gekenmerkt waren, zou de vreugde ironie of de smart geveinsd moeten schijnen.

De 1ste Novembermorgen vereenigde de meeste corpsleden om het graf van den Heer Basuin, waar Prof. Stamkart en Ds. van der Valk een ernstig woord aan zijn nagedachtenis wijdden. Een hevige aanval van cholerine sleepte hem ten grave en treurig staarden de vrienden hem na, die hij zich verworven had in den betrekkelijk korten tijd, gedurende welken hij lid van ons corps was geweest.

In Maart kwam nogmaals het bericht tot ons dat wij een onzer medebroeders hadden verloren. De heer Noë, reeds van den aanvang van zijn studententijd af, zwak en eenigzins ziekelijk, had eindelijk ter wille van zijn gezondheid Delft moeten verlaten, om in den stillen huiselijken kring genezing te zoeken. Het bleek echter, helaas, reeds te laat te zijn; zijn krachten namen dagelijks af, het werd onmogelijk langer hoop op herstel te koesteren, en ieder voorzag den droevigen slag, die bij het einde van den winter aan zijn bloedverwanten en vrienden door zijn overlijden zou worden toegebracht. — Ruim drie jaren had hij hier in Delft gestudeerd en groot was het aantal vrienden en bekenden dat met treurige belangstelling zijn doodsbericht vernam.

De gebruikelijke rouw werd na deze sterfgevallen voor zes weken aangenomen.

Hoewel het overlijden van den heer Noë nog niet officieel aan den Senaat was meegedeeld,

vonden velen het toch stuitend de Diësfesten te laten doorgaan, te meer omdat deze gewoonlijk zoo luidruchtig gevierd worden, en daar zij niet binnen de enge ruimte van het een of ander lokaal besloten blijven, uit den aard der zaak aanstoot moesten geven aan hen, die den overledene van nabij gekend hadden, zelfs al namen deze geen deel aan de feestelijkheden.

De Senaat riep in allerijl een Corpsvergadering bijeen om deze zaak te bespreken en het resultaat hiervan was dat besloten werd de receptie bij den Senaat benevens de rijpartij en de komedievoorstelling dit jaar niet te doen plaats hebben.

Het collation ging echter door.

Zoo was dan de Dië bereikt, en als naar gewoonte vereenigden de jongelui zich op den Phoenix, om een laatst vaarwel aan het afgelopen jaar toe te roepen.

Evenals bij vorige gelegenheden had het bestuur ook nu weer eenige leden uitgenoodigd om te trachten iets bij te brengen tot verhoogen van de feestvreugde en de uitwerking hiervan was, dat een vrije navolging van de Africaine gedurende eenige uren de belangstelling der aanwezigen gaande hield in het lot van de beklagenswaardige Selika.

Ten twaalf ure weerklonk het zoowel bekende gezang, dat op de vergankelijkheid van al het aardse wijst, en daarna nam de president van

het corps het woord om op waardige wijze het verleden te herdenken en moed en vertrouwen voor de toekomst in te spreken.

Den volgenden dag, den 21sten Maart, had het corpscollation plaats, waaraan kosteloos door de leden kon worden deelgenomen. De bevredigende toestand van de kas, en het gemis van redenen die tot spaarzaamheid drongen, maakten het dit jaar weer mogelijk een feest te vieren, dat reeds door drie geslachten met belangstelling werd te gemoet gezien.

Vrij algemeen nam men er aan deel; de vroolijkheid deed de uren ongemerkt vervliegen; men raakte de juiste tijdrekening kwijt en nog lang had deze toestand kunnen aanhouden, zoo niet het nijdig doorbreken van de grauwe ochtendschemering ons was komen verschrikken en de behoefte aan rust had doen gevoelen. Dat den volgenden dag nog menige herinnering aan den Diës in ons opwelde, behoeft nauwelijks opgemerkt te worden.

Aan een ander dergelijk feest werd in de volgende maand door de HH. Gaijmans en Hengeveld als vertegenwoordigers van den Senaat deelgenomen. Zij ontvingen namelijk van het medisch studentencorps Mavors-Medicator de uitnoodiging om ter viering van den Diës te Amsterdam te komen. De aangename en heusche ontvangst hun daar bereid zal dit bezoek zeker nog lang in het geheugen levendig houden.

De stemmingen waren intusschen in Maart aangevangen, en namen zooals gewoonlijk niet al te spoedig een einde.

Nadat de verkiezingen waren afgelopen constitueerden de corpscommissien zich als volgt:

Senaat.

D. H. HAVELAAR,	<i>Pres.</i>
L. R. BRANTS,	<i>Secr.</i>
H. W. VAN ROSSEM,	<i>Vice. Pres.</i>
B. W. F. VAN RIEMSDIJK,	<i>Vice. Secr. en bibl.</i>
C. LELY.	

Commissie tot Redactie van den Almanak.

H. E. BEUNKE,	<i>Pres.</i>
C. F. LODER,	<i>Secr.</i>
R. A. VAN SANDICK,	<i>Vice. Pres.</i>
C. A. LAGAAY,	<i>Vice. Secr.</i>
L. PHILIPS.	

Stem- en Schouwburg-Commissie.

J. B. H. SALTET,	<i>Secr.</i>
A. J. GOEDKOOP VAN NELLE.	
C. R. J. KALLENBERG VAN DEN BOSCH.	

De maand April was onder al deze stemmingen en herstemmingen ten einde geloopt en weldra stond Mei voor de deur; Mei, waarin Willem III zijn 25jarig koningschap zou herdenken en waarin geheel Nederland in zulk een opgewonden en feestelijke stemming zou geraken. Het spreekt van zelf dat ook in ons corps de vraag rees of men op eenigerlei wijze deel zou nemen aan de feestelijkheden, hetzij rechtstreeks door zelf iets te doen, hetzij zijdelings door de hier in Delft op touw gezette feesten te ondersteunen. Om deze zaak te bespreken werd door tien leden een corpsvergadering aangevraagd, waarop na eenige discussie besloten werd f 100 ter beschikking van de feestcommissie te stellen. Op verzoek van het corps diende deze som om hen die aan den optocht hadden deelgenomen, na afloop daarvan op eenvoudige wijze te onthalen.

Voor dat de oude Senaat aftrad, deelde hij nog aan het corps het aangename bericht mede dat de Vereeniging van Burg. Ing. met ons corps betrekkingen van vriendschap wenschte aan te knopen; met overgroote meerderheid werd hiertoe besloten. Tevens volbracht hij nog een taak, die reeds sedert jaren afdoening eischte en telkens weder verschoven en uitgesteld werd: het aanbieden namelijk van een Fumusreglement.

De door den Senaat voorgestelde regeling werd aangenomen en nadat deze laatste arbeid verricht was, legden onze oude vertegenwoordigers hunne betrekking neer en namen de nieuw gekozen Senatoren de ledig geworden plaatsen in.

Treurig was de eerste werkzaamheid, die hun wachtte, en wel scheen het of het 't nootlot geweest was dat ons tot samenstelling geleid had van een reglement, dat gelukkig slecht zoo zelden te pas komt.

Het gerucht verspreidde zich dat prof. Vogelsang op het ziekbed neerlag; de tijdingen werden meer en meer ongunstig en ontmoedigend, tot eindelijk de 6de Juni het bericht bracht dat alle hoop verloren was, dat wij onzen geliefden leermeester niet zouden wederzien.

Het Funus werd aangeboden en aangenomen. Maandag den 8sten Juni begaven de leden van het corps, voorafgegaan door den Senaat en de met rouwfloers omhulde vaandels, zich naar het huis van den overledene, waar de hoogleeraren zich reeds verzameld hadden om mede de laatste eer te bewijzen aan het stoffelijk overschot van hun gewezen collega.

Ernstig en weemoedig klinken de eerste toonen van het koraal terwijl de plechtigheid een aanvang neemt. Het koraal verstoemt; de treurmarsch doet zich hooren, de stoet zet zich in beweging en de flauwer en flauwer wordende toonen roepen het laatst waarwel toe aan haar, die achter bleef,

aan haar, die de scheiding wel het meest moest treffen en wie het als echtgenoot en moeder zoo moeilijk viel voortaan de liefde en steun van den overledene te moeten ontberen.

Op Jaffa aangekomen schaarden allen zich om de geopende groeve, waar de president van het corps, de Heer Havelaar, een ernstige en indrukwekkende redevoering hield om de verdiensten van onzen Hoogleraar te herdenken. Daarop wijdde Prof. Cohen Stuart een waardig en hartelijk woord aan de nagedachtenis van Professor Vogelsang dien hij én als vriend én als geleerde zoo zeer had bemind en geacht.

De Heer van Marken zeide namens de achtergeblevenen het Corps dank voor de laatste eer aan den overledene bewezen.

Een diepen indruk van het gebeurde met zich nemende keerde men huiswaarts, waar het treurige bericht ons wachtte, dat ook de heer van Anrooij op 6 Juni aan ons corps ontvallen was. Reeds lang was zijne gezondheid kwijnend en hij had zich dan ook genoodzaakt gezien zijn studien te laten rusten om zich naar een zachter klimaat te begeven. Het mocht echter niet baten en te Honnef had het treurige sterfgeval plaats, dat onzen medebroeder in den bloeitijd van het leven aan zijn vrienden en betrekkingen ontrukte.

Dubbel was dus de rouw die het Corps voor den gewonen tijd aannam.

Stil verliepen nog een paar weken, terwijl ieder die de mate zijner kennis niet wenschte te laten onderzoeken, Delft verliet.

Angstig keek men iederen dag of de Staatscourant de benoeming van de examencommissie ook voormeldde en het: „die A zegt moet ook B zeggen,” bracht velen tot vertwijfeling, want de bekende bewering dat slechts de eerste schrede iets *kost*, zal hier wel door ieder worden tegengesproken; door de jongelui voor zoover het de studie, door de ouders en voogden voor zoover het de financien betreft.

De beproeving werd echter ook dit jaar weer te boven gekomen, en bijna ieder verliet Delft: de een om zich door zijn familie geluk te laten wenschen, de ander om in een kalme zomervacantie, zijn geschokt zenuwgestel weer in orde te brengen.

Voor wij echter dit verslag besluiten, willen wij een oogenblik stilstaan bij een paar bezwaren, die in 't algemeen tegen de examens aan de P. S. en vooral tegen B. bestaan en waarvan de onaangenaamheid dit jaar weder sterk gevoeld werd.

Langen tijd verkeerde ieder die aan het examen wenschte deel te nemen volkomen in het onzekere wanneer dit zou plaats vinden en door wie het zou worden afgenomen, terwijl alleen het sluiten

der verschillende colleges en de bepaling der wet die Juni aanwijst voor het houden der examens de nabijheid dezer belangrijke gebeurtenis deed vermoeden. Eindelijk vermeldde de Staatscourant van den 15ten Juni de benoeming der examinatoren en reeds den 16^{den} vergaderde de commissie voor B. en nam het besluit de candidaten tegen den 18^{den} op te roepen ten einde met het schriftelijk werk een aanvang te maken.

Het spreekt wel van zelf dat een dergelijke handelwijze hoogst onaangenaam is, daar men den candidaten de gelegenheid beneemt de laatste weken op een eenigzins systematische wijze voor hunne repetitien in te deelen, maar ook wanneer men dit buiten rekening laat, brengt deze methode andere meer directe nadeelen met zich, waaronder zeker in de eerste plaats genoemd moet worden dat de gelegenheid ontbreekt om de candidaten op een behoorlijke wijze schriftelijk met den aanvang van het examen bekend te maken.

Dit jaar geschiedde deze bekendmaking alleen door aanplakking op de gebruikelijke plaats in de P. S., zoodat velen en vooral zij die niet in Delft wonen, alleen door de meêdelingen hunner vrienden op de hoogte werden gebracht.

Dit feit verder te ontleden schijnt overbodig; de eenvoudige vermelding er van is genoeg om te doen begrijpen dat wij dringend den wensch uitspreken dat de examencommissie wat vroeger moge benoemd worden.

Een ander bezwaar bestaat in het dicteeren van de schriftelijke vragen. In de eerste plaats gaat hiermee tijd verloren en ten tweede geeft dit aanleiding tot vergissingen, die moeilijk te herstellen zijn, en waarvan het gevolg is dat niet allen dezelfde vraag beantwoorden. Aangenaam zou het ons zijn zoo door het drukken of authographieeren der vragen hieraan werd te gemoet gekomen.

Tevens wijzen wij er op dat het wenschelijk zou zijn aan elk der candidaten een rooster van de volgorde der vakken ter hand te stellen, een gebruik dat ook bij de eindexamens der H. B. scholen steeds wordt gevolgd.

Met genoegen zagen wij dat bij het mondeling examen in Bouwkunde den candidaten de keus werd gelaten of zij op het bord dan wel op papier wilde werken; eene uitbreiding van deze methode ook voor het mondeling examen in Wiskunde zou door velen met genoegen worden vernomen, daar de ongewoonte om op een bord te werken dikwijls aanleiding geeft tot het maken van fouten.

Door het wegnemen der bovenstaande onzes inziens billijke klachten zou naar wij meenen voor het vervolg een groote verbetering bereikt worden

GEZELSCHAPPEN.

Phoenix. Het afgelopen jaar leverde voor de

sociëteit Phoenix ditmaal slechts weinig feiten, die bepaald in een verslag behooren te worden opgenomen. Er vonden geen ingrijpende veranderingen plaats en dat de behoefte daaraan niet gevoeld werd, strekt tot bewijs van den bloeienden toestand, waarin onze sociëteit verkeerde en van de goede werking der bepalingen, die in het vorig jaar waren tot stand gekomen.

Bij dit laatste willen wij een oogenblik stilstaan; wij mogen namelijk niet onvermeld laten, dat het verificatieverslag op het duidelijkst bewees, hoe het nieuwe Crediet-Reglement een einde had gemaakt aan de wanverhouding, die bestond tusschen de vermeerdering van de schuld der leden aan de Sociëteit en de vermeerdering van directe inkomsten, die daarvan voor haar het gevolg was.

De buitengewoon groote winst, die dit jaar gemaakt was, stelde bovendien het bestuur in staat tot een vermindering der wijnprijzen, een maatregel, die door de leden met ingenomenheid werd begroet en naar wij hopen een ruimer gebruik van dit artikel zal ten gevolge hebben.

Overigens moeten wij nog in herinnering brengen, dat de vogel Phoenix zich in den loop van dit jaar in onze Sociëteit voor altijd vestigde. Na eenigen tijd in de zaal te hebben rondgezworven, evenals vroeger onze sociëteit door Delft, bouwde hij zich een nest boven het buffet, om

van daar met welgevallen op zijn beschermelingen neer te zien.

Zijn verschijning op de sociëteit werd met een gezellige bijeenkomst gevierd.

Aan de in dit jaar gehouden concoursen en kroegfeesten werd met ijver en lust deelgenomen.

In het voorjaar werd de sociëteit bedreigd met het verlies van den kastelein, wien aanbiedingen waren gedaan, waardoor zijn positie veel gunstiger zou worden dan die op de Phoenix was. Ieder gevoelde welk een gemis zijn vertrek voor ons zou opleveren; en op voorstel van het bestuur werd besloten hem boven zijn salaris een jaarlijksche gratificatie te geven. Deze schikking, die door alle partijen werd aangenomen, had ten gevolge, dat de heer Holm zijne zorgen aan onze sociëteit bleef wijden.

Apollo. De toestand van Apollo mocht in ieder opzicht voldoende genoemd worden. Door de nieuwe leden van het Corps werd groote sympathie voor dit gezelschap getoond; velen traden toe en daaronder ook verscheidene, die niet alleen als contribueerend maar ook als werkend lid veel bijdroegen om den bloei van dit muziekgezelschap te bevorderen.

Het uitstekend succes dat met het diletantenconcert verkregen werd, leverde het bewijs met welk een vrucht en goeden uitslag de muziek hier door de jongelui beoefend wordt.

Ook de drie overige concerten voldeden zeer goed en dat ze gegeven konden worden ondanks de ophanden zijnde viering van het 25jarig bestaan, geeft een bewijs van den gunstigen financiëleen toestand.

Wij twijfelen niet of dit feest zal op nieuw toonen, hoezeer Apollo aanspraak heeft op de sympathie en medewerking van het Corps.

Odin. Het scherm- en gymnastiek-gezelschap Odin kan met trots op het afgelopen jaar terugzien. De zaal werd 's middags druk bezocht en men oefende zich in de meest gecompliceerde spierbewegingen. Ook aan de geregelde oefeningen werd voldoende deelgenomen, hetgeen ten gevolge had dat een assault gegeven werd, dat op schitterende wijze afliep.

De komedievoorstelling na afloop der werkzaamheden vond algemeen bijval en werkte even als de spiegel in den fabel van Esopus, waarin ieder het beeld zijns buurmans herkende.

Een geanimeerd bal besloot dit glansrijke feest.

Het vertrek van den schermmeester had ten gevolge dat het bestuur deze plaats vervulde door het aanstellen van den heer Sonne, die zeer goed aan de leden bevalt.

Vrije Studie. Het gezelschap Vrije studie doorleefde een jaar, dat voor zijne voorgangers niet behoeft onder te doen. Verscheidene belangrijke

vergaderingen werden gehouden en zoowel over wetenschappelijke als over literarische onderwerpen lezingen voorgedragen door mannen, wier naam reeds een trouwe opkomst waarborgde.

Met vertrouwen kan het dan ook de toekomst tegemoet gaan.

Debatingclub. Er had een gunstige wending plaats in den toestand der Debatingclub en niet het minst droeg hiertoe bij, dat onze nieuwe hoogleeraar Pekelharing, zich met het eere-voorzitterschap wilde belasten.

De vergaderingen waren zeer goed bezocht, maar door verschillende omstandigheden niet zoo talrijk als men in het begin had kunnen vermoeden, met het oog op het groot aantal sprekers dat zich beschikbaar had gesteld. Wij meenen te mogen verwachten, dat de Debatingclub een betere toekomst te gemoet gaat.

Minerva. De toestand van dit gezelschap maakte een reorganisatie noodzakelijk, welke echter door de geringe medewerking der leden niet tot stand kwam, hetgeen ten gevolge had dat het gezelschap ophield te bestaan.

Baldur verkeert in bloeienden toestand.

De dispuutgezelschappen *O. K. W.*, *Snellius* en *H³*, hielden weinige doch hoogst gezellige vergaderingen.

F. C. Q. D. hield zijne gewone vergaderingen.

Theorie en Praktijk, *Berzelius* en *D. W. L.* gingen in jongere handen over en verkeerden in bloeienden toestand.

Brugman deed niet veel van zich hooren.

V. A. B. M. hield twee zeer geanimeerde vergaderingen.

Wij kunnen de herleving melden van een der oudste Delftsche disputen, de „*Vijf kolommen*.” Moge het zijne oude traditiën handhaven.

Een nieuw dispuut *F. E. F.* werd opgericht en verkeert in bloeienden toestand.

Gambrinus zag vele andere biergezelschappen naast zich verrijzen. Alle verschaften hunne leden aangename avonden.

De oprichting van een „*Kamermuziekvereening*” voorzag in een groote leemte in ons corps. Op het dilettanten-concert hebben wij hare werking leeren op prijs stellen.

Een rijgezelschap „*Nieuw Maseppa*” kwam te voorschijn uit de bekende stofwolk en bezorgde zijn leden vele aangename en nuttige avonden.

De aan de Indische Inrichting studeerende corpsleden, richtten tot behartiging van hunne onderlinge belangen een nieuw gezelschap op, dat den naam van: „*Rapat Peladjar*” ontving.

In zijne richting was het met vrucht werkzaam.

Het dit jaar gegeven *Studenten casino* was zeer geanimeerd.

COLLEGES.

Als naar gewoonte werd het college van Prof. Cohen Stuart in Landmeten en Waterpassen, ook nu weer met belangstelling gevolgd en bleef het gunstig oordeel bestaan dat reeds sedert zoovele jaren er over werd uitgesproken.

Van het dictaat zou naar veler meening een ruimer gebruik kunnen gemaakt worden, indien het wat duidelijker gesteld ware.

Voor de praktische oefeningen betuigen wij Prof. C. S. onzen oprechten dank; zij zijn uitstekend geschikt om onze kennis te vermeerderen ten opzichte van het gebruik en de correctie der instrumenten. Een groot bezwaar daarbij is echter het zoo bij uitstek slecht ingerichte lokaal. Waarom toch moeten de ingenieurs zich bij de praktische oefeningen in een hunner hoofdvakken met een zonnig en nauw vertrek behelpen, terwijl voor de oefeningen in natuur- en scheikunde prachtige zalen worden opgesteld?

Ook het college in Geodesie was goed te noemen, hoewel een duidelijker overzicht over het geheel en een betere aanwijzing van het verband tusschen de verschillende onderwerpen door velen gewenscht werd. Te betreuren is het, dat door het niet tijdig gereed komen in C₁, een deel van den cursus aan Geodesie gewijd, door landmeten en waterpassen werd in beslag genomen. De eenigszins vluchtige behandeling, die daardoor aan de kaartenprojekten en aan de meetkundige beschrijving van Nederland ten deel viel, is zeker niet wenschelijk (*).

Het college over Moteurs door prof. Cohen Stuart gegeven was, even als in vroegere jaren uitmuntend. Tot Paschen werden de theorie van de Pambour en de calorische machines behandeld en daarna nog iets medegedeeld met betrekking tot stoommachines. Ook het afzonderlijk college voor werktuigkundige ingenieurs voldeed zeer.

Het college van Prof. Baehr in Theoretische Mechanica, blijft bij voortduring de bewondering opwekken van allen die het volgen; jammer dat de klacht over verwardheid nu en dan niet geheel ongegrond is. Niet genoeg kunnen wij de doelmatige tijdsverdeeling roemen, die Z. H. G.

(*) Aan dit bezwaar is reeds te gemoed gekomen, door het college in landmeten en waterpassen met één uur te vermeerderen.

in staat stelde aan het einde van den cursus nog een belangrijke reeks van vraagstukken op te lossen.

De colleges in Differentiaal- en Integraal-rekening, door Prof. Baehr gegeven, muntten even als vroeger door duidelijkheid uit.

Ook het college over Hoogere Algebra was goed; alleen liet de behandeling van de reeksen en het theorema van Sturm, wat duidelijkheid betreft, wel iets te wenschen over.

Het college in Analytische Meetkunde is boven allen lof verheven en deed weder zien hoeveel tact Prof. Baehr heeft om zijn hoorders de methode te doen begrijpen, door welke men tot het onderzoeken der verschillende lichamen en lijnen gekomen is.

De cursus in Toegepaste Mechanica van Prof. van den Berg voldoet nog steeds zeer goed. In de tijdsverdeeling wenschen wij echter eenige verandering, en wel een inkorting van den cursus C_1 , waardoor enkele onderwerpen van C_2 , nog in dezen cursus kunnen behandeld worden.

Tevens geven wij Z. H. G. in bedenking een uur aan den cursus C_2 toe te voegen om zoo-doende tijd te vinden voor een meer uitvoerige behandeling van de beweegbare bruggen en gewelven.

Gaarne zagen wij, dat bij de vraagstukken ook

onderwerpen werden behandeld, betrekking hebbende op het vak der werkt. ing. Zoo er nog iets te wenschen overblijft, is het dit, dat het einde der colleges een weinig juister moge samen-vallen met het daarvoor bepaalde uur.

Het college over Hydraulica wordt zeer geroemd.

Het college over Analytische Meetkunde is ook goed te noemen, en het toepassen van de analytische methode op verschillende vraagstukken stichtte veel nut.

Van het college over Beschrijvende Meetkunde moeten wij met lof gewag maken. De behandeling was zaakrijk en helder. Vooral bij de algemeene bespreking der gebogene oppervlakken kwam het streven van Prof. van den Berg uit, om ons het nauwe verband, dat tusschen de beschrijvende en analytische meetkunde bestaat, duidelijk voor oogen te stellen.

Hiertoe werden de quaesties over het ontstaan der oppervlakken analytisch onderzocht.

Steeds was Z. H. G. op de teekenoefeningen bereid ons met raad en voorlichting te dienen, waarvoor wij onzen oprechten dank betuigen.

De Colleges van Prof. van Pesch over Differentiaal- en Integraalrekening waren in 't algemeen zeer degelijk van inhoud en werden vooral door het oplossen van een betrekkelijk vrij groot aantal vraagstukken veel verduidelijkt. De voordracht zou, vooral bij het behandelen van moeilijke

quaesties veel winnen wanneer de gedachtengang regelmatig aan de hoorders werd medegedeeld. Onverwachte ondervragingen kwamen nog nu en dan voor; reeds vroeger is daarover geklaagd, doch wij herhalen nogmaals ons verzoek om deze wijze van respondeeren geheel achterwege te laten. Ook het doen vervallen van vooraf aangekondigde responsies schijnt ons wenschelijk.

Het college in Hoogere Algebra verdient in alle opzichten lof; de methode om het behandelde voortdurend in verband te brengen met de resultaten, verkregen op het college over Analyse, maakte het zeer interessant.

Ook de cursus over Bolvormige Driehoeksmeting, hoewel weinig bezocht, was zeer duidelijk.

De colleges van Prof. van Pesch over Beschrijvende Meetkunde waren niet gekenmerkt door een aangename voordracht, maar overigens goed te noemen.

Bij de teekenlessen muntte Z. H. G. evenals vroeger uit door hulpvaardigheid en aangenaamheid in den omgang. Niet genoeg kunnen wij het bewonderen, hoe juist Z. H. G. van ieder zijner leerlingen de mate van kennis, ontwikkeling en bevattelijkheid weet te peilen en zijn aanwijzingen daarnaar in te richten. Intusschen wordt wellicht juist deze zuivere waardeering der verschillende individuen voor Prof. van Pesch hinderlijk bij zijn klassikaal onderwijs, en is zij oorzaak dat Z. H. G. zoo dikwijls in twijfel

schijnt te staan, tot hoever hij gaan moet in zijn mededeelingen om begrepen te worden.

Het is hier voorzeker de plaats om Prof. van Pesch uit naam van alle toehoorders, hartelijk dank te zeggen voor de colleges in de laatste helft van den cursus buiten den rooster gegeven. Z. H. G. behandelde in die uren de belangrijke hoofdstukken van gewone en axonometrische perspectief, zaken, die wij ons in den cursus B, reeds hadden kunnen eigen maken, doch die Z. H. G. met groote bereidwilligheid op verzoek zijner toehoorders nog eens behandelde.

Het college in Beschrijvende Meetkunde voor Technologen wordt zeer geroemd.

De colleges van Prof. Stamkart over Mechanica en Analytische Meetkunde voor Technologen gegeven, werden als naar gewoonte slecht bezocht en voldeden niet aan hetgeen de toehoorders er van meenden te mogen verwachten.

Niet genoeg kunnen wij den cursus roemen door Prof. Stamkart over meten en wegen gegeven, en vooral de duidelijke wiskunstige beschouwingen van de weegwerktuigen, waardoor wij in staat gesteld werden hun deugdelijkheid te beoordeelen en te begrijpen waar de correcties moeten worden aangebracht.

De behandeling van den gasmeter muntte uit door groote helderheid, bovenal waar Z. H. G. ons het verschil meedeelde tusschen het Fransche

en Engelsche stelsel van ijken, en de groote voordeelen van het eerste in het licht stelde.

De colleges van Prof. Bosscha over Toegepaste Natuurkunde behooren voorzeker tot de schoonste en meest leerzame die aan de P. S. gegeven worden. De algemeen erkende duidelijkheid, en de gemakkelijk te volgen voordracht; de dege-lijkheid en de interessante proeven, zijn ongetwijfeld uitstekende middelen om den toehoorders liefde en sympathie voor dit vak in te boezemen. Jammer is het dat de bezigheden van Z. H. G. als lid der Metercommissie, zijn afwezigheid gedurende eenigen tijd noodzakelijk maakte, waardoor een deel van het Licht en de Telegraphie onbehandeld bleef.

Zoo wij ons een vraag mogen veroorlooven is het deze: of wij op een college over Toegepaste Natuurkunde niet iets over Acustiek behoorden te vernemen.

De benoeming van den Heer Snijders, die met een deel van de colleges over Natuurkunde en met de Mechanica en Analytische Meetkunde voor Technologen belast is, wordt met genoegen vernomen.

Het gunstig oordeel over de colleges van Prof. Oudemans bleef nog steeds bestaan. Vorm en inhoud beide werken nog altijd samen tot een schoon geheel en daarom te meer is het te be-

klagen dat men er mee handelt alsof ze het daglicht niet mogen zien. Het vroege morgen-
uur waarop ze gegeven worden, schrikt nog steeds
velen af om ze geregeld te volgen.

Wij kunnen van de colleges van Prof. Oudemans
niet afstappen zonder met een enkel woord een
gebeurtenis te herdenken, die daarmede in zoo
nauw verband staat, namelijk de benoeming
van Z.H.G. tot Hoogleeraar te Leiden. Lang was
de vrees algemeen dat wij een onzer meest beminde
Professoren zouden zien vertrekken, tot dat ein-
delijk bekend werd, dat hij voor de hem aan-
gebodene betrekking bedankt had.

De algemeene vreugde door dit bericht veroor-
zaakt, is zeker het beste bewijs hoezeer dit be-
sluit op prijs wordt gesteld, en hoezeer Z.H.G.
hier aan de P. S. zoowel als geleerde en als
mensch wordt gewaardeerd.

Van het college van Prof. Grothe in Mecha-
nische Technologie valt dit jaar niet dan met lof
te gewagen. Verscheidene nieuwe zaken werden
behandeld, en Z.H.G. deed al het mogelijke om
ons op de hoogte te houden van den vooruitgang
der wetenschap, die hij doceert. Zoo werd o. a.
op het einde van den cursus de bij uitstek ge-
compliceerde en moeilijk te verklaren machine
voor het snijden van houtschroeven in zijn geheel,
en met platen opgehelderd, voor ons verklaard;
niet zoozeer om dit werktuig in 't bijzonder als

in 't algemeen om te doen zien, wat men al niet bedacht heeft om verschillende bewegingen te verkrijgen en den handenarbeid na te bootsen, verdiende dit de hoogste belangstelling. Voor het extra college over sloten zijn wij Z.H.G. zeer erkentelijk.

Het college over Kennis van Werktuigen was meermalen arm aan belangstellenden. Toch is dit in geen en deele aan Z. H. G. te wijten, want wat van dit uitgebreide vak werd behandeld was duidelijk en kan in een cursus van twee uur 's weeks niet zaakrijker wezen als Z. H. G. het wist te maken. Het college over stoommachines was goed en leerde ook met behulp der platen, de behandelde machines en hunne voornaamste onderdeelen genoegzaam kennen, terwijl dat, wat voorgedragen werd over toestellen tot opheffen van lasten, wel niet sterk afweek van hetgeen te lezen staat in het door Prof. Grothe uitgegeven werkje, maar juist daardoor het bestudeeren van die zaken bijzonder vereenvoudigde. Z. H. G. verdient onzen bijzonderen dank voor de groote moeite, die hij zich getroostte onze studie door platen te vergemakkelijken.

De technische uitstapjes onder geleide van Prof. Grothe gemaakt, hebben zeker bij allen die er aan deel namen de lust opgewekt om met Z. H. G. meer fabrieken te bezoeken, en daarom wordt het des te meer betreurd dat sommige beloofde exkursies, zooals b. v. naar de geschutgieterij te 's Hage, niet ten uitvoer zijn gebracht.

Met leedwezen vernamen wij, dat Prof. de Bruijn Kops bedankt had voor de betrekking, die hij zoolang aan de P. S. vervulde en met eenige spanning werd verwacht, wie zijn opvolger zou zijn.

Hoewel reeds in October de Staatscourant de benoeming van den Heer Mr. B. H. Pekelharing vermeldde, duurde het nog tot Januari eer deze zijne colleges opende.

Wij mogen niet onvermeld laten, dat wij met genoeg kennis maakten met de aangename en heldere wijze van voordragen, die Z. H. G. zoo zeer eigen is.

Op het college over Staathuiskunde werden nog vele zaken op een degelijke wijze voorgedragen, waarom het door alle bezoekers zeer geroemd werd Jammer dat de schikking der uren het aan zoovelen onmogelijk maakte dit college te volgen. (*)

Voor de laatste keer, helaas, is het ons vergund een woord van hulde uit te spreken over de colleges van Prof. Vogelsang, daar de dood een einde maakte aan het leven van den man, die door zoovelen en als voorganger op het gebied der wetenschap en als vriend en raadgever wordt betreurd.

(*) Met genoeg hebben wij gezien dat dit bezwaar bij de regeling der uren voor den cursus 74—75 is opgeheven.

Ook dit jaar bewees hij hoezeer in hem de eigenschappen van een goed docent vereenigd waren met die van een uitstekend mensch, iets wat vooral van groote beteekenis is op een college, dat uit den aard der zaak slecht door enkelen bezocht wordt en waar dus leermeester en leerling veel meer direct met elkaar in aanraking komen. Zijn verscheiden veroorzaakt een merkbare leegte, en de plaats door hem opengelaten is zeker moeilijk op even waardige wijze te vervullen.

De colleges over Bruggen en Wegen van Prof. Henket zijn zeer goed te noemen en hetgeen in vorige verslagen over zaakrijkheid en groote praktische kennis gezegd is, blijft ten volle waar. Een enkele aanmerking mogen we niet terughouden. De behandeling van het traceeren van wegen was niet uitgebreid genoeg, en de berekening van bruggen liet vooral ten opzichte van de duidelijkheid en de beredeneerde afleiding der formules wel iets te wenschen over. Wellicht ware het beter dat Z. H. G. evenals nu reeds bij de berekening van bruggen met gebogen bovenranden geschiedt, voor dit geheele onderwerp naar een boek verwees.

Een minder gelukkige tijdsverdeeling maakte dat de steenen bruggen zeer onvoldoende behandeld werden, hetgeen zelfs door de extra uren na de Paaschvacantie niet verholpen kon worden.

De teekenoefeningen onder leiding van Prof. Henket zijn zeer te roemen. Z. H. G. laat ons veel vrijheid in het ontwerpen en construeeren, mits men zich behoorlijk van het hoe en waarom rekenschap wete te geven. Deze methode leert ons meer zelfstandig denken en werken, en schijnt ons daarom beter dan het slaafsch na volgen van bestaande constructies.

De welwillende en aangename omgang van Prof. Henket op de technische exkursies kunnen wij niet genoeg prijzen en voor de moeite die Z. H. G. zich geeft om ons verschillende werken te laten zien, zijn wij hem zeer verplicht.

Het college van Prof. Steuerwald in waterbouwkunde laat niets te wenschen over en munt uit door duidelijkheid en volledigheid. De bespreking van enkele in aanbouw zijnde of reeds voltooide werken, zooals den nieuwen Rotterdamschen waterweg en de rivierverschikking te Gorinchem, was zeer interessant en deed den wensch ontstaan, dat aan dergelijke zaken meer tijd mocht besteed worden.

Bij de teekenoefeningen is Z. H. G. voorkomend en beleefd en doet wat hij kan om ons inlichtingen en hulp te verschaffen, waardoor hij aanspraak heeft op onze erkentelijkheid.

Het schijnt ons echter toe dat Z. H. G. wat al te angstvallig is in het toelaten van constructies die eenigzins van de gewoonlijk gevolgde af-

wijken, zelfs wanneer zij, volgens zijn eigen verklaring in den grond even goed zijn, waardoor het oefenen en laten werken van eigen oordeel zeker niet in de hand gewerkt wordt.

De colleges over Scheepsbouwkunde van Prof. Calten waren in alle opzichten goed en degelijk te noemen. Vreesden wij in den aanvang een goeden leidsman te verliezen door het bedanken van Prof. Tideman, zoo kunnen wij ons nu verheugen in Prof. Calten een hem allezins waardigen opvolger te hebben gevonden. Ook de technische uitstapjes waarbij Z.H.G. ons vergezelde, waren ons van groot nut en ten zeerste zijn wij Z.H.G. verplicht voor de gelegenheid tot praktische oefeningen, die hij ons na het eindigen van den cursus openstelde.

Even als vroeger zijn wij den Heer van Loo zeer dankbaar voor zijn hulpvaardigheid bij de teekenoefeningen.

Eene opmerking van meer algemeenen aard vinde hier nog haar plaats. Het komt ons voor dat tot nu toe het vak van scheepsbouw aan de P. S. eenigzins stiefmoederlijk bedeed wordt. Dat niet minstens eenige malen per week een hoogleeraar of leeraar aanwezig is, zooals voor andere studievakken, kunnen wij laten gelden, omdat het aantal ingeschrevenen voor scheepsbouw gering is. Dit belet echter niet dat enkele onderdeelen van het vak, b. v. de theorie der

golven, afgescheiden van de colleges over scheepsbouw konden behandeld worden. Immers even als b. v. het stroomen van water door kanalen belangrijk voor de civ. ing niet wordt behandeld op het college over waterbouwkunde, maar op een bijzonder college over hydraulica, even goed zou het meer ingewikkelde wiskundig gedeelte van scheepsbouw in een afzonderlijken cursus kunnen worden voorgedragen.

Indien een der Hoogleeraren deze taak op zich nam zou zeker in een groote leemte voorzien worden, daar tot nog toe de studie van deze zaken bijna geheel aan eigen krachten werd overgelaten.

Tevens stippen wij hier aan dat de scheepsbouwkundige ingrs. examen moeten doen in waterbouwkunde en werktuigbouwkunde voor zoover dit op scheepsbouw betrekking heeft, terwijl in die vakken voor hen geen college gegeven wordt en het hun door de schikking der uren onmogelijk is de colleges voor civ. en werkt. ing. gegeven te volgen. Een verandering in den tegenwoordigen toestand schijnt in dit opzicht dus dringend noodzakelijk.

Het college van Prof. Gugel in Projecteeren was zeer goed te noemen. Wij betuigen Z. H. G. onzen dank voor de moeite, welke hij zich geeft om de colleges op te helderen door het maken van schetsen op het bord en het ophangen van vele teekeningen.

Hoewel het college zeer degelijk was moeten wij ook hier weer over eene minder goede verdeling van den tijd klagen, waarvan even als ten vorigen jare het gevolg was dat de behandeling der rijtuigloodsen slechts zeer vaag was en die van werkplaatsen en reparatie-winkels geheel achterwege bleef.

Bij de teeken oefeningen schijnt nog steeds eenig verband te bestaan tusschen de hulp die verleend wordt en den betoonden ijver in het college loopen. Zij die weinig aanleg voor het vak hebben en juist daarom meer behoefte aan hulp werden slechts spaarzaam bedeed, zoodat bij velen de ambitie door hen in den beginne betoond reeds spoedig verflaauwde.

Overigens schijnt een andere volgorde der teekeningen wenschelijk. Wij gelooven dat het beter zou zijn, wanneer men den cursus C_1 begon met het teekenen van lijstwerken enz. dan zooals het tot nog toe geschiedde dat in C_2 te doen.

Even als vroeger werd de cursus over Schoone Bouwkunde zeer geroemd. Wij betreuren het echter, dat dit vak niet geheel kon worden afgehandeld en spreken daarom den wensch uit dat er wekelijks één uur meer aan gewijd zal worden.

Jammer dat Z. H. G. zoo dikwijls verhinderd was college te geven.

Tevens brengen wij Z. H. G. onzen dank voor

de bereidwilligheid, waarmede hij ons verschillende gebouwen liet zien, zooals het nieuwe Physisch kabinet en de fabriek van den heer Lindo.

De colleges van den Heer Morre in Burgerlijke Bouwkunde behooren zeker tot de beste, die aan de P. S. gegeven worden. Toch is het ook nu weder gebleken, dat ZEd. de zaken wat te breed opvat en daardoor telkens tijd te kort komt. Hoezeer het ons spijt dat de kennis der bouwstoffen wederom overhaast behandeld moest worden, kunnen we niet nalaten den Heer Morre dank te zeggen voor de moeite die ZEd. zich geeft, om ons op eenige extra-colleges daarvan nog iets mede te deelen. De kennis van dit onderwerp zal wel altijd gering blijven, maar zou hieraan toch niet eenigzins kunnen te gemoet gekomen worden, door alle aanwezige materialen duidelijk van namen te voorzien?

De verandering van den rooster, waardoor de Technologen de colleges over Burgerlijke Bouwkunde reeds in hun eerste jaar volgen, voldoet zeer en wordt door allen geroemd. Wenschelijk ware het dat deze verandering ook voor de werkt. ingenieurs werd ingevoerd. Het bezwaar dat de teekenoefeningen der techn. en werkt. ing. zich uitstrekken over het maken van projecten, terwijl zij daarin geen onderwijs krijgen, blijft nog steeds bestaan

Zeër erkentelijk zijn wij voor de welwillendheid

en behulpzaamheid van de HH. Morre en Nieuwenhuis bij de teekenlessen, en voor de bereidwilligheid om duistere punten na afloop der colleges nog eens nader toe te lichten.

De colleges van den Heer Huet vonden dit jaar voorzeker meer belangstelling dan in vorige jaren. De tegenwoordige inrichting van den cursus, zooals de Heer Huet die, geheel afwijkende van de in gebruik zijnde methoden aan alle dergelijke inrichtingen in andere landen, vroeger ook door ZEd. gevolgd, in practijk heeft gebracht, draagt daar zeker veel toe bij. Wij brengen den Heer Huet hulde voor de uitstekende wijze, waarop ZEd. den geleidenden gedachtengang bij het maken van een ontwerp weet weêr te geven en de logische volgorde waarin ZEd. zijne denkbeelden mededeelt. ZEd. geeft daardoor een duidelijk begrip hoe een werktuigbouwkundig vraagstuk dient behandeld te worden en wekt door zijne wijze van doceeren op tot eigen studie.

Het college voor C_1 en C_2 over land- en bootmachines, hoewel wegens de uitgebreidheid van het onderwerp eenigzins beknopt, was degelijk.

De cursus over onderdeelen won door het weglaten van berekeningen, die op andere colleges gegeven worden, maar was over 't algemeen weinig onderhoudend. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het late uur. Wij zouden daarom wenschen dat dit college op een vroeger uur gegeven werd.

Het college over stoomketels was duidelijk en hield de belangstelling gaande.

De teekenoefeningen waren dit jaar bij voortduring druk bezocht. Hier vooral was merkbaar de meer vriendschappelijke verstandhouding tusschen den Heer Huet en zijne leerlingen. De hulp werd naar behoeften onder allen verdeeld.

De Heer Huet laat zooveel mogelijk aan ieders eigen krachten over, hetgeen aanleiding geeft tot menigvuldige veranderingen, wat het nette teekenen dikwijls in den weg staat, maar aan den anderen kant het zelfstandig werken zeer bevordert.

Wegens het groote aantal leerlingen, zou uitbreiding der localiteit wenschelijk zijn, daar de zalen meermalen overvol waren.

Voor het geheel vrijwillig gegeven extra uur zijn wij den Heer Huet zeer erkentelijk.

Het college van den Heer Levoir was even als in vroegere jaren lastig te volgen, waardoor het nut dat men er wellicht uit kan trekken, voor een groot deel werd weggenomen.

Op het laboratorium echter kunnen wij den plezierigen omgang, de groote kennis en de bereidwilligheid van ZEd. om op elke vraag te antwoorden en iedere moeilijkheid uit den weg te ruimen niet genoeg op prijs stellen.

Ook de uitstapjes dit jaar gemaakt waren zeer geschikt om onze kennis te vermeerderen; wij

hopen dan ook dat zij in het vervolg zullen worden voortgezet.

Het college over Scheikunde der Bouwstoffen leed natuurlijk ook door de slechte voordracht maar was overigens goed te noemen. De duidelijkheid bij de behandeling der mortels liet echter veel te wenschen over.

De heer Kramers maakte een zeer aangename indruk; zijn hulpvaardigheid op het laboratorium wordt zeer geroemd.

Dat er aan de P. S. een uitstekende gelegenheid bestaat om zich in het handteekenen te oefenen, is bekend. Jammer dat slechts zoo weinigen van de waarlijk goede lessen van den heer Tetar van Elven profiteeren.

Bij het bespreken van de verschillende inrichtingen der P. S. doet het ons genoegen dit jaar op groote verbeteringen te kunnen wijzen. Het reeds voltooide nieuwe Fysisch Kabinet en het nog in aanbouw zijnde Chemisch Laboratorium worden algemeen met vreugde begroet. De gebreken van de oude gebouwen zijn natuurlijk niet geheel weg te nemen, hoewel het als een groote vooruitgang mag worden beschouwd, dat voortaan de zalen 11 en 12 alleen voor teekenen dienst zullen doen en de colleges in de daartegenover liggende lokalen gegeven worden. Een betere ventilatie

dezer beide vertrekken wordt gewenscht. Tevens drukken wij het verlangen uit dat de kachels in eenige lokalen door schermen zullen omgeven worden daar hunne nabijheid nu soms zeer hinderlijk is.

De aankoop van twee huizen, waardoor nieuwe zalen voor Prof. Gugel zullen geopend worden, kan voorzeker een groote verbetering tot stand brengen.

Overigens wenschen we hier nog een woord in het midden te brengen over de Bibliotheek. Het is bekend dat deze een schat van kostbare en nuttige werken bevat en daarom te meer is het te betreuren dat het gebruik er van zoo zeer wordt belemmerd. Zoo mogen b. v. geen boeken worden uitgeleend voor zij ingeschreven zijn; nu is daarop zeker op zich zelf niets te zeggen, maar wanneer men bekend is met den ongeloofelijk langen tijd, gedurende welken de werken daardoor buiten gebruik gesteld worden, hetgeen bij pas uitgekomen boeken en vooral bij brochures zeer hinderlijk is, schijnt deze bepaling, althans haar tegenwoordige toepassing, minder wenschelijk. Ook werkt het verbod om oningebonden tijdschriften mede te mogen nemen zeer belemmerend, daar tot het binden niet al te spoedig wordt overgegaan.

Ten laatste zou van de Bibliotheek voor de jongelui meer nut te trekken zijn zoo de bepaling dat een boek slechts voor veertien dagen mag

worden uitgeleend, zonder aanzien des persoons werd toegepast, daar tegenwoordig de werken waarnaar het meest navraag is, meestal in handen van de Professoren zijn.

Eindelijk stippen we nog één zaak aan en wel het gebrek aan tijd, dat vooral in het laatste studiejaar zoo sterk in het oog springt. Daarin kon toch (met uitzondering van Prof. Baehr, die zelfs nog tijd overhield voor een repetitie) geen der Hoogleraren zijn voordracht behoorlijk ten einde brengen. Sommigen beproefden den terminus te bereiken door vermeerdering van het aantal college-uren, hetgeen dan ook somtijds tot het gewenschte doel leidde. In hoeverre dit echter aangenaam was voor die jongelui, welke zich aan het examen wenschten te onderwerpen, valt niet moeilijk te beslissen, wanneer men nagaat, dat tot slechts één week voor den aanvang van het examen voortdurend nieuwe zaken werden behandeld, terwijl het den jongelui natuurlijk aan tijd en lust ontbrak om deze nienwe stof nog te verwerken. Dat in dezen stand van zaken geen verandering ten gunste zal komen bij de voortdurende uitbreiding van de ingenieurs-studie, is zeker, zoodat men geneigd is zich de vraag te stellen of een vierjarige cursus niet tekort te noemen is.

Wij hopen dat een betere tijdsverdeeling en des noods een vermeerdering van het aantal college-

uren aan deze bezwaren voldoende zal te gemoet komen.

En hiermede kunnen wij het vervlogen jaar vaarwel zeggen, een vaarwel dat slechts noode gegeven wordt, omdat het afgelopen tijdperk zoo menig uur bevatte dat een aangename herinnering achterlaat, zoo menig uur ook dat voor de toekomst nuttig kan wezen.

MENGELWERK.

PROBATION SOCIETY

THE PROBATION SOCIETY OF THE CITY OF NEW YORK
HAS THE HONOR TO ANNOUNCE THAT IT
WILL BE OPENED TO THE PUBLIC

ON MONDAY, JANUARY 1, 1871, AT
THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY,
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS,
410 NASSAU STREET, NEW YORK.

THE SOCIETY HAS THE HONOR TO ANNOUNCE
THAT IT WILL BE OPENED TO THE PUBLIC
ON MONDAY, JANUARY 1, 1871, AT
THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY,
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS,
410 NASSAU STREET, NEW YORK.

THE SOCIETY HAS THE HONOR TO ANNOUNCE
THAT IT WILL BE OPENED TO THE PUBLIC
ON MONDAY, JANUARY 1, 1871, AT
THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY,
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS,
410 NASSAU STREET, NEW YORK.

THE SOCIETY HAS THE HONOR TO ANNOUNCE
THAT IT WILL BE OPENED TO THE PUBLIC
ON MONDAY, JANUARY 1, 1871, AT
THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY,
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS,
410 NASSAU STREET, NEW YORK.

PROFESSOR HERMANN VOGELSANG.

So our hearts shall borrow a sweetening bloom
From the image he left there in dying.

MOORE.

Wanneer wij een groot man, die in eene of andere richting van Wetenschap of Kunst de Maatschappij tot in hoogen ouderdom gewichtige diensten bewees, door den dood ons zien ontvallen, zoo buigen wij, ook al moge het hart ons van smart ineenkrimpen, in ootmoedige berusting het hoofd voor de wetten der natuur, die een grens bepalen voor den duur van het menschelijk leven.

Wordt echter een edele strijder, in de beste jaren zijner werkzaamheid, uit ons midden weggerukt, op een leeftijd, dat met reden nog veel, nog zeer veel van hem was te wachten, zoo treft het verlies te wreeder en de vraag: waarom nu reeds? laat zich niet onderdrukken.

Zulk een onherstelbaar verlies leed in het

afgeloopen jaar de Polytechnische school. In den nacht van 5 op 6 Juni 1874 overleed te Delft, in den ouderdom van 36 jaren, aan de gevolgen eener aandoening der Pleura Dr. Hermann Vogelsang, hoogleeraar aan genoemde inrichting.

Het zij den schrijver dezer regelen, een zijner leerlingen, vergund, in korte trekken het leven en werken van den geliefden leermeester in uwe herinnering terug te roepen, en een eenvoudig woord van oprechte hulde aan zijne nagedachtenis te wijden.

In 1838 te Minden in Hannover geboren, verloor Vogelsang in zijne eerste kinderjaren zijn vader, waarop zijne moeder zich te Bonn vestigde, waar haar schoonbroeder, Dr. Vogelsang, professor in de theologie was. Aan het gymnasium te Bonn ving hij zijne studien aan, was hij weldra de trots en de vreugde zijner leermeesters, en toonde zijn schitterend Abiturientenexamen in 1856, dat zij zich niet in hem bedrogen. De loopbaan van Staatsmijnbe-amte lachte den toen 18jarigen jonge-

ling toe. Den 19den Juli 1856 werd Vo-
gelsang door het Koninklijk Pruisische
Oberbergamt te Bonn als Bergbeflissener
aangenomen. Als zoodanig moest hij, vol-
gens de toen bestaande regelen, twee jaren
van praktische oefening doorloopen. Van
Juli 1856 tot Februari 1857 vinden wij
hem tot zijne praktische vorming op de
koperertsmin Virneberg bij Rheinbreit-
bach; tot Augustus 1857 zet hij zijne stu-
diën voort aan de voornaamste mijnen en
ertswasscherijen bij Bensberg, volbrengt in
laatstgenoemde maand op de mijn Galilei
bij Bensberg zijn examen in praktische
handenarbeid en begeeft zich hierop naar
Siegen, om bij het koninklijke Bergamt
aldaar het mondeling examen van Berg-
expectant af te leggen. Nog eenigen tijd
blijft hij te Siegen, om ook dit mijndis-
trikt te leeren kennen. Door het koninklijke
Oberbergamt te Bonn als Berg-expectant
aangenomen, wordt hij in October 1857
naar Saarbrücken gezonden, om zich al-
daar met de steenkolenontginning vertrouwd
te maken. In Februari begeeft hij zich van
Saarbrücken naar Brühl en legt zich daar
op de studie van de ontginning der Bruin-

kolen toe In April is hij te Stolberg bij Aken, en eindigt zijne praktische opleiding met eene Instructiereis door Westphalen en naar den Harts, waarbij hij zich hoofdzakelijk te Clausthal, Mansfeldt en op de koninklijk Pruissische Salinen te Schönebeck bij Maagdenburg ophoudt.

In het najaar van 1858 te Bonn weer-gekeerd, neemt Vogelsang, ter vervulling zijner militairplicht als Einjähriger dienst bij het 7de koninklijke Huzaren Regiment, in garnizoen aldaar en begint tegelijkertijd zijne theoretische studiën aan de Bonner Universiteit. Gedurende ongeveer 2½ jaar volgt hij de voordrachten in Physica, Chemie, Mineralogie, Geologie, Staatswetenschappen enz. In de Paaschvacantie van 1860 bezoekt hij de Sayner Hutte. In den zomer van dat jaar onderneemt hij op aanwijzing van het Oberbergamt eene geognostische reis door Duitschland. Na een verblijf van eenige weken te Freiberg, doorreist hij het Sielesische en Boheemsche Ertsgebergte, bezoekt Pribaon, doorkruist het Fichtelgebergte en Thüringerwoud, en keert door Nassau naar Bonn terug.

Gedurende den winter-kursus 1861—62

zet hij daar zijne akademische studiën voort. De Professoren Nöggerath en vom Rath rieden hem reeds destijds ten sterkste aan, de carrière der praktische mijnwetenschappen vaarwel te zeggen en zich geheel aan de studie en het leeraarsambt te wijden.

In Mei 1862 onderneemt Vogelsang eene wetenschappelijke reis, die een onderzoek naar de geologische gesteldheid van Corsica ten hoofddoel had. Na eenig oponthoud te Parijs, verijlt hij 1½ maand op Corsica, bezoekt het uit een mijnbouwkundig oogpunt zoo gewichtige eiland Elba en reist door Noord Italië en Zwitserland huiswaarts.

Intusschen had de Pruissische wetgeving op het mijnwezen in 1861 eene belangrijke wijziging ondergaan. De ontginning van mijnen, die tot dien tijd slechts onder het bestuur der Rijksmijnbeamten plaats vond, werd aan privaat-personen en vereenigingen vrijgegeven, zoodat de werkkring van den Staat tot het uitoefenen van een toezicht op de veiligheid der arbeiders, de degelijkheid der ontginning en het nakomen der concessie-voorwaarden beperkt werd. Niet alleen, dat daardoor eene plaatsing in staatsdienst veel van wat haar begeer-

lijk maakte verloor, maar ook verminderde door de opheffing van de Berg-amter, vooral voor nog jeugdige Berg-expectanten, het uitzicht op spoedige aanstelling. Vogelsang's voorliefde voor de studie der natuurwetenschappen kreeg thans de bovenhand en, den raad zijner vrienden volgende, besloot hij, van den staatsdienst bij het mijnwezen af te zien en den loopbaan van docent te kiezen. Tot het einde van 1863 bleef hij niettemin nog met het koninklijke Oberbergamt in betrekking.

In den winter van 1862 op 1863 schreef hij zijne dissertatie over de theorie der Gangvorming. (*Quomodo venarum spatia primum formata atque deinde mutata sunt.*)

Op grond dezer dissertatie en een op 25 Februari 1863 afgelegd examen werd hij door de Philosophische faculteit te Bonn tot doctor gepromoveerd. Hij bleef zich daar aan zijne studiën wijden en gaf, als privaat docent, een college over de „Geognostischen Verhältnisse der Rheinprovinz.”

In den wijden kring der Duitsche wetenschappelijke wereld, deed Vogelsang zich voor het eerst kennen door eene verhandeling over den Kogel-Porphier en -Dioniet

van Corsica, voorgedragen in de vergadering van 2 Augustus 1862 der Rheinischen Gesellschaft für Natur- und Heilkunde. Van zijne dissertatie werd een uittreksel in Leonhard's Jahrbuch opgenomen.

In het jaar 1864 beantwoordde hij eene door de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem uitgeschrevene prijsvraag: „Over de wijze van ontstaan der Vulkanen in den Eifel,” een antwoord, dat met de gouden medaille bekroond werd.

Het was deze prijsverhandeling, die de aandacht der Nederlandsche Regering op hem vestigde. Reeds in Juli van hetzelfde jaar riep eene eervolle benoeming tot Hoogleeraar in de Mijn-wetenschappen aan de nieuw opgerichte Polytechnische School den toen 26jarigen Vogelsang naar Nederland.

Hebben wij in het bovenstaande eenigzins uitgewijd over de jaren van Vogelsang's leven, die aan deze benoeming voorafgingen, het was, om te doen uitkomen, hoe zijne opleiding en studiën er als op berekend waren, hem voor te bereiden voor de moeilijke taak, die hem wachtte. Immers het eigenlijk vakonderwijs ten behoeve der aan-

staande mijningenieurs, zoowel in de mineralogie en geologie, als in de mijnontginning, en de leiding van de praktische oefeningen en studiën der voor den dienst in Indië bestemde mijncandidaten zouden op hem komen te rusten. Voorzeker hooge, meer dan dubbele eischen, waaraan slechts kon voldaan worden door een man in het bezit der meest veelzijdige kundigheden, theoretisch en praktisch.

Die man was Vogelsang! Zijne vroegere vorming, waardoor hij persoonlijk bekend was met de mineralogische en geologische, zoowel als met de mijnbouwkundige gesteldheid van een groot deel van Europa; zijne dissertatie, waarin hij zich, en als wetenschappelijk Geoloog, en als praktisch „Bergmann” deed kennen, zijne prijsverhandeling, die als resultaat van zelfstandig onderzoek, vele nieuwe en belangrijke gezichtspunten omtrent de mogelijke vorming der Eifelkraters opende, zij waren daarvoor borg, wettigden zelfs de schoonste verwachtingen.

En wel werden die vervuld!

Waar de Polytechnische School slechts zocht naar den man, dien zij voor hare

belangen behoefde, vond zij meer — een uitstekend Geleerde, dien zij met fieren trots onder hare hoogleeraren noemen zou.

Vervolgen wij het overzicht van Vogel-sang's wetenschappelijken arbeid.

In de Poggendorfsche Annalen verscheen in 1864 eene verhandeling van zijne hand over de mikroskopische structuur der Glasvlakken, met eenige opmerkingen omtrent den oorsprong der kristallijne gesteenten.

Dit was zijne eerste schrede op den nog door zoo weinigen betreden weg van het mikroskopisch onderzoek van gesteenten, waarvan hij het hooge gewicht bij zijne promotie reeds had uitgedrukt in de thesis:

Het mikroskopisch onderzoek van Gesteenten is voor de kennis hunner samenstelling van meer belang dan de chemische analyse.

In latere jaren vinden wij hem telkens op dit gebied terug. Met volhardenden ijver bleef hij zich, gedurende zijn verblijf in ons vaderland, met behulp van het mikroskoop hoofdzakelijk aan petrographische studiën wijden. Een schat van

nieuwe gegevens en verbeterde denkbeelden omtrent de vorming en samenstelling vooral der kristallijne gesteenten heeft deze wetenschap aan hem te danken. Hier vooral schittert in den rij der jongere Geologen zijn naam met onverwelkbaren luister!

In 1867 verscheen bij Max Cohen und Sohn te Bonn zijne Philosophie der Geologie. In het eerste gedeelte van dit werk worden de resultaten van vroegere onderzoekingen sedert het begin dezer eeuw aan een strenge kritiek onderworpen en saamgevat. Hieraan sluit zich in het tweede gedeelte een overzicht van de door de moderne school op geologisch gebied verkregene uitkomsten. In dit laatste gedeelte levert de schrijver onder anderen een tal van eigen mikroskopische waarnemingen, opgehelderd door overschoone afbeeldingen der onderzochte Slijpstukken; vermeldt hij de naar het voorbeeld van Daubree genomen proeven over den invloed van verhitten waterdamp op gesteenten en de kunstmatige vervaardiging van magneetijzer door smelting van zwavelzuur ijzeroxydule en chloorcalcium, eene in die dagen te Bonn zeer betwiste strijdvrage.

In het jaar 1868 werd in de Archives Neerlandaises T. III een arbeid van Vogelsang opgenomen over gekleurde Labradorieten, alsmede een kort bericht over een met Dr. Geissler volbracht onderzoek omtrent de scheikundige en physische natuur der vloeistofblaasjes, die in vele kwarts-kristallen voorkomen. Door spectraal-analyse werd geconstateerd, dat de vloeistof koolzuur zijn moest en toen de voortzetting van het onderzoek de verhitting van de kwarts bevattende mikroskopische praeparaten op de objectief-tafel van het mikroskoop noodig maakte, dacht Vogelsang daartoe eene vernuftige en praktische inrichting uit, waarmede hij een galvanischen stroom om het praeparaat wist te leiden. In de Archives Neerlandaises van de jaren 70, 71 en 72 volgde eene reeks van verdere mikroskopische waarnemingen omtrent de natuur der kristallyten, embryonale kristalvormingen, die in vele natuurlijke en kunstmatige glazen gevonden worden. Voortdurend bleef Vogelsang bezig, met de methoden tot nauwkeurige mikroskopische waarneming te verbeteren en met menigvuldige proeven omtrent de afscheiding van

kristallen uit gloeiende gesmolten massa's. Op de vergadering van Duitsche geologen, te Bonn in 1872 gehouden, droeg hij, met het oog op de verkregene uitkomsten van het mikroskopisch onderzoek, het plan eener nieuwe classificatie van gesteenten voor. De laatste door hem zelf uitgegevene arbeid, opgenomen in de Mededeelingen der Koninklijk Nederlandsche Academie van Wetenschappen, 2de vervolg, VII, 1873, behandelt de natuurlijke Ultramarijnverbindingen.

Alles, wat Vogelsang schreef was de vrucht van onverpoosde experimenteele studie. De Polytechnische School bevindt zich op dit oogenblik in het bezit zijner privaat-verzameling van meer dan 1000 mikroskopische praeparaten van mineralen en gesteenten. Voor een groot deel heeft die verzameling betrekking op de in bovengenoemde geschriften behandelde speciale onderwerpen. Overigens bevat zij eene rijke collectie van praeparaten der meest verschillende eruptieve (kristallijne) en sedimentaire gesteenten. Vooral verdienen hieronder de aandacht de slijpstukken der vulkanische gesteenten uit onze Oost-

Indische bezittingen (Java). Bijzonder merkwaardig om hunne grootte en schoonheid is eene reeks van zoo moeilijk te vervaardigen praeparaten van Meteorieten.

In de laatste jaren zijns levens was Vogelsang begonnen, bijzondere studie van de Meteorieten te maken, waaromtrent hij een en ander in een vergadering van Geologen te Leipzig in 1872 mededeelde. Zeer te bejammeren is het, dat het den nog zoo jeugdigen geleerde niet werd vergund, ook het in deze afdeeling zijner verzameling bijeengebrachte materiaal aan de wetenschap dienstbaar te maken.

Slaan wij thans een blik op Vogelsang's werkzaamheid aan de Polytechnische School.

Vogelsang was boven alles een voortreffelijk docent.

Gaven zijne lessen over aardkunde en palaeontologie, als voor een grooter gehoor bestemd en met de levendigste belangstelling gevolgd, aan velen de gelegenheid, hem als zoodanig te leeren kennen en waardeeren, toch was zijn onderwijs hoofdzakelijk ingericht naar de behoefte van het klein aantal leerlingen, die zich voor mijn-

ingenieur bekwaamden — candidaten voor het mijnwezen in Nederlandsch Indie. (*)

Ik vernag slechts eene zwakke poging, om naar waarde te noemen, wat hij voor ons, zijne leerlingen in engeren zin, geweest is.

Bij uitstek verstond hij de kunst, zijne zaakrijke lessen, over de meest verschillende onderwerpen, in een behagelijken vorm te kleeden; met menig minzaam ernstig woord moedigde hij onzen lust tot studie aan; met raad en daad stond hij ons welwillend bij alle moeielijkheden ter zijde. Wie immer zijn hulp verlangde, vond huis en hart geopend, kwam nooit vergeefs. En wie onzer zal ooit die genotvolle leerrijke wetenschappelijke reizen vergeten, door hem in de zomervacantiën, beurtelings met verschillenden onzer naar Engeland en Schotland, naar Hongarije, Oostenrijk en Noord-Italië, naar Zwitserland of verschillende gedeelten van

---

(*) Als zoodanig kwamen reeds tot hunne bestemming R. D. M. Verbeek, P. J. A. Renaud, H. A. Mansfeldt, H. J. W. Jonker, C. J. van Schelle, S. L. G. Birnie, J. A. Hooze en R. Fennema. Schrijver dezes hoopt hen eerlang te volgen.

Duitschland ondernomen. Wetenschappelijk leerrijk waren zij in de hoogste mate; mees- tentijds kende hij daarbij reeds uit zijne jonge jaren het terrein, dat hij met ons betrad. Zijne algemeene ontwikkeling, zijn fijn kunst- gevoel, zijne vroolijke geestige conversatie schonken ons telkens en telkens meer weer uren van onbeschrijfelijk genot. Zijne trouwe belangelooze zorg was ons steeds nabij, ook gedurende den tijd, dien wij ter voltooiing onzer studiën in het buitenland hadden te verblijven. Zijne uitgestrekte vriendschaps- betrekkingen verschaften ons overal, waar dit ons noodig was, gereeden toegang; reeds ons als zijne leerlingen te noemen, was voldoende aanbeveling.

Met al zijne leerlingen, die naar Indië vertrokken, bleef Vogelsang in vriendschap- pelijke correspondentie omtrent hun werk- kring. Veel heeft men ook daar aan hem verloren, waar zijn advies in menig geval nog van onberekenbaar nut had kunnen zijn.

De Polytechnische school heeft aan Vo- gelsang eene belangrijke petrographische en palaeontologische verzameling te danken, en eene mineralogische, zooals slechts wei- nig gevonden wordt — niet zoo zeer uit-

muntende door grooten omvang als door keur van stukken, stelselmatige rangschikking en eenvoudige, doch sierlijke en doelmatige opstelling; bovendien, behalve de reeds vermelde in haar bezit overgegane, privaatsverzameling, eene rijke collectie van mikroskopische praeparaten. — Een geheel, hem tot een schoon en blijvend gedenkteeken!

Vogelsang, in het voorjaar van 1865 gehuwd met de eenige zuster van zijn vriend en studiegenoot, Dr. F. Zirkel, thans professor te Leipzig, voelde zich, geliefd en geëerd als weinigen, hier in zijn tweede vaderland weldra thuis. Hij gaf daarvan het bewijs toen hij in 1870 een eervol aanbod tot het aanvaarden van het professoraat aan een van Duitschlands eerste scholen afsloeg.

In ongelooflijk korten tijd heeft hij zich onze taal eigen gemaakt zoodat hij zijne lessen al spoedig niet meer in het Duitsch behoefde te geven. Hoe na hem de belangen van Nederland aan het hart lagen, daarvan kan onder anderen zijne bondige brochure over ons Hooger Onderwijs ge-

tuigen. De meeste geleerde genootschappen in ons vaderland haastten zich Vogelsang tot het lidmaatschap te roepen. In 1868 werd hij tot lid der Koninklijke Akademie van Wetenschappen benoemd. Een belangrijk aandeel nam hij in de werkzaamheden.

Helaas, in het laatste jaar zijns levens taande zijn geluk.

In het voorjaar van 1873 benoemd tot lid eener Commissie, belast met een schatting van den ertsvoorraad der te koop aangeboden Cariboumijn in Colorado, begaf hij zich naar Amerika. In de zomervacantie van hetzelfde jaar ging hij met dergelijke opdracht betrekkelijk een andere zaak nogmaals daarheen.

Veel leed zou hem zijn bespaard gebleven, indien, even als in het tweede geval, ook in het eerste het onderzoek tot een negatief advies had geleid. De Cariboumijn werd aangekocht, doch al spoedig gingen de zaken der jeugdige onderneming niet voor den wind. Mogelijk verklaarbaar, maar niet te min te betreuren, dat in de eerste paniek, bij opgewekten hartsucht, harde, onrechtvaardige beschuldi-

gingen werden geuit! Vogelsang, voor zich zelve overtuigd, eerst na ernstig onderzoek, volgens plicht en geweten zijn oordeel te hebben uitgesproken, moest in het fiere zelfbewustzijn zijner eigenwaarde zich door menig bitter onverdiend verwijt diep gekrenkt gevoelen.

En dit alles bij het ziek- en sterfbed van een dierbaar kind!

Boven dat leed begon Vogelsang zich te verheffen. Meer dan genoeg had hij van den blik, door hem geslagen in de hem zoo geheel vreemde wereld van alles beheerschend winstbejag. Troost zocht en vond hij in reiner sfeer dan daar — in zijn wetenschap.

Met vreugde zagen zijne vrienden hem zijne geliefkoosde studiën hervatten, ijverig de hand slaan aan de voltooiing van zijn lang voorbereide werk over de Krystalliten (*) en in de Koninklijke Akademie optreden met zijne bijdrage over de Leu-

(*) Die Krystalliten von Hermann Vogelsang. Nach dem Tode des Verfassers herausgegeben von Ferdinand Zirkel, met 16 Tafeln. Bonn, Verlag von Max Cohen und Sohn.

cietgesteenten — begroetten zij hem op de vergadering der Hollandsche Maatschappij van 16 Mei — maar toen ook voor de laatste maal.

In den nacht van 18 op 19 Mei brak met zeldzame hevigheid de ziekte uit, die hem heeft weggerukt.

De indrukwekkende plechtigheid die op 8 Juni 1874 te Delft plaats greep, zal lang in veler herinnering blijven.

Het Delftsche Studentencorps mocht het aangeboden funus aangenomen zien. Een lange stoet, de beide zoontjes van den afgestorvenen, aan de hand van zijn zwager professor Zirkel en van zijn trouwen vriend van Marken, ambtgenoten, oud-ambtgenoten, vrienden en leerlingen brachten onder treurmuziek het lijk grafwaarts.

De President van den Senaat, Havelaar, herdacht met diep gevoel het groot verlies, in den geliefden hoogleeraar geleden. De hoogleeraar-directeur der Polytechnische School, Cohen Stuart, bracht uit naam zijner ambtgenoten een warme hulde aan Vogelsang, den uitstekenden en veelzijdigen geleerde, den voortreffelijken leeraar,

den trouwen vriend — wiens verscheiden ook met diepen rouw zou worden vernomen door hen, die in verre gewesten de vruchten plukken van zijn onvergetelijk onderwijs. De heer van Marken sprak namens de nagelaten betrekkingen een woord van dank tot de om het graf geschaarden, en riep uit naam der jonge weduwe een laatst vaarwel toe aan het overschot.

Zoo is hij dan heengegaan voor immer!
Een traan welt op in ons oog bij deze droeve gedachte.

Maar wat verloren ga, noch voor ons de herinnering aan zijn werken en streven, noch voor de wetenschap de vruchten van zijn onderzoek, het nieuwe gebied door hem geopend.

Voor den geest komen ons de woorden van den dichter:

Lives of great men all remind us
We can make our lives sublime,
And departing leave behind us
Footprints on the Sand of Time.

November 1874.

D. DE JONGH.

ON SCHULD.

Vrij naar Goethe.

Schoonste deugd van schoone zielen,
 Reinste bron van teederheid;
 Deugd waarvoor de eng'len knielen,
 Ideaal en zeldzaamheid;
 Mogen velen rijkdom prijzen,
 Haken slechts naar eer en macht,
 U eerbied'gen alle wijzen,
 Voor U buigen macht en kracht.

Hemelsch licht in 't duistre leven,
 Straal van 't Godelijk aangezicht,
 Waar iets anders gloed kan geven,
 Daar verbleekt Uw teeder licht;
 Door U wordt de mensch herboren,
 Voelt hij zorgen noch verdriet;
 Die U kent heeft U verloren.
 Uw bezit gevoelt men niet.

WILCAM.

LIEFDE EN VRIENDSCHAP.

O kent gij hart de beide zuster-englen,
 Die neergedaald zijn van het hemeldak,
 Die vrienden met den lelietak omstreng'len,
 En liefde ontvlammen met den rozentak?

Zwartlokkig is de liefde, vurig gloeiend,
 Schoon als de lent', die alles groeien doet;
 De vriendschap blond, in zachter kleuren bloeiend,
 En als de zomernacht zoo mild en goed.

De liefde een woel'ge zee, waar, in gewemel,
 Veelduizendvoudig golf aan golven knaagt;
 Vriendschap een rustig alpmeer dat den hemel
 Schoon wederspieglend op zijn waatren draagt;

De liefde slaat als biksemflitsen binnen,
 De vriendschap komt als kimmend morgenrood;
 De liefde wil veroveren en verwinnen,
 De vriendschap offert, zelfs tot na den dood.

Maar driewerf zalig, driewerf is te achten
 Het hart dat beiden vreedzaam toebehoort,
 En waar der rozen adem niet den zachten
 Betooverenden geur der lelie stoort.

Vertaald.

D. S.

FRITS

» Wilde hairen »

» Sorghen baeren. »

Elf dreunende slagen hebben den eenzamen Delvenaren, die zich nog niet ter ruste legden, herinnerd, dat het ook voor hen tijd is op deze wijze voor heden weder het einde hunner dagelijksche beslommeringen te zoeken. Licht voor licht ziet men van achter de vensters verdwijnen, totdat er eindelijk hier en daar nog slechts enkele overblijven. Deze lichten, die de uitdoovings-epidemie overleven, beschijnen in den regel geen familie-tafreeltje.

Dikwijls zijn ze het middelpunt, waarom zich een kring van jongelieden in vroolijke gezelligheid geschaard heeft.

Maar dikwijls ook is en blijft het stil in de kamers waar zij schijnen. Men vindt dan den eenzamen bewoner voor een tafel met boeken.

Een dergelijk schouwspel biedt ook de kamer

van Frits Bergheim heden avond. Hij schijnt vooreerst zijne dagtaak nog niet als volbracht te beschouwen.

In zijn gemakkelijken bureaustoel gezeten, wijdt hij zich met aandacht aan zijne studie, die slechts nu en dan wordt onderbroken, wanneer hij met voldoening een salonportret toeknikt, dat vóór hem, boven zijne schrijftafel hangt.

Neen, nieuwsgierige! ik gun u nog geen blik op dat portret. Liever laat ik u later met het origineel kennis maken.

Het is doodstil in de kamer; zelfs het traditioneele geluid van het theewater ontbreekt, wat het is van de kook. Reeds sedert uren is het vuur uitgedoofd, en Frits is te verdiept in zijn werk om nog gevoelig te zijn voor het gezellige van razend water.

Als men hem daar zoo peinzend en ingespannen aan het werk ziet, zou men nauwlijks gelooven dat dit dezelfde jolige makker is, die er lust in had zijne kamer toe te takelen met zoovele overblijfselen van nachtelijke excursies als wij hier en daar in zijne kamer verspreid vinden.

Maar voor hem beginnen die vrolijke snuisterijen eigenlijk ook reeds reliquiën te worden, en hoewel hij niet met drooge oogen zijn geliefde studiestad zal verlaten, zoo is in hem toch reeds de man geheel ontwaakt, levendig bewust als hij zich is van het ernstige doel des levens. Weldra zal hij in de maatschappij optre-

den, weldra zal ook voor hem den „struggle for life” aanvangen, zoo niet zijne ernstige studien voor het zwaar examen, dat hem wacht, reeds daartoe gerekend mogen worden. Maar hij vreest dien strijd niet, neen, hij verlangt er naar, want daar is iemand, die hem beloofd heeft hem zijn gansche leven in dien strijd ter zijde te zullen staan. Daar is iemand, die hem de idealen van voor vier jaar, de idealen van vrijheid, waarmede hij „schwärmend” zijn studenttijd begon, heeft doen vergeten, om hem te doen haken naar het oogenblik, waarop hij zich niet meer vrij zal mogen noemen. En weder ziet Frits op naar het portret, met een blik waarover hij zichzelf toen zou hebben uitgelachen.

„Hei Frits! je sleutel!” klinkt het luide door de nachtelijke stilte op straat, zoodat onze vriend opschrikt en half met weerzin, van zijn schrijftafel opstaat om het verlangde voorwerp buiten het venster te werpen. Een oogenblik daarna treedt de late bezoeker de kamer binnen. Een vroolijke boodschap schijnt hij niet te komen brengen. Zijn schoon donker gelaat is bleek, ontsteltenis is in zijn blik te lezen.

„Wat is er August? Kerel, wat scheelt je? Ben je ziek, of heb je slechte tijding van huis? Spreek, wat scheelt er aan?” Frits heeft de vragen geuit voor hij er aan dacht zijn vriend te begroeten.

„Ja Frits! ik ben radeloos Help me; je bent

altijd mijn eenige getrouwe vriend geweest. Frits ik bezweer je, help me!"

„Als ik kan, ja! natuurlijk, maar wat is er? zeg me dan wat er te doen valt."

„Beloof mij eerst dat je me helpen wilt."

„Natuurlijk, als ik kan."

„Je kunt, maar je zult niet willen. Beloof het mij plechtig."

„Nu, ik dacht dat een vriendenwoord je zoo goed als een eed was. Ziedaar, op handslag beloof ik je, ik zal voor je doen wat in mijn vermogen staat."

„Nu dan. Men heeft mijne gangen bespied, te huis weet men van mijne bezoeken bij Louise. Al weet men niet alles, men is op het spoor. Ik heb daar straks een brief van huis gekregen vol verwijten. Morgen komt mijn vader onderzoek doen. Hij zal naar Louise gaan, wier adres hij weet. Hij zal, zoo schrijft hij, de waarheid komen vernemen, en zoo die waarheid voor hem verpletterend zijn zal, zoo zal ze het tevens voor mij zijn. Hij zal mij beladen met zijn vloek als een vagabond de wereld injagen. Ach zoo hij de waarheid verneemt, zoo hij hoort wie de vader is van Louise's kind, dan is mijne carrière verwoest. Ge kent mijn vader, ge weet dat hij doorzet wat hij eens in den zin heeft, ge weet . . . . kortom, ge weet nu alles. Geef mij raad, sta mij bij . . . . help mij mijne carrière redden!"

Bleek van angst springt hij op uit den easy-

chair, waarin hij zich had laten vallen, en grijpt de hand van den van schrik verstijfden Frits. Deze staat op, slaat in zenuwachtige haast zijne boeken dicht, en blijft dan langen tijd in de lamp zitten staren.

Eindelijk staat hij weder op, tot groote verlichting van August, dien hij bemoedigt met een „laat eens zien.”

Dan begint hij met langzame schreden de kamer op en neer te loopen, en onder deze bedarende beweging schijnt hij eerst zijn denkvermogen terug te krijgen.

Eindelijk vraagt hij:

„Weet je zeker, dat je vader het adres kent?”

„Helaas, ja.”

„Wat weet hij nog meer?”

„Veel, maar niet alles. Hij weet dat ik de laatste drie maanden geregeld haar tweemaal in de week 's middags een bezoek breng. Dat ze mij ook 's avonds niet wilde ontvangen;” voegt hij er zacht en met een zucht bij.

„Nog altijd niet bekoeld? Nog altijd die oude hartstocht? zelfs nu zij je zooveel onheil berokkent. August! August! je had die meid nooit zoo diep in de mooie oogen moeten zien.”

„Och, help me! raad me! Frits, ik bezweer je, geen preeken.”

„Nu dan: de eenige weg is dat Louise morgen verdwijne. Kom, wij gaan samen naar haar toe, bellen haar op, en overreden haar, haar

boeltje te pakken, met ons te gaan, en morgen ochtend per eersten trein te vertrekken."

„Dat kan ik niet. Ten eerste heb ik zoo goed als geen geld, en zou ze veel mede willen hebben."

„Welnu, je weet, ik ben tegenwoordig goed bij kas; put zoo lang en zoo diep je wilt. Ik leen het je gaarne. Hoeveel denk je dat ik maar bij mij moet steken?"

„Nee Frits, ik dank je. Waarachtig, goede kerel, ik kan zoo niet geholpen worden. Mijn vader schrijft me, dat eene eventueele verdwijning van die dame, voor hem als het allersterkste bewijs voor mijne schuld zou gelden."

Eene zucht is Frits' eenig antwoord.

„Dus ik kan niet geholpen worden. Dus ik moet met alles breken. Vader, moeder, Louise, den kleinen blonden krullekop, dien ik alleen later zou kunnen geven wat hem toekomt. Een ellendig, armelijk leven is dus alles, wat ik met hem en haar zal kunnen deelen. Bij God! dan is het nog beter, dat ik hun alles ontnem; — dan is het mij beter dat mijne moeder, die nog niet van iets weet, eene traan van rouw over mij schreit. Vaarwel! goede Frits, heb dank voor je trouwe vriendschap, word gelukkig met uwe lieve Johanna. Vaarwel!"

„August!"

De aangesprokene is reeds in het portaal. De krachtige druk van eene hand op zijn schouder, weerhoudt hem.

„August! wat wilt ge, waar gaat ge heen?”
Beschaamd door den verwijtenden toon en blik
zijns vriends is de wanhopige weder in de kamer
terug getreden.

„Er blijft je eene hoop over August. Als je je
vader berouwvol en demoedig te gemoet komt,
met de helaas zoo treurige waarheid. Als ge hem
belooft uwen dwazen hartstocht te laten varen,
en hem bezweert de levensrust uwer goede moeder
niet te verstoren?”

„Dat kan niet, onmogelijk. De bekentenis zou
mij niet van de lippen willen, de belofte kan ik
nooit, ook nu niet doen. Een beroep op de
gemoedsrust mijner moeder, zou vader nog slechts
woedender maken. Het schrijven van dezen brief
is niet de ingeving van een oogenblik. Hij heeft
alles gewikt en gewogen. Hij dreigt niet, zonder
te willen en te kunnen.”

„Welnu dan, als er niets anders overblijft, dan
moeten wij onzen toevlucht nemen tot bedrog. Je
vader weet dus van niets met zekerheid, dan van
je middagbezoeken?”

„Neen, het overige zijn bloote gissingen.”

„Nu dan zal ik je helpen. Louise heet morgen
mijn oud liefje, die me voortdurend om geld
plaagt. Uwe bezoeken waren om mijnentwille.
Gij trachtet haar met geld en goede woorden
tot zwijgen te bewegen. Gij hebt niets anders
met haar uitstaan.”

„Maar Frits, je begrijpt toch dat ik dit aan-

bod van u niet kan aannemen. Je vernietigt daardoor alle achting en vriendschap, die mijn vader je zoo wel verdiend toedraagt. Je brengt jezelf in groot gevaar, dat vader in zijne verontwaardiging over je schijnbare laagheid, je eigen levensgeluk gaat vernietigen. Bedenk hoe zeer Johanna hem bij de eerste kennismaking beviel, hoe hij reeds van het beminnelijke meisje houdt. Hij zal niet dulden, dat zij aan een monster, als gij zult schijnen, zich voor haar geheele leven zou verbinden. Neen, dat mag, dat kan niet Frits."

„Dat mag, dat kan, dat moet een vriend voor den ander over hebben. Dat zijn alle gevaren, die gelukkig nog maar in je brein bestaan, maar u bedreigt nu het oogenblikkelijk gevaar, van je carrière voor altijd gesloten te zien, en zoo tevens de gelegenheid te verliezen, op waardige wijze je misstap te herstellen. Als gij over een half jaar, na het examen, met Louise naar de Oost gaat, als Louise je vrouw is, zal het mij immers niet moeielijk vallen, mij, waar het noodig is te zuiveren van den blaam, dien ik nu tijdelijk op mij neem. Wat Johanna betreft, zij zal er niets van hooren. En verneemt zij het, al is het uit den geloofwaardigsten mond, dan zal zij het toch niet gelooven. Wanneer je dus je woord houdt aan Louise, en dat zult ge immers, dan moogt, dan moet ge mijn aanbod aannemen. Kom aan! De hand aan het werk geslagen. Ga

mede naar Louise. Wij gaan haar voorbereiden. Als zij niet door je liefde tot onze plannen over te halen is, dan zullen wij zorgen dat wij nog eene andere taal kunnen spreken." Dit zeggende nam hij zijne portefeuille uit eene der laden van zijne schrijftafel, nam August onler den arm, en verdween met hem in de duisternis van het portaal.

Het was in zijne tweede groote vacantie geweest, dat Frits Johanna had leeren kennen. Hunne families, die hoewel uit dezelfde stad, elkander niet dan bij naam kenden, logeerden toen in hetzelfde hotel te Kleef. Frits had met goed gevolg zijn examen B gedaan, en was, toen hij spoedig daarna zijne familie in Kleef kwam opzoeken, de held van den dag. Des middags aan de table d'hôte werd hij aan de nieuwe vrienden zijner familie voorgesteld. Aanvankelijk maakte Johanna weinig indruk op hem. Zij was toen zeventien jaar, voor haren leeftijd nog niet zeer ontwikkeld, en op het oog nog veel jonger. Maar toen hij 's avonds bij de thee uit wellevendheid ook met haar een gesprek aanknoopte, toen bleek het hem dat haar geest in ontwikkeling het lichaam verre vooruit was. Hij vond het dan ook volstrekt niet onaangenaam, dat de Oberkellner den volgenden dag in alle wijsheid besloten had voor hem naast Johanna te dekken, en hem

gedurende zijn geheele verblijf dat prettige plaatsje bleef gunnen.

Het lieve praatstertje kon zoo allernatfist vragen, en kon soms zeer gewone dingen zoo aardig zeggen, ze was ook soms zoo alleraardigst ondeugend, dat hij zich weldra bijna met niemand anders bemoeide dan met haar.

Hij wist spoedig hare lievelingsplekjes, zoo mogelijk, nog beter te vinden dan zij zelve; kocht altijd ruikers voor haar, waarin hare lievelingsbloemen de meerderheid vormden; vergezelde haar trouw op hare wandelingen, kortom haar innemend wezen oefende ook op hem zijne uitwerking, voor dat hij zelf vermoedde dat er van iets dergelijks sprake kon zijn.

Hij vertelde ten minste toen hij in Delft terugkwam, dat hem in den eersten tijd vele kinderachtigheden zouden moeten vergeven worden, daar hij in Kleef heel veel met kinderen had omgegaan, de andere oude lui had hij oude wijven gevonden, en hij had dus maar van „twee kwaden het beste gekozen.”

Ja wel, het beste. Een mooie grap. Dat „kind” zou hem nog genoeg plagen. De herinnering er aan, in plaats van te verzwakken, verlevendigde met den dag. Had hij zich maar wat meer met die „oude wijven” bemoeid, dan had hij nu ten minste rust gehad als hij wilde gaan werken. Nu kwam telkens dat „kleine nest” hem plagen, totdat de letters

dansten in het boek, zooals zij samen gedanst hadden op dien avond, toen zij zoo kinderachtig gedwongen had eens met hem een pasje te mogen maken.

Het benauwdste was dat hij er niet over durfde te spreken met zijne vrienden. Als hij er over begonnen was, zouden zij gedacht hebben, dat hij verliefd was. Hij verliefd op dat kind! Neen, hij zweeg er maar liever over. Hij kon toch immers niet aankomen met zulk kinderachtig geklap, zelfs bij zijn boezemvriend August niet, die juist altijd als hij het zoo benauwd had begon over zijne lieve modiste, over de mooie, de liefvallige, de volmaakt schoone Louise. Dan moest hij immers wel zwijgen van zijn kind; en dan nog, wat moest hij er van vertellen? Hij was immers niet verliefd op haar, ze was hem immers onverschillig.

Zoo werd het Kerstvacantie, en reeds hoopte hij avond aan avond gezellig met zijn klein babbelaarstertje te zullen kouten; want hij wist dat de beide families in hunne woonplaats terug gekeerd, de kennis hadden aangehouden, en op intiemen voet met elkaâr leefden. Maar toen hij te huis kwam, werden hem de complimenten van Johanna overgebracht. Of ze dan niet in de stad was? Neen, zij is met de vacantie uit loeëren bij haar oom te Amsterdam. Daar is het 's winters zoo amusant, veel aardiger dan zomers, dus was zij nu eens in de wintervacantie daar.

heen gegaan. De oude Heer Bergheim kwam niet lang na deze explicatie te huis. Hij vond dat zijn zoon er sinds de groote vacantie niet vroolijker op geworden was. Met zoo'n gezicht was hij nog nooit terug gekomen. Of Frits soms ook te veel werkte? dacht hij. Och neen papa, hij kon niet werken, hij werd te veel geplaagd, helaas! ook nu alleen door zijne herinneringen.

Op deze wijze werd de kerstvacantie hem even vervelend als hij ze zich gezellig en genoegelijk had voorgespiegeld, vooral ook daar zijne moeder voortdurend aan het sukkelen was.

Niet zeer opgeruimd vertrok Frits in de tweede week van Januari weder naar Delft zonder Johanna gezien te hebben. Gehoord had hij daarentegen genoeg van haar, onder anderen van zijne moeder, die vond dat zij zoo lief opgroeide, en dat Frits bepaald aan haar gewonnen zou hebben, zoo hij haar gezien had. Frits moest zich dan nog goed houden op den koop toe, om niet luide zijn ongenoegen te kennen te geven over Johanna's afwezigheid.

Ja, toen hij bij zijn vertrek een laatsten groet aan zijne ouders opdroeg voor de familie Heren, dorst of wilde hij niet eens zeggen: „vooral aan Johanna,” hoewel hij toch aan niemand anders daarbij dacht. Toen hij in de Paaschvacantie te huis kwam, was hij niet veel gelukkiger. Hij merkte nauwlijks op hoe bleek en vervallen zijne

moeder er uit zag, om toch vooral naar de „familie Heren” te informeren.

Nog den eigen middag stapte hij met een fonkelnieuwen hoogen hoed, onberispelijk gesneden jas en broek, na nog even zijn boord omhoog, zijn das, vest en manchetten omlaag, en zijn gouden horologieketting naar voren getrokken te hebben, de stoep op bij de familie Heren. Mijnheer was niet te huis, dit wist de meid zeker, maar ze geloofde wel dat de dames in de zijkamer waren.

„Binnen!” riep eene welbekende stem, het was nl. die van mevrouw, die alleen was. Johanna was even een paar commissies doen, want zij had juist gisteren,” zoo vertelde mama, „eene invitatie gekregen om zoo spoedig mogelijk in Amsterdam te komen, om een bal bij te wonen, ter eere van het huwelijk van eene harer kennissen, die zij er 's winters had gekregen.

Arme Frits! hij werd wel geplaagd. Ongelukkig ging de trein, waarmede Johanna nog dien eigen middag zou vertrekken, precies op den gewonen etenstijd, en dus kon hij niet eens, zonder revolutie te huis te verwekken, aan het station zijne nieuwsgierigheid om haar eens te zien, bevredigen. Of hij smakelijk dineerde? Hij was innig boos, maar op wien wist hij niet, daarbij kwam dat hij doodmoe was, daar hij na eene zoo lang mogelijk gerekte visite nog den ganschen middag door de straten had ge-

flaneerd, in de hoop, dat hij haar ten minste daar nog zou ontmoeten, maar alles was vergeefs geweest.

Eerst twee maanden na die tweede teleurstelling zou hij haar zien, helaas! onder treurige omstandigheden.

In het laatst van Mei vond Frits op een middag een telegram: „Kom spoedig, moeder is zeer gevaarlijk.” Ademloos kwam hij bij zijn vriend August aan, vertelde hem bevend de jobstijding, gaf hem de noodige boodschappen, en haastte zich den eerstvolgenden trein naar zijn geboorteplaats te halen.

Toen hij aankwam werd hij gerust gesteld, doordien hij het huis nog niet gesloten vond. Doch het zou geen vol uur meer ongesloten blijven. De moeder scheen met sterven gewacht te hebben, tot zij haar eenig kind voor het laatst de hand had gedrukt.

De eerste dagen na dien slag, zaten vader en zoon in treurende eenzelligheid bij elkander. Zonder de wonde te durven peilen gaven zij zich over aan die onbestemde smart, die rede-neert noch weent. Niet dan noode onderwierpen zij zich aan den plaag der condolantie-visites, die even als overal elders ook hier veel drukte maar weinig troost brachten. Maar één dier bezoeken had Frits toch werkelijk vertroost. Het was dat van Johanna.

Voor het eerst was zij hem toen in den vollen

bloei harer schoonheid verschenen. Zij had niet veel gezegd, maar de druk harer lieve kleine hand, de blik in haar sprekend oog, de warme traan, die zij niet kon terug dringen, ze hadden hem meer vertroost dan de schoonste woorden.

Zij was weder heengegaan.

Was dat Johanna, was dat de kleine babbe-laarster van verleden jaar? Het was Frits als had hij gedroomd, als was een liefelijk droombeeld hem voor een oogenblik aan de donkere werkelijkheid komen onttrekken. Daar schiet hem te binnen wat zijne moeder van haar gezegd had: „Hij zou aan haar gewonnen hebben” Had zij dan toen reeds geraden, wat hij zelf nog niet wist? Had haar hart die keuze reeds vooruit gezien, die het zijne doen zou? Moeder, ach! waarom zijt ge niet gebleven, totdat uw zoon, u en zichzelf de vreugde van die keuze bereidde!

In de volgende vacantie, die hij bij zijn vader grootendeels te huis doorbracht, toen de eerste smart en droefheid hadden plaats gemaakt voor eene dankbare weemoedige herinnering, had Frits bijna dagelijks gelegenheid Johanna te zien. Daar zijn vader het te huis zoo eenzaam had, vond hij na den dood zijner lieve vrouw troost en opbeuring bij de familie Heren, en dikwijls begaf hij zich 's avonds daarheen, om in hun huiselijken kring te zoeken, wat hij vroeger te huis vond.

Dat het Frits nooit verdroot zijn vader bij die menigvuldige bezoeken te vergezellen behoeft wel niet gezegd. Hij toch vond daar meer dan troost en opbeuring.

Hij vond daar het meisje dat hij beminde.

Nu schaamde hij zich niet langer het zich zelve te bekennen, dat hij haar innig lief had, dat zij de uitverkorene zijns harten was. Hoe meer hij haar zag, hoe meer hij met haar sprak, met haar musiceerde, hoe meer hare lieftalligheid hem bekoorde.

Zoodoende zag hij, hoewel ook voor hem het te huis treurig en ledig was geworden, toch met schrik de vacantiemaanden weggeslonken tot weken, tot dagen. Maar, hoewel hij zichzelf nu zijn hartsgeheim bekende, hij had er nog niemand over gesproken, zelfs zijn vader niet, die toch in dezen tijd meer dan ooit vertrouwelijk met hem omging, en die ook niet onduidelijk liet blijken, dat hij het geraden had, ja zelfs dat Frits' keuze hem niet ongevallig was.

Zoo duurde het tot den voorlaatsten dag van Frits' vertrek. Frits was geheel onder den indruk van die op handen zijnde afreis, en met eene zucht had hij de slotaccoorden aangeslagen van het lied, dat Johanna had gezongen. Johanna had ook niet zoo goed gezongen als gewoonlijk, en zij beefde eenigszins toen zij haar blad muziek weder op de piano legde. Zij waren te samen in de tuinkamer, terwijl de oude lui in de

veranda zaten te praten. Op eens greep Frits Johanna's kleine hand, hoe het zoo kwam wist hij niet, wat hij haar precies zeide wist hij later ook niet meer, maar wel wisten zij beiden zich te herinneren dat zij dien nacht zeer slecht geslapen hadden. Dat Frits dien avond op den terugweg zijn vader reeds *alles* vertelde, en van hem de belofte verkreeg dat zij den volgenden morgen te samen naar den heer Heren zouden gaan, had evenmin zijne nachtrust kunnen redden, als Johanna het de hare had kunnen doen, door haar moeder om den hals te vliegen en haar toe te juichen: „Moe, Frits heeft gesproken. Morgen komt hij bij Pa. Maar Pa mag het nu nog niet weten.”

Pa was evenwel den volgenden ochtend volstrekt niet verbaasd over het matineuse bezoek der beide heeren Bergheim.

Mevrouw Heren had toch direkt ingezien, dat dien eigen nacht nog krijgsraad met den generaal gehouden moest worden. Zij zelf was eigenlijk nog maar half met de plannen der jongelui ingenomen. Zij dacht, als alle moeders, dat hare dochter nog wel op eene betere partij kon wachten, en was bevreesd dat hare echtgenoot zich maar in eens zou laten inpalmen. Maar het bleek dat manlief al niet meer ingepalmd behoefde te worden, want hij begon met te vragen, of zij ziende blind was, dat zij zoo iets nog eene geheime zaak noemde, en verge-

noegde zich toen met te zeggen, dat hij het goed vond dat de zaak tot een eind kwam. De jongelui behoefden zich nu niet meer te martelen door te zwijgen over iets waarover zij bijna niet zwijgen konden. Eene betere partij te wenschen dan eene goede, ware spelen met het geluk huns kinds. En dus . . . ? En dus liep het matineuse bezoek van de heeren Bergheim zeer naar hun genoegen af, vooral voor den jongsten die den daarop volgende avond de schoonste zijns levens noemde. Ook voor Johanna was het een schoone dag, toen Frits haar voor het eerst als verloofde omhelsde.

Daar het eerst weinige maanden geleden was, dat Frits zijne moeder had verloren, werd er besloten voorloopig zoo weinig mogelijk publiciteit aan hun engagement te geven.

Nadat hij dus zijn vertrek slechts een paar dagen uitgesteld had, ging Frits naar Delft en aan het werk, om te maken dat hij in dit jaar door zijn examen kwam. Hij moest en zou er komen, dat had hij nu niet alleen zichzelf, maar ook aan haar beloofd, aan de lieve blondine, wier portret boven zijn schrijftafel hangt.

De Examen-maand is in het land. In alle Provinciën des lands wordt de vierschaar gespannen voor hen, die een papieren bewijs

verlangen te bezitten, waarbij zij van Staatswege gestempeld worden tot beschaafd mensch. Ook in Delft zijn weder de schrikverwekkende groene tafels opgesteld.

Weldra is de strijd beslecht. Frits en August ontvangen beide het diploma van civiel-ingenieur. Natuurlijk was de eerste spoedig zijn telegram nagereisd. In zijne opgewondenheid vergat hij geheel en al, dat hij niet te rekenen had op eene vroolijke tehuiskomst. Zijn vader was ernstig ongesteld, en van August had hij vernomen dat diens vader den ouden heer Heren zoo niet de geheele vermeende waarheid, dan toch het een en ander gezegd had, dat als een waarschuwing tegen Frits moest dienen. Om den ouden heer Bergheim te sparen, die eigenlijk al van het najaar af was gaan sukkelen, en toch al zooveel leed, onder het diep gevoeld gemis van zijne vrouw, had hij evenwel aan Johanna's vader niet meer dan een wenk gegeven, opdat deze zich niet tot eene plotselinge breuk met Frits zou genoodzaakt zien. Heren was hierop natuurlijk informaties omtrent zijn aanstaanden schoonzoon gaan inwinnen. Maar deze waren van zoodanig geruststellenden aard geweest, dat hij geen reden had gevonden zijne dochter of vrouw te verontrusten, en besloot af te wachten tot dat Frits zou overkomen, en hem dan zelf eens onder handen te nemen. Toevallig was hij de beide keeren dat Frits was over-

gekomen, uit de stad geweest. Maar nu zou hij er aan moeten gelooven.

Het gesprek dat hij met Frits den avond na diens tehuiskomst had deed alle kwade vermoedens voor goed bij hem ophouden. Frits nam eerst wel eene afwachtende houding aan, maar toen hij bemerkte dat de heer Heren eigen'lijk niets met zekerheid wist, veranderde hij plotseling van batterij, en speelde de beleedigde, dat men hem van dergelijke laagheden verdenken kon. Dit, gevoegd bij de goede informaties, die hij ingewonnen had, stelde op dit oogenblik Heren evenwel geheel gerust; en het scheen dus dat op dat punt geen gevaar voor Frits meer dreigde. Weldra zou August naar de Oost vertrekken waar zijn vader hem eene goede betrekking had bezorgd, en dan zou het hem dus gemakkelijk vallen, zonder zijn vriend te schaden, als het noodig mocht zijn, alle blaam van zich te werpen.

De toestand zijns vaders baarde hem echter meer zorg. Den laatsten tijd was deze bedlegerig en ging met den dag achteruit. Zelfs de verkwikkende hulp van het lieve meisje, dat hij reeds als zijne dochter beminde, was niet in staat hem weder op de been te helpen. Integendeel, zijn toestand verergerde steeds.

Met innige smart zagen de beide jongelieden, dat hunne pogingen om den geliefden vader weder te doen herstellen schipbreuk leden op diens moedelooze uitputting. De kracht van den man

was gebroken sedert hij den trouwen steun miste, sedert hij zich een deel van zijn eigen ik ontruikt voelde.

Vond de liefde van Frits dus met den dag voedsel in Johanna's teedere verpleging van zijn vader, zijne bezorgdheid vermeederde met den dag.

Intusschen was het stille Delft, voor het zijn zomerslaap begon, nog weder voor eenige dagen het tooneel van vroolijke opgewondenheid. De geslaagden, die niet allen evenveel haast hadden om te vertrekken als Frits, eindigden hun studentijd men vroolijke soupers en rijtoeren, waarbij dan natuurlijk het edele druivennat niet ontbreken mocht.

August was een der vroolijksten en in de zenuwachtige opgewondenheid, die op de zenuwachtige spanning van het examen volgde, was hij de laatste om er op te letten of hij ook wat veel dronk. Hij zelf gaf de laatste en zeker niet de kalmste avond- of liever nachtjool, die eerst eindigde, lang nadat de koeien gemolken waren. Men dacht er natuurlijk niet aan te gaan slapen maar trok naar de Societeit, waar dadelijk de giek werd losgemaakt en eene roeipartij naar Rotterdam werd georganiseerd. De noodige flesschen werden nog ingeladen, en men toog heen met zijn zevenen, helaas om slechts met zijn zessen terug te keeren.

De medegenomen wijn liet weldra zijn invloed op het nog niet ontnuchterde brein der jongelui gevoelen, en nog was men niet ver de Schie op, of eene passeerende stoomboot in wier zog men wilde gaan varen voer het lichte vaartuig aan. Een der studenten staat op, om af te duwen, verliest zijn evenwicht, de giek slaat om, en in een oogwenk zijn allen in het water bedolven.

Niemand was nabij om de noodzakelijke hulp te bieden.

De boot, waarvan op dat oogenblik alleen redding komen kon, stopte zoo spoedig mogelijk, en weldra was men van dat vaartuig te hulp gespoed. Zes van de zeven personen, die in de giek zaten, werden gered, maar de gastheer van den vorigen avond, August, was nergens te vinden. Eerst twee dagen later werd zijn lijk opgevischt. Eén zoenoffer had de dood geeischt voor zooveel roekeloosheid.

Ongeveer 14 dagen na het verschrikkelijk ongeluk, dat zijn vriend getroffen had, vinden wij Frits terug aan het ziekbed zijns vaders, hand in hand met zijne Johanna. De oude man is verschrikkelijk afgenomen; hij heeft zoo even van zijn naderend verscheiden gesproken, en met innigheid Johanna zijne dochter genoemd. Hij heeft hun gesproken over hunne toekomst, hun beiden op het hart gedrukt elkaar in lief en leed getrouw ter zijde te staan. Het viel hem niet

zwaar, dat hij moest heengaan, maar toch blonk er een traan in zijn oog, toen hij zeide, dat hij gehoopt had hen beide nog vereenigd te zien. Toen is hij van vermoeidheid weder in slaap gevallen.

Zachkens opent zich de deur van het vertrek en op de teenen komt de dienstbode naar Frits toegeslopen, om hem toe te fluisteren dat er eene dame is, die hem met geweld wil spreken. „Eene dame?” vraagt Frits, half verschrikt, half verwonderd, „zeg haar dat ik haar nu onmogelijk te woord kan staan.”

„Dat heb ik al gezegd, maar als u niet komt, zegt ze, zal ze schandaal maken.”

Met een angstigen blik op zijn vader, en zonder dat hij Johanna in het verwonderd gelaat durft zien, volgt hij de dienstbode.

Arme Johanna! — Wat was dat? Had zij goed gehoord? Eene dame? Schandaal? Zou Frits.... Foei, hoe was het mogelijk dat zij zulke gedachten van hem koesterde. — Maar toch sluipt zij op de teenen van het ledikant weg, om aan het venster plaats te nemen, ten einde te zien, wie die dame is. „Vader slaapt gerust”, zij mag dus, maakt zij zich zelve wijs, wel eens een oogenblikje ter verpozing uit het raam kijken. „Het gesprek duurt lang daar beneden. Foei wat blijft Frits lang weg, als vader maar niet wakker wordt, eer hij terug is.”

Arm meisje! Wat maakt ge u bekommerd

voor dien ouden man, die weldra zal afgestreden hebben? U zelf bedreigt grooter gevaar. Hij zal niet meer gegriefd worden, voor hem geen beproeving, geen teleurstelling meer. Maar gij! — Hebt ge een voorgevoel van hetgeen u overkomen zal, dat ge zoo angstig het raam uitstaart?

Maar nooit, nooit zult gij weten, welken strijd op het oogenblik door uwen geliefden Frits gestreden wordt. Daar tegenover hem staat de vrouw, die bestemd is uw booze geest te zijn. Zij is gekomen om aan den vriend van August te vragen, wat hij wil: dat zij tot diens vader zal gaan, en hem vragen voor zijn kleinzoon te zorgen? Zoo niet, dan geve hij haar geld om haren zoon en haar te onderhouden.

Wanneer zij hier noch ginds geld krijgt, geld, het bloedgeld, waar zij zich immers voor verkocht heeft, dan zal de geheele wereld weten, wie de vader van haar kind is, „of misschien”, zoo eindigde zij met een valschen, afschuwelijken grijns, „misschien houd ik mij aan hetgeen ik eens voor geld aan zekeren ouden heer heb moeten vertellen.” Zooveel onbeschaamdheid op eens, en op dit oogenblik, is te veel voor Frits.

„Mensch! om Godswil spreek zacht”, is het eerste woord dat hij uiten kan, „bedenk dat mijn vader hierboven ligt te sterven.”

De goede naam zijns vriends, waarvoor hij reeds zooveel deed, na diens dood bezwalkt.

Dat mensch met hare onbeschaamde eischen bij August's vader, die haar toch niet zou willen gelooven, en daardoor des te meer geprikkeld zou worden, hem, Frits, aan de kaak te stellen bij den heer Heren. De laatste bedreiging van het onmensch. Johanna's teedere liefde. De woorden die zijn vader zoo pas gesproken had. Het idee dat die misschien op hetzelfde oogenblik ligt te sterven. — Dat alles wart hem door het hoofd.

„Hoor eens, om gelamenteer te hooren, ben ik niet hier gekomen. Als ik lamenteeren wou kon ik het ook. Ben je gek! daar leeft een mensch niet voor, en ik kan er evenmin van eten. Ik moet geld hebben, begrijp je, geld!”

„Zwijg!” roept Frits, in een oogenblik van woede uit, op een toon die een Nero zou verteederd hebben. Het was geen bevel, het was een noodkreet.

Een schaterlach, die hem door merg en been gaat, brengt hem tot bezinning.

„Nu nog mooier. Schreeuw je vader niet wakker jongenlief!”

Zonder verder een woord te spreken neemt Frits met bevende hand een bankbillet van f 25 uit zijn portefeuille, werpt het haar toe, en verlaat het vertrek met haastigen tred.

„Daar kan ik niet lang meê toe!” roept het wijf, hem nog achterna, terwijl zij met harden slag de voordeur dicht trekt.

En Johanna? Zij had boven den uitroep van Frits gehoord, daarop dien hoonenden lach, en eindelijk het schreeuwen in den gang. Nog even ziet zij op straat een zwierig gekleede dame, en is dan weder bij het bed, want Frits mag niet weten dat zij achterdocht koestert. Foei, dat mag zij zelfs niet weten. Frits verdenken! Wel foei!

Met een van woede verwrongen gelaat, bevende, beurtelings rood en bleek wordende, treedt Frits het vertrek binnen. Hoe, in plaats van eene vertrouwelijke opheldering, zelfs niet een blik? Of durft hij haar niet aanzien?

Neen, hij durft niet. Hij durft niet voor het eerst argwaan in die oogen lezen, die hem tot nu toe van niets dan liefde spraken. Helaas Frits, waarom gezwegen ook voor haar, wier liefde u nog slechts opheldering vraagt, terwijl later misschien haar gevoel van eigenwaarde die smeekstem der liefde tot zwijgen zal moeten brengen.

Maar daaraan denkt gij nu niet. Het vertrouwen in uwe goede zaak, uwe onbaatzuchtige vriendschap maken u blind voor de gevaren, die gij u op den hals haalt.

Juist toen Louise met haastigen tred den stoep afging, wilde de oude heer Heren dien opgaan om zijn vriend een bezoek te brengen. Niet weinig verbaasd over haar vreemd en verdacht uiterlijk staarde hij haar na, waardoor hij in de gelegenheid

was te zien, hoe ook zij herhaalde malen omkeek om hem nu en dan nog een onbeschaamden lonk toe te werpen. Hij wist niet of hij waakte of droomde, dat hij eene dergelijke verschijning uit het huis van zijnen algemeen geachten vriend zag komen. Zijn eerste vraag aan de dienstboden, die hem opendeed, was dan ook, wie die dame was, en wat die hier deed?

Ja, dat wist zij niet, maar dat zou de jonkheer wel weten, want dien had zij heel brutaal te spreken gevraagd, en met dien had zij in de zijkamer gesproken.

„Wel vervl . . . !” De heer Heren vloekte bijna nooit, maar zelden was hij dan ook zoo pijnlijk in zijn eigenliefde gewond. Hij herinnerde zich nu natuurlijk op eens weder de waarschuwing van den vader van August, . . . en hij moest het zich bekennen, dat zijne informaties, die hij volgens zijne idee zoo goed en welberekend had ingewonnen, toch niet goed, althans niet volledig geweest waren. Hij was dus door Frits al dien tijd schandelijk bedrogen.

O ja, nu herinnerde hij zich ook weder woord voor woord hun gesprek. Hij herinnerde zich nu duidelijk de laatste flankverandering van Frits die hem toen had gered. Die huichelaar!

Dit alles is Heren in een oogwenk door de gedachte gevlogen. Hij staat nu voor de deur van de ziekenkamer. Hij heeft den trap met meer dan gewone snelheid beklommen, maar nu hij

de deurknop in de hand heeft, en denkt hij aan zijn kind, zijne lieve Johanna. Moet hij haar verpletteren tegelijk met den valschaard die haar zoo schandelijk bedroog? Maar hij zal haar krankzinnig maken, als hij haar onvoorbereid de waarheid doet hooren. En zijn stervende vriend? Heeft hij verdiend dat zijne laatste stonde door zulk een slag, zoo niet verhaast, dan toch verbitterd worde? Neen, zooveel onheil zal de ellendeling niet stichten. Hij zal zijn loon hebben maar ter zijner tijd. Wee hem wanneer hij spreken zal!

Hij bedwingt zich en treedt tamelijk kalm het vertrek binnen. Met innige deelneming neemt hij de hand van den zieke, en met een zucht kust hij de geliefde dochter op het voorhoofd; maar de hem toegestoken hand van Frits! hij wil haar niet zien. Zoo hij haar aanraakt staat hij voor zich zelf niet meer in.

Met verbeterden woede staart hij op den jongeling die daar in rouw en droefheid neêrgezonden ligt voor zijn geliefden vader. — De grievende beledigingen die Frits zooeven van die vrouw heeft ondergaan, hij voelt ze niet meer, nu, nu hij zich van nieuws aan het denkbeeld moet gaan gewennen, dat zijn vader heengaat, dat hij voortaan ook zonder diens trouw en steun zijn levenspad zal moeten betreden, en meer dan ooit rouwt zijne ziele over de ledige plaats, die zijne moeder er had gelaten.

Bevend voert Heren den strijd, dien hij voeren moet om zijn kind, en zijn vriend te sparen.

En dat kind, Johanna? Ook zij heeft bij dit ziekbed een strijd te strijden, haar hart kan de pijnlijke vragen van het verstand maar niet tot zwijgen brengen.

Zij huivert.

Eindelijk wordt het Heren te machtig, en onder voorwendsel, dat hij zijne dochter, den onaangename indruk wil besparen van de laatste benauwde oogenblikken spoedt hij zich met haar huiswaarts en zij liet zich in hare afgetrokkenheid werktuigelijk mede voeren zonder te bedenken, dat zij haar geliefde geheel alleen achterliet.

Nog denzelfden dag toog Heren weder naar het huis zijns vriends. Hij wilde nu, in de plechtige oogenblikken onmiddellijk na den dood van Frits' vader, hem opheldering vragen. Hij wilde weten, waar hij zich aan te houden had.

Hij vond evenwel niemand dan een oom van Frits, die bezig was de zaken te regelen. Frits zelf was met zware koorts op bevel van den dokter naar bed gegaan, en mocht volstrekt niet gestoord worden.

Eerst acht dagen later slaagde hij er in den beminde zijner dochter alleen te spreken te krijgen. Intusschen had hij het adres van Louise uitgevonden. Hij had tevens half bij toeval vernomen dat Frits een brief had ontvangen en gelezen, waarvan het adres met eene slordige

vrouwenhand geschreven was. Deze brief was vrij brutaal gepresenteerd, de brenger had op antwoord gewacht, en Frits had de enveloppe weder terug laten geven, nadat hij er een bankbillet in gestoken had.

Dit alles had Heren te meer gesterkt in zijne opvatting omtrent Frits' verhouding tot die dame. Hij eischte dus nu kort en goed volledige opheldering van hem.

Toen echter Frits eenvoudig weigerde eenige verdere verklaringen te geven dan dat hij hem den vriend zijns vaders, den vader van zijne Johanna, op zijn eerewoord durfde verzekeren, dat hij zich die verhouding niet behoefde te schamen, dat hij daarom voor niemand de oogen behoefde neer te slaan, toen was het geduld van den ouden man ten einde.

Neen, voor den tweeden keer zou hij niet weder de dupe worden van de onbeschaamdheid van dien huichelaar, van den wellusteling. Neen, nu had hij genoeg van zijn mooie woorden. Hij had nu bewijzen te over. De onbeschaamdheid, die Frits ook nu weder aan den dag legde, verklaarde hem alleen, hoe het mogelijk was geweest dat deze zoo langen tijd zijn eigen vader, een jong onschuldig meisje, hem zelf, de geheele wereld had durven beliegen, door liefde te huichelen voor een meisje, dat hij blijkbaar genomen had om haar geld en om den invloed harer familie.

Welnu, die huichelarij had dan nu uit. Dat

plannetje was dan nu vrijdeld, want nooit, dat zwoer hij, nooit zou Frits weder een voet in zijn huis zetten, of een woord tot zijne dochter spreken.

Frits, die op dat oogenblik niet vermoedde hoe de zaken stonden, en leefde in de overtuiging dat Heren van die zaak niets meer vernomen had, was door dezen loop van het gesprek geheel verbijsterd. Hij kreeg dus op eens zijn afscheid? Had hij goed gehoord? Hij zou Johanna nooit wederzien. Maar waarom? Op wat grond werd hij veroordeeld? Sprak dan de schijn, dien hij op zich geladen had, zoo sterk tegen hem, dat zelfs zijn eerewoord daartegen niets vermocht?

Reeds lang was Heren vertrokken voor Frits in zooverre zijn denkvermogen had herkreken, dat hij zich deze vragen achtereenvolgens stelde. Geloofde Johanna ook aan zijne schuld? Ha, dat moest hij weten, spoedig; kom, naar haar toe. Hij zou het haar vragen.

Maar was zij niet ziek? Of was dat maar een voorwendsel geweest, voor haar wegblijven sedert den dood zijns vaders. Voort! hij moest alles weten.

Maar toen hij bij de familie Heren aanbelde, werd hem de toegang ontzegd: „er was belet.”

Het was dus waar. Ha, had hij zich daarom door de avondlucht gewaagd, tegen den uitdrukkelijken wensch van den dokter?

De zware deur viel weder dicht Brrrr! hij

klappertande. Het was toch nog Augustus. Maar Johanna? Nog altijd wist hij niet of dit alles ook met haren wil geschiedde. Welnu, dan zou hij haar schriftelijk vragen wat hij weten moest: geloofde zij aan zijne schuld?

De brief, dien hij aan haar liet bezorgen, kwam geopend, maar onbeantwoord terug. Zij had hem dus gelezen, maar ook bij haar woog zijn beroep op hunne liefde, zijn eerewoord niet op tegen de „feiten.”

Welaan dan, als het dus zoo wezen moest, dan zou hij haar *alles* schrijven, maar aan haar alleen, opdat niemand anders misbruik maakte van de waarheid, om de nagedachtenis zijn vriends te bezwalken. Zij mocht niet langer aan zijne schuld gelooven. Voor haar alleen wilde hij zich ten zijnen koste rechtvaardigen.

Maar ook die brief kwam weerom. Helaas met eene kantteekening van de hand van Johanna's vader:

„Zelfs al ware mijn dochter niet doodelijk ziek, zou ik haar zulk een geschrijf niet onder de oogen willen brengen. Uwe leugens hebben nu zelfs geen schijn van waarheid meer. Maar toch, om geheel verantwoord te zijn; om mijn plicht als vader geheel te vervullen, heb ik mij helaas nogmaals de moeite getroost, mij er van te overtuigen dat ik met den gemeensten bedrieger te doen had, die er leeft. Een persoonlijk onderhoud met mejufvrouw Louise Vermeil heeft mij

geleerd wat uw eerewoord beteekent. Slechts iemand, die zijne eer verbeurde, kan als gij, de nagedachtenis eens vriends door het slijk sleuren."

Deze brief bracht Frits den laatsten slag toe. „Johanna doodelijk ziek, misschien op het oogenblik stervende, in het haar zoo noodlottige geloof aan zijne schuld!"

Dat was dus het loon voor zijne trouwe vriendschap! zoo stond hij dus alleen in de wereld.

Den brief in de hand, wierp hij zich met een half waanzinnigen grijns en met tranen in de oogen op zijn bed dat weldra zijn sterfbed zou zijn. De slag was te zwaar geweest voor zijn toch reeds geknakt gestel. Weldra voltooiden ijlende koorts, wat mismoedigheid, en radelooze eenzelvigheid hadden begonnen.

Slechts weinige uren vóór zijn dood, hield de zinsverbijstering van den typhuslijder op. Zijne eerste vraag was: „Johanna?"

Helaas trouwe vriend, nog in uwe laatste stonde moet gij boeten voor de schuld van uwen makker. Maar toch ziet hij het uur zijns doods, dat hij zelf nabij voelt, met kalmte te gemoet.

„De brief?" heeft hij gevraagd En de liefdezuster, die hem vier weken geleden het papier uit de hand heeft genomen, geeft het hem thans weder.

„Hij worde na mijn dood, nogmaals aan zijn adres bezorgd. Maar nog zult gij er bij schrijven, dat ik hem, dat ik ook *haar* vergaf.

Zij leeft, niet waar? O zij moet mij nog beminnen. Mocht ik haar nog eens zien, mocht ik nog uit haren lieven mond vernemen, dat zij niet meer aan mij twijfelt. Maar helaas! ik ga henen zonder afscheid. Misschien is het zoo beter. Het scheiden zou na de hereeniging te zwaar zijn.

Heb gij dank. Groet Johanna, zeg haar dat ik haar nog altijd beminde!"

Het waren zijne laatste, met moeite uitgebrachte woorden.

Het is een schoone herfstdag, een van die dagen, zooals de Oktobermaand ze ons brengen kan, wanneer het schijnt, als wilde ze ons doen vergeten dat de zomer reeds afscheid genomen heeft.

Het landschap is als met gouden tinten geverfd. Het bruine gebladert wordt bijna niet bewogen. Langzaam wandelt een paar den weg over, die van den grooten A'schen straatweg naar het kerkhof der stad voert. Het is Heren met zijne dochter. Ja wij herkennen dat schoone gelaat nog, al heeft haar zieleleed er de jeugdige zorgeloze opgeruimheid van weggevaagd. Het treurende paar is op het kerkhof aangekomen. Zwijgend heeft de oude heer zijne dochter naar eene eenvoudige zerk geleid. Zij legt er met bevende hand een frisschen bouquet witte rozen op, de lievelingsbloemen van Frits; en met eene knie op den grafsteen neer-

gezonken, haalt zij uit haren boezem den brief te voorschijn, dien zij in de weinige dagen sedert ze hem ontving, bijna onleesbaar gemaakt heeft met hare tranen. Voor de honderdste maal misschien herleest zij de volgende woorden:

„Geloof mij geliefde Johanna! nooit heeft de vervulling van de plichten der vriendschap, mij den plicht der liefde doen verzaken. Help mij de nagedachtenis mijns vriends redden, alleen door te blijven gelooven aan mijne trouwe liefde.”

Het gouden zonlicht verguldt de tranen, die langs haar nog altijd schoon gelaat hunnen weg zoeken naar den kouden zerk, waarop Johanna geknield ligt.

Eerst sedert een paar dagen heeft de dokter haar krachtig genoeg geacht eenig bericht aangaande haren vroegeren beminde, dien zij als haar onwaardig beschouwde, te vernemen.

Toen had zij den brief gelezen, die haren Frits van alle blaam zuiverde. En, als was deze verklaring van den dierbaren afgestorvene nog niet voldoende, zij had toen tevens van haren vader vernomen hoe Louise, door de langdurige ziekte en den dood van Frits, van diens geldelijken bijstand beroofd, een nieuw slachtoffer voor haren geldzucht had gekozen. Zij had zich tot August's vader gewend in de hoop bij dezen, door de bekentenis der waarheid, eene ruime toelage te verwerven. Na het mislukken van die poging was zij voor goed verdwenen.

De brief had Johanna tegelijk bedroefd en vertroost. Toonde hij haar van den eenen kant hoeveel zij verloren had, van den anderen kant was het haar eene ware troost, dat zij thans hare tranen niet meer behoefde te bedwingen, dat zij zichzelve haren rouw niet behoefde te schamen.

Laat ons haar in hare eenzame treurnis niet storen. Zij weent uit. Wij hopen dat de stormen die thans hare ziel beroeren geen najaarsstormen mogen zijn, die den kouden winter aankondigen. Wij wenschen haar van harte een schoonen levenszomer toe, die haar het gure en barre van de lente doe vergeten.

g.

EEN TRAAN.

Een traan in het oog, bij betuiging van vriendschap,
 Een traan in de ure van smart;
 Hoe zwak klinken woorden tot uiting der vreugde,
 De traan is de tolk van het hart.

Een traan is 't gebed van het rouwvolle harte,
 Der ziele met schulden belaân,
 Een traan in 't oog is vergeving van zonde;
 Het vurigst gebed is de traan.

* * * *

Wanneer de geest mijn lichaam is ontvloden,
 Als vrienden om mijn lijk met rouw in 't harte staan;
 Is alles wat ik vraag van vriendschap en van liefde,
 Van achting en van lof, een laatste stille traan.

STUDENT ZIJN.

Kerken moeren, kalv'ren draaien,
Gansche nachten pierewaaien,
In den Haag of Rotterdam;
Schellen trekken, hoeden plett'ren,
In gezelschap altijd schettr'en
Uien tappen flauw en lam.
Op 't college zich vervelen,
Bitter drinken, trictrac spelen,
Tot men bak noch glas meer ziet.
Op den middag champy drinken,
Met een ieder willen klinken,
Zich gedragen als een Piet,
Piramidaal bezopen worden,
Kotsen in bed of op de borden,
Katt'rig wezen als een muur,
's Ochtends vroeg naar huis toe zwaaien,
Eerst toch nog een kalfje draaien,
Dan in bed tot drie, vier uur.
Elken dag dat lieve leven,
Om de studie niets meer geven,
Wijsheid zoeken slechts bij wijn.
Eerst een tijd het heertje wezen,
Na een jaar of vijf te sjeezen,
Zou dat wel het ware zijn?

EEN VERTELLING.

Noom Jan is al lange dood. Op 'et kerk'of staet 'n wit kruus, mit z'n naem der op en da' 's 't eenigste, dat anduudt, dat er ooit 'n noom Jan gewist is. Maer wie, z'n neven en nichten, aen den goeien ouwen man nie vergeten en nog minder z'n vertelsels. Want vertellen kos-i, — 't joenge, j'aod er bie motten ziën as i an den gang goeng! Dan waeren w' aellemael stille as muusjes, vaeder en moeder luusterden 'ok meê en zeeën dan altied „'t is jammer dat i geen deumenie geworren is!" Mae dat gaet vor boereluu nie makkelijk en dat gestedeer kost perjuus veel geld, zoo as de schoolmeister lest zee — en die kan 't weten 'ok 'oor! want z'n zeun Sarrel stedeert vor ondermeister.

't Was ens op 'n kouwen aevend ommenebie Kossemisse, (*) dat noom Jan 'n buurpraetje

---

(*) omstreeks Kerstmis.

bie ons kwam 'ouwen, want i weunde nie var of. We sturmden mit z'n allen op 'em los en 'iengen 'em as klitten an z'n lief, om 'em te vraegen of i wat vertellen wou. „Binnen je gek joengens!” riep vaeder nog. „Laet noom Jan eest (*) es op z'n ver'ael kommen: allo! 'ou je flodders (†) t'uus!” Maer der 'ielp geen vaedertje of moedertje an; noom Jan most en zou vertellen.

„Noe, as 't dan mot, dan za' 'k mae beginnen,” zei noom Jan en daebie pienkte-n-i es tegen m'n vaeder, as of i zeien wou: „i mot er weer an 'oor!” maer i lachte, zie je en m'n vaeder lachte 'ok en m'n moeder 'ok en wie lachten van de weromstuut tot kleine Griete toe en dat was 'n dienck (§) van vuuf jaer, ommenebie.

„Kom, gee me noe eest nog 'en komme koffie Keetje,” — dat was m'n moeder — „en jie Louw,” — dat was ikke — „gee jie m'n es een kooltje vier om m'n pupe an te steken. En jie kleine Griete, kom jie 'es op noom Jan z'n knie zitten.”

We zaeten aellemaele gauw op de werme vierplaete rond noom Jan — en toen i z'n komme koffie uut en z'n pupe goed angetrokken 'ad, begon i.

(*) eest = eerst. De r wordt voor een s meer weggeaten bijv. beus in plaats beurs.

(†) handen.

(§) ding.

„Guus (*) 'k za julder es 'n aekelik ver'ael doen. 't Is al 'eel lange geleëen; je moeder was zoo wat zoo oud as onze Griet 'ier en ik was 'n joenge van 'n jaer of zestiene.

't Was op 't lest van Juni. De dikke secretaeris van de gemeente aod vorgelezen van de puue van 't Raed'uus, dat de korremisse (†) dien aevend zou beginnen. Lange Kees, de vaeder van den dezen en nog veel langer, goeng voruut mit 'n trommel deur 'et durp en al de guus achter 'em. En dat was je 'n geschreeuw en ge-roep van „'t is korremisse, 't is korremisse!” kiek, dat j' ooren en zien vergoeng. De joengens tumelden over der witte kaeskoppen en de meisjes schreeuwden 'et uut van plaazier, as ze dochten an al de peperneuten en de koek en 't korremisbrood mit krenten, dat ze zouën kriegen. De grootere joengens liepen achterop, mit der 'anden in der broek en deeën der best om nie al te vrooielijk te kiesen, wan' dat vonnen ze zoo kinderachtig. Maer in der zelve overleeën ze wa' ze mergen bie 't bal deur den beugel gooien 't graegst zouën ae. En ze dreumden er den 'eelen nacht van en ielkeen dreumde dat i 't groote zulveren 'oorlozie zou ae, dat de burgemeister gegee aod.

De mansluu waeren nie veel wiesder en zaeten

(*) kinders.

(†) Kermis.

in d' erberge te praeten over riengrieën en 't gaeischieten van mergen en overmergen. Voral Joost, de zeun van den rieksten boer uut den omtrek, aod et biester druk en vertelde an ielk, die 't 'ooren wou, dat i korremis goeng 'ouwen mit Betje, de mooie dochter van Klaais, den wet'ouwer en dat i mit der trouwen zou 'ok as z' 'em ae wou. Z'n beuze leek ieselijk zwaere te wegen, want i trakteerde ielkenden op 'n borrel klaere mit suker of stroopjenever, net liek wa' z' ae wouën.

En jaewel oor! den anderen mergen al vroeg kuierde n-i mit mooi Betje an z'n erm langs de kraems. En 'n bitje laeter goeng i mit 'er naer de Rooje Leeuw en zat ze daer beet te pakken en te kussen, — kiek dat 'et klapte. En dan lachte Betje en liet der mooie tanden zien en der oogen bloenken van de pret. Ze droenken niks aors as klienkklaere liefde uut één bakje. 't Was aerig om te zien, wan 't waeren beie mooie minschen. En Betje der mooie brune oogen begossen 'a meer en meer te gliensteren en te blienken; ze kruupten a' meer en meer op mekaere en op 't lest leek 't as of z' an mekaere gegroeid waeren. Ieder 'ad er schik in, b'alve zwarte Jaep, die errebeier was bie Betjes vaeder. Jaep kieke zoo zunig langs z'n neus as 'n oorebeest en as z' ies tegen 'em zeeën, dan gaf i geen eens antwoord. Ten leste lieten ze den stultekop zitten en deeën net as of i der

nie was. Joost, die wel wist waer t' 'em an schol en die 'en goed 'arte-n-ao, zee tegen Jaep, „Allo, Jaep, lae-me es 'n glaesje mit je drienken, 'n klaere eh?” „Dank je,” zee Jaep. „'k Eb al meer dan genogt gedroenken, ik schei er uut.” Noe wist ielkeen dat Jaep veel van 'n klaeren ieuw (*) en dat i der dus niks van meinde. 'En oogenblik daernae bestelde-n-i der zelveers een vor z'n stuver, en ielkeen wist dat Jaep z'n stuvers best gebruiken kos. 'En bi'tje laeter stoeng Jaep op, goeng nae Joost en vroog: je doet mergen mee mit 'et gaeischieten aen 'k hoore van den smid, die je geweer eit om op te poesen, is 't niet waere?”

„Jame,” zee Joost. „Noe ik gae naer uus en 'k mot der toch vorbie, wi 'k je geweer dan in pessant gaen 'aelen, dan za 'k et bie baes Klaais briengen, want dae' zal je mergen nog wel eest nae toegaen. Toen i 'et laeste zee, griensde-n-i zoo lillijk dat de meesten laeter zeeën, dat ze der van verschrikt waeren gewist. „Bel, as je zoo goed wilt ziën, graeg” zee Joost; „wan 'k mot er nog 'en 'eel end vor omloopen. Maer drienk dan toch eest nog wat!” Mae daer wou Jaep niks van 'ooren en baes van Iesderen, de smid, wier geropen om te zeien waer Jaep 'et geweer vinden kos. Toe goeng Jaep weg en laeter zeeën ze, dat i weer zoo lillijk gegriensd

---

(*) hield.

aod en dat z'n oogen 'adden gebloenken, as of der duvels in zaeten. Wat er van an is, weet ik nie, want ze zeien wel 'es meer wat van achteren.

Afien, ielkeen was blie dat Jaep weg was; mae Joost zee nog: „'t Is toch geen kwaeie vint, ik weet wel waerom i zoo stille was!” En toen i dat zee gaf i Betje 'n bekslag, die kloenk as 'n klokke. Betje lachte nog 'arder en ielk was vergeten dat er zooveel as 'n zwarte Jaep op de wereld was.

Toen goengen z' 'ok dansen, Joost mit Betje voorop en lange Kees zat op 'n stoel boven op 'en taefel mit z'n vietel en streek der over 'een van wat bin-je me. Ielke keer as i 'n deuntje gespeeld 'aod, kreeg i 'n borrel van Joost en van al die borrels kreeg hi zoo 'n plaazier in z'n lief dat i zee „'k Gee der de duvel van om langer te strieken, 'k wil 'ok nog wel 'es mit m'n beenen van den vloer!” En net aod i gezeid of i kapte (*) mit stoel en taefel en 'eel de rommelzooi omvar, en lag zoo lang as i was op den grond. Ze zeeën dat i droenkig was, maer 'k gleuf 'et nie, wan i kon wel 'n immer uut. Oe dat 'et dan 'ok was toen i op stoeng was i wee bedaerd en goeng i weê zitten krassen tot laet in den nacht.

De burgemeister, — en dat was 'n eel 'erschap 'oor! — kwam es kieken en 'ad zoo veel

---

(*) omkappen = omver vallen.

schik in de pret dat i 'ok es mit Betje wou dansen en der vroeg, wanneer ze docht te trouwen. Maer Betje lachte en zee: „Trouwen is 'ouwen!” maer ze kreeg daerbie zoo'n kleur, dat ielkeen bie z'n eigen zee „de zaek is al bekloenken.”

Op 't lest wier 'et tied om naer 'uus te gaen, wan' der zee der een „de korremis duurt nog lange.”

Joost brocht Betje thuus bie vaeder Klaais en vroeg of Jaep 'et geweer was wezen briengen. Maer geen mensch 'ad Jaep geziëe. „Noe,” zee Joost, „'t besan nie. (*) I za' 't mee naer 'uus genomen ae en 'et mergen wel bie tieds briengen. „G'n nacht saem!” en weg goeng Joost 'n deuntje flutende.

Betje zat net 'an der vaeder en moeder te vertellen wat 'n pret ze haod 'ad en was druk bezig om alles uut te pakken wat Joost der gegeen 'ad; — toen ze 'n schot 'oorden en 'n ieselijken schreeuw.

Klaais liep daedelijk de deure uut en nie var van z'n 'uus lee Joost in 'n plas bloed. Jaep stoeng er bie mit 'n geweer in z'n 'and. De maen viel op z'n wezen — i zag zoo bleik as schietje-dood; z'n oogen waeren van vier en puulden uut z'n oote. (†) Toen i Klaais zag, gooide-n-i 't geweer weg, lachte ieselijk aekelik en liep

---

(*) 't komt er niet op aan.

(†) hoofd.

as of de duvel 'em op z'n 'ielen zat, naer den kant van 't strange. (*) Z' 'ebben 'em nooit meer gezieë. Ze dienen dat i z'n eigens verdroenken eit in zee. En as 't noe 'eel leeg waeter is en de maen schient, dan komt i mit z'n oote en soms mit 'eel zn bovenlief uut de baeren steken. Dan branden z'n oogen net as op dien aevend en z'n aeren riezen aellemael te berge. Dan wilt i op 't strange kommen, maer de duvel 'oudt em bie z'n beenen vast. En as 't waeter weer begint te wassen en 't komt al 'ooger en al 'ooger en ten leste an z'n oogen, dan sist de zee, net as of je waeter in 't vier smiet, — en der is niks meer van 'em te zieë. Mae dan 'oor je de duvel lachen, net zoo ieselijk aekelik as Jaep op dien aevend gedaen aod. De maen wordt zoo rood as bloed en kruupt dan in eens achter 'n wolk, die uut de baeren liekt te kommen. De smid eit et alles zelvvers gezieë en et an mien verteld.

Joost was morsdood toen z' 'em opraepden. I wier bie Klaais in 'uus gedraegen en je begriep dat et daer in eens uut was mit de korremis pret.

Betje was lang zwaer ziek en toen ze beter was, zag ze zoo witte as je moeders trekmusse. Z' eit nooit meer korremis houwen en is nooit getrouwd. 'En paer jaer laeter is ze gesturven an de teringe. Ze zeien van verdriet over der

---

(*) strand.

Joost. Noe leit z' al meer dan dertig jaer naest 'm op 'et kerk'of. Klaais eit 'n steen op der graf laeten leiën, mae die is noe al oud en vuul geworren."

„En noe is 't genogt vor van aevend", zei noom Jan as i kleine Griete op den grond zette.

25 Jan. 74.

HENRI.

WEDERZIEN.

O zalig woord van troost, ons door God zelf gegeven,
 Gij vriendelijke ster, die op den weg door 't leven
 Ons pad verlicht, wanneer 't geluk mocht vliën;
 Wanneer zij van ons gaan, die ons zoo dierbaar waren,
 Al moge het dan ook zijn, voor langen tijd, voor jaren,
 Wij houden 't oog gericht op 't zalig wederzien.

AN DEN PHOENIX. (*)

Phönix, schöner Göttervogel,
 Vogel aus dem Alterthum,
 Wir betreten mit Entzücken,
 Himmlischer, dein Heiligthum.
 Deine Zauber binden wieder
 Was die Arbeit streng getheilt,
 Die Studenten werden Brüder
 Wo dein sanfter Flügel weilt.

Wem der grosze Wurf gelungen
 Durch's Examen 'mal zu sein,
 Wer nicht ist ein Fuchs Philister
 Missche seinen Jubel ein.
 Möge hier nur Freude wohnen,
 Schönste auf dem Erdenrund.
 Und wer Streit sucht, — ja der stehle
 Eilig sich aus diesem Bund.

(*) Met vrije gebruikmaking van Schiller's « an die Freude. »

Phönix, heisst der starke Focus,
 Hier in der Studenten-Welt
 Ja, der Phönix bleibet immer,
 Wenn auch fall' das Sternenzelt.
 Da der Phönix ist unsterblich,
 Mag's auch sein die Bruderschaft,
 Dasz der Phönix, Focus bleibe,
 Schwört es bei dem goldnen Saft.

Alle füllen die Pokalen! —
 Mit der Traube goldnem Blut
 Trinken viele hier zusammen
 Aus Verzweiflung wieder Muth.
 Darum stehet auf und trinket,
 Wenn es hier zu trinken heisst:
 «Auf des Phönix Wohlfahrt, Blühe!»
 «Und es leb' der gute Geist!»

T.

EENE SCHETS.

En overmorgen reeds zou die dag zijn aangebroken; de dag waarvan in dien ongelukkigen brief melding gemaakt werd! Overmorgen reeds zou hij de wereld en zijn schuldeischers moeten bekennen: ik heb een valsch spel met u gespeeld; uw geld mij ter bewaring toevertrouwd heb ik op de schandelijkste wijze verbruikt en het vertrouwen dat gij mij hebt geschonken was ik onwaardig.

En weder greep zijn hand naar den brief die voor hem lag, weder verslonden zijne oogen den inhoud; weder bezag hij den datum en weder kwam hij tot het besluit dat hij overmorgen ontmaskerd moest worden; dat hij overmorgen zijne verplichtingen niet zou kunnen voldoen; en dat hij daardoor op eens van het standpunt waarop hij zich nu geplaatst had zou worden neêrgeslin-

gerd en smaad en verachting zijn deel worden zou.

Smaad en verachting? Ja, — de kerker wachtte hem; en reeds zag hij de dienaars der gerechtigheid zijn huis binnentreden en zich zelf bespot en nagewezen; hij zag zijn vrienden en bekenden het hoofd afwenden wanneer hij voorbij kwam; hij zag zijne oude moeder wanhopig vergiffenis afsmeeken voor haren zoon; — maar vergeefs, de wet kent zachtheid noch vergiffenis en de gevangenis zou zijn loon worden.

En dat alles zou overmorgen reeds verwezenlijkt worden? 't Was bijna onmogelijk; reeds jaren lang had hij zijn misdadig spel gespeeld; reeds jaren had hij ongestraft misdaad op misdaad gestapeld en nu, reeds overmorgen zouden al die misdaden uitkomen en de straf daarvoor stond hem te wachten.

En hoewel hij weder dien rampzaligen brief daar voor hem greep moest hij dien toch met de zelfde wanhopige gewaarwording ter zijde leggen; — zijne lagen waren ontdekt; — zijn spel was uit.

Dus verachting en afgrijzen zou hem drukken; hem die vroeger geëerd en gezien was; zijne vrienden zouden hem ontwijken en zich schamen zijne vrienden te zijn; dagbladen zouden zijne misdaden door de geheele wereld bekend maken en hij zelf zou jaren lang opgesloten zijn in een kerker, zonder gezelschap, zonder tijdverdrijf, behalve die ééne gedachte die hem steeds gezelschap houden zou: dat zijne straf rechtvaardig was.

Maar neen, dät nooit! — liever alles prijs gegeven wat hem aan zijn vaderland en zijn vaderstad bond, — en wat was dat nu zijne vrienden zich zouden afwenden en ieder hem zou verachten? — liever gevlucht naar streken waar hem niemand kende en hij door een nieuw leven het oude kon vergeten; liever dat, dan in een kerker zijn dagen te moeten slijten. — Ja! waarom niet gevlucht? Amerika stond voor hem open; nog twee dagen restten hem voor zijn schande bekend zou zijn; dan reeds kon hij dobberen op den uitgestrekten Oceaen en waar was hij die hem dan nog zou achterhalen?

En zijne moeder?

Hij zou terugkomen wanneer alles was vergeten, zij had immers genoeg om van te leven, en liever dan hem in de gevangenis te zien, zou zij zich zeker eene korte afwezigheid getroosten.

Zoo gedacht, zoo gedaan.

Eenige uren later beklom Andreas Cospar, notaris in het dorpje A., den nachttrein die hem pijlsnel naar Ostende voerde. Pijlsnel — en toch schenen hem de korte oogenblikken die hij genoodzaakt was aan de tusschenliggende stations door te brengen uren toe; gedoken in zijn mantel, de hoed over de oogen en in het donkerste gedeelte van den wagen gezeten bracht hij den tijd door; en pijnlijk waren de oogen.

blikken waarop hij genoodzaakt was zijn stem te laten hooren 't zij om op de vragen van andere passagiers te antwoorden, of om den conducteur de plaats zijner bestemming op te geven.

Maar steeds voerde hem de nachttrein verder van zijn land en van zijn huis en in het holste van den duisteren nacht stapte hij te Ostende uit den wagon.

Snel doorliep hij eenige straten en moedig naar 't uiterlijk maar bang om het hart schelde hij aan een der grootste logementen aan, en verlangde logies.

De kellner ging hem voor, bracht hem in een vertrek en wenschte hem bij het heêngaen goedenacht

Was dat spotternij; of waren die woorden werkelijk ernstig gemeend? — Kon die man dan niet begrijpen dat *hij* onmogelijk slapen kon; dat iemand die zulke daden gedaan had en met zulk een geweten aan geen slaap kon denken; maar in angstige spanning den dageraad zou afwachten om zich naar een schip te spoeden dat hem ver weg zou voeren, onverschillig waarheen mits verwijderd van den arm der wet; een schip dat eenige uren later hem zou doen dobberen op de uitgestrekte zee om hem daardoor als 't ware zijne vrijheid weêr te geven? — Maar neen, die man kon immers niet weten dat zulke gedachten zijn brein doorkruisten? — Of zou die man weten wie hij was en wat hij gedaan

had? — zou dat mogelijk zijn? Maar hij had hem immers nooit gezien voor zoover hij zich herinneren kon. — Neen, die man wist niets van zijn levensloop en kende zijn misdaden niet.

Lang behoefde hij niet te wachten voor de dageraad aanbrak, en nauwlijks was die aangebroken of hij spoedde zich naar buiten; na eerst zijne rekening betaald te hebben en na duizend angsten te hebben uitgestaan dat iemand hem zou herkennen.

Een schip was spoedig gevonden, over den prijs werd men het weldra eens, en totdat het uur der afvaart gekomen was begaf hij zich in de kajuit om voor ontdekking veilig te zijn.

Het was een heldere dag toen 't schip waarop Andreas zich bevond zee koos en hij 't waagde zich weder op 't dek te vertoonen. Naarmate 't gevaar voor ontdekking week, begon hij zijn toestand meer en meer te gevoelen; zijn verlatenheid, zijne moeder vooral kwamen hem telkens weder in de gedachten; hij dacht aan hare smart bij de ontdekking van zijne misdaden; hij dacht hoe angstig zij naar eenig bericht van hem zou uitzien, dat haar toch eerst over maanden kon geworden; hij dacht hoe verlaten ook zij zich zou gevoelen en hoe lang toch hunne scheiding zou moeten zijn.

Eene gelukkige reis was 't einde van Andreas' vlucht; hij vestigde zich in Amerika; schreef naar zijne moeder; herhaalde zijn schrijven;

maar 5 jaren lang wachtte hij te vergeefs op eenig teeken van leven.

Bange uren waren voor Andreas' moeder aangebroken. Den ochtend nadat Andreas 't huis verliet wachtte zij hem tevergeefs en uur na uur verliep zonder dat hij iets van zich liet hooren; maar toen hij ook eindelijk aan 't middagmaal, dat zij anders steeds te zamen gebruikten, niet verscheen, toen werd zij bang om 't hart; ijverig deed zij nasporingen bij bekenden en vrienden; maar te vergeefs: noch bedienden noch kennissen wisten iets van hem af; — hij was weg en kwam dien dag niet weder.

Reeds wilde zij de hulp der politie inroepen om haar in hare nasporingen behulpzaam te zijn; maar misschien was hij slechts voor een dag uit de stad gegaan en kwam hij dien avond weder terug.

Maar hij kwam niet terug dien avond en den volgenden dag reeds vroeg zou zijne moeder de reden te weten komen van zijn plotseling verdwijnen; en al had zij de hulp der politie niet gevraagd zoo zou haar die toch ongevraagd geboden worden.

Vreeselijk waren voor 't moederhart de ontdekkingen die den volgenden dag plaats grepen, en hoewel zij van de angstige onzekerheid over dat raadselachtig verdwijnen was verlost, zoo

had die onzekerheid plaats gemaakt voor ontdekkingen die haar bijna deden wenschen dat zij nog in hare vroegere onzekerheid verkeerde.

Zulke daden had dan haar zoon gedaan? Kon 't mogelijk zijn; hij, die oppervlakkig steeds geleefd had op eene wijze die ieders achting verdiende, kon zoo gehandeld hebben? Eerst wilde zij zich wijs maken dat alles gelogen was; dat 't verhalen waren bedacht om hem in het ongeluk te storten, maar zijne vlucht bewees haar helaas al te wel dat de waarheid, de wreede waarheid haar ter oore was gekomen; en dat haar zoon met zijn en haar eer had gespeeld en ieders achting zou verloren hebben.

Dat was te veel voor haar gestel; de slagen die haar getroffen hadden, gevoegd bij de onzekerheid over 't lot van haren zoon, tastten haar aan; ziekte en zwakte volgden op dien ongelukkigen dag en weinige maanden waren voldoende om haar te brengen aan den rand van 't graf, waarin zij dan ook weldra eene gewenschte rust vond.

Op een schoonen Septemberavond betrad Andreas weder voor 't eerst na tal van jaren 't dorp dat hij vroeger ontvlucht was; 't dorp waar hij hoopte zijne betrekkingen en vrienden, althans zijne moeder, van wien hij al dien tijd niets gehoord had weder te vinden. Lustig zongen de

vogels; vroolijk wierp de zon hare laatste stralen door 't gebladerte toen hij 't bosch doorging dat hem nog van zijn dorp scheidde, en ontelbaar waren de gedachten die zijn brein doorkruisten. Zou zijne moeder nog leven?

Reeds zag hij van verre de eerste huizen uit 't dorp, waarvan de rook, die scherp tegen den helderen hemel afstak, zich kronkelend een weg naar boven baande; reeds hoorde hij 't geloei van de kudde, die als voor zoovele jaren op de weide vooraan 't dorp gelegen graasde en reeds zag hij van verre eenige bewoners (zou hij ze kennen?) langzaam hem te gemoet wandelen.

Maar naarmate hij meer het doel zijner reis naderde, werd zijn hart beklemd en angstiger; 't was of een voorgevoel hem waarschuwde en hem aanmaande zich op het ergste voor te bereiden. Daar kwam hij langs 't kerkhof; eene huivering overviel hem: wie weet hoeveel bekenden en vrienden hier hun rustplaats gevonden hebben terwijl ik rondzwierf; wie weet of in die vijf jaren ook *zij* niet hier eene rustplaats heeft gevonden, waar zoovelen die gevonden hebben. Reeds wilde hij 't hek openen om de verschillende namen te lezen die op de eenvoudige grafzerken gebeiteld waren; — maar neen, waarom 't eerst onder de dooden gezocht naar haar die hij hoopte onder de levenden te zullen vinden? Hoopte.... maar weg, met die

zwarte bange gedachten op een dag als dezen, nu de geheele natuur hem tot rust stemt en hij eindelijk weder in zijn land terugkomt en 't dorp weerziet waar hij de dagen zijner kindsheid heeft doorgebracht.

Snel stapte hij voort en weldra had hij de eerste huizen van 't dorp bereikt.

Weinig was er veranderd; nog steeds stonden dezelfde huizen aan het begin van het dorp en hoewel sommige een geheel ander aanzien hadden gekregen, zoo herinnerde hij zich toch dat hij het meerendeel in denzelfden staat had gekend. Hij ging verder; overal bekende gezichten; daar zat zelfs oude Jacob nog voor de deur van zijn huisje evenals hij gewoon was 't vijf jaren geleden te doen; zijn lange goudsche pijp had hij in den mond, een pet op 't hoofd en gemakkelijk zat hij daar in de laatste stralen der ondergaande zon en maakte een praatje met dezen en genen dorpsbewoner. Hoe dikwijls had ook Andreas met hem staan keuvelen; hoe dikwijls had hij den ouden man zijn avonturen uit het jaar 30 hooren verhalen; en hoe aangenaam en onderhoudend waren zijn gesprekken. Zou hij naar hem toegaan en hem aanspreken?

Maar neen, eerst wilde hij zien of de oude hem zou herkennen. Een vriendelijke groet en een „dag Jacob” klonken dan ook van Andreas' mond toen hij 't huisje voorbij ging; maar de oude man keek hem verwonderd aan, bracht de

hand aan zijn pet en groette beleefd — hij had hem vergeten.

Verdrietig over dit begin ging Andreas verder. Daar kwam hij langs de dorpsschool; de avondschool ging uit en wekte tal van herinneringen in zijn verlaten gemoed op. Hij herinnerde zich maar al te wel de dagen waarop ook hij nog daar gezeten was en zorg en schuld hem nog niet drukten, — maar die tijd was voorbij.

Van de schooljeugd herkende hij er geen; een nieuw geslacht had voor 't oude plaats gemaakt, dat echter dezelfde luidruchtige manieren als het vorige had, en op dezelfde verwonderde wijze hem aanstaarde en groette: want een vreemdeling in 't dorp was geen alledaagsche zaak.

Eindelijk zag hij van verre 't huis waar zijne moeder gewoond had; hevig klopte zijn hart toen hij 't naderde, maar bang werd 't hem toen hij anderen zag zitten in het priëel naast 't huis waar toch anders zijne moeder steeds tegen den avond gewoon was uit te rusten van de vermoeienissen van den dag. Zou zij verhuisd zijn, of zou 't mogelijk zijn dat....? maar kom; snel treedt hij op 't huisje toe en vraagt wie er woont. Een onbekende naam klinkt hem in de ooren, en op zijne vraag waar zij was die hier vroeger gewoond had, vernam hij dat die reeds jaren geleden een rustplaats op 't kerkhof had gevonden.

Dat was dan zijn terugkeer; daarvoor had hij maanden lang gereisd; om zijne moeder overleden en zijne vrienden van hem ontvreemd te zien. Verlaten was hij; en, hij gevoelde 't maar al te wel, hij was vreemdeling in zijn geboortedorp.

Droevig en stil na die verpletterende tijding ging hij 't dorp weder door en betrad 't kerkhof. Lang dwaalde hij rond toen hij eindelijk stilstond voor een eenvoudige grafzerk waar hij neerknielde en waar hij geknield bleef tot de avond alles in duisternis gehuld had en een doodsche stilte in 't rond had verspreid.

Zij die den volgenden morgen 't kerkhof betraden vonden de zerk van de weduwe Cospar met bloemen bedekt terwijl een eikenkrans als een meer blijvende herinnering het kruis sierde dat bij het graf was geplant.

Maar van hem die dit laatste liefdeblijk aan 't graf zijner moeder had gebracht, werd niets meer vernomen, en zijn bestaan was in 't dorp reeds lang vergeten, nog voor dat de bloemen verdord of de eikenkrans verdroogd was.

D. S.

„LANGS DEN MEER EN MEER
GEBRUIKELIJKEN WEG.”

Claassens was thuis gekomen, Claassens was kwaad! Zijn jas was nat, zijn neus en handen waren rood. Kwak! daar lag zijn hoed in een hoek van de kamer, en driftig trok hij aan de schel, terwijl hij gromde: „Een blauwtje en een nat pak! jandorie een leven voor een mensch, een ongeluk komt nooit alleen!”

Onder de bedrijven was aan de kamerdeur getikt, en binnen kwam de hospita (mijnheer Claassens woonde als weduwnaar op kamers). Deftig zet hij zich in zijn armstoel; zou dat mensch aan hem, den bedaarden mijnheer Claassens merken, dat zijn mannelijke boezem, ondanks de koude kookte? dat nooit!

Maar hoe waar is de schoone bijbelspreuk: „de geest is wel gewillig,” en wat daar verder volgt. 's Heeren Claassens' vleesch bleek zwak,

ten minste ondanks het werkelijk niet onaardig voorkomen van het 30jarig weeuwtje, vloog zijn stoel achteruit, zoodat de jufvrouw schrikte wegens het gevaar dat haar behangsel liep. Claasens schrikte van het verschrikte gezicht der jufvrouw, maar bemerkende dat nog geene flauwte op til was, en behoefte gevoelende, tegen wie of wat hem onder de oogen durfde komen zijne kwaadheid te luchten, begon hij als volgt: „Waarom is de kachel niet aan als ik thuis kom, en wordt er haast thee gezet?”

De jufvrouw merkte dadelijk dat het met mijnheer mis was, en met de waardigheid der beledigde onschuld merkte zij aan:

„U hadt gezegd, dat u van avond niet thuis kwam.”

„Dat heb ik niet gezegd!”

„U vergist u.” (De jufvrouw gevoelde geloof ik meer lust te zeggen: dat liegje!)

Ja en neen is een lange strijd, dat wist Socrates al. Het gevolg van het belangwekkend gesprek was dat de jufvrouw eenige tranen te voorschijn haalde, met den zakdoek voor de oogen de kamer verliet, in stillen weemoed de kachel kwam aanmaken, in zwijgende treurnis thee zette, en ten laatste en voor goed heenging.

Dat zou haar nooit gebeurd zijn als haar man zaliger nog geleefd had; nooit . . . . nooit! en er daalde een versche traan, ter zijner eere, uit het zwemmend oog der weemoedige weduwe.

Daar zat Claassens; op wien nu kwaad worden? Op wien? Wel dit en dat, had hij niet honderd redenen kwaad te worden op dat wezen dat hem, Pieter Pieterszoon Claassens, gemeenteambtenaar (hij werkte als eerste klerk op de Secretarie) durfde versmaden? Hij liep door de kamer als een wild dier in zijn hok; hij ging zitten, stond op, stampte op den grond; het hielp niet; kwaad was hij en kwaad bleef hij; daar lag zijn hoed, een trap er op.... nog een.... nog een! o Claassens is vreeselijk in zijne woede!

Doch aan alles komt een einde, ja zelfs aan de boosheid van een man als Claassens. De tijd en de thee droegen er het hunne toe bij, vermoeidheid voltooide het werk; er kwam een oogenblik dat mijn held, met het hoofd op de borst gezonken, suf in zijn armstoel het groene tafelkleed beschouwde, allengs sloten zich zijne oogleden, eene hand viel langs de leuning neêr: Claassens sluimerde.

Of zijne sluimering zacht was? Zoover strekken zich de berichten niet uit, maar wel weten wij, dat ongeveer een uur later de ongelukkige minnaar huiverend zijne armen uitrekte, zijne oogen eerst links- en toen rechts achterwaarts wendde, bemerkte dat de kachel uit was, dat het theewater niet meer raasde, een zwaren zucht loosde, naar zijne achterkamer toog, en zich te bed begaf om in de armen van Morpheus

zijn knageud zielelijden, zijn kwellend harteleed te smoren.

Mijnheer de eerste klerk was den volgenden ochtend heel wat bedaarder. Daar zat hij in hetzelfde vertrek waar wij hem gisteren aantroffen, zijn hoofd vol gedachten, zijn kop vol thee. Rechts de kaasstolp, links de „Oprechte Haarlemmer Krant.” Nog pas half negen en zijne eetlust was verzadigd; dus nog anderhalf uur eer hij op het bureau moest wezen.

Anderhalf uur! voor iemand die den vorigen dag een blauwtje heeft gelooopen, het is eene eeuwigheid! Hij steekt eene sigaar aan, blaast de eerste rookwolk over het achterste gedeelte derzelve sigaar, heeft juist wijsgeerig het plafond bekeken en zich gemakkelijk over twee stoelen uitgestrekt, toen zijn oog valt op de verkeerd opgevouwen Haarlemmer courant.

„Hm! de jufvrouw is weér aan den gang geweest. Die nieuwsgierige dochteren Eva's,” broemt hij, „maar . . . . Wat is dat?”

Lezer gelooft gij aan toeval? Niet? Ik wel!

Van Jonas af, die toevallig door een walvisch met een keelgat van buitengewonen diameter werd opgeslokt, tot Schwarz die op het vaatje buskruid ging uitrusten, het aanstak, en toevallig de eeuwige rust vond; van Noach af die toevallig met zijn vaarttuig boven op den berg

Arrarat als een windwijzer vast raakte, en zich van plezier daarover toevallig dronken dronk, tot de .... maar waar zoude ik eindigen .... kortom, alles toeval, en zoo kwam nu ook, door dat allesbeheerschende toeval, de laatste bladzijde van de „Opregte” boven te liggen.

Als een electrische schok voer het Claassens door hoofd, hart en ingewanden: daar stonden toch twee advertentien onder elkander, beiden met groote letters als opschrift voerende het magische woord:

„*HUWELIJKS-AANVRAAG.*”

Met groote belangstelling neemt onze weduwnaar het blad in de gisteren geweigerde hand.

Ja, daar stond het. Beide aanvragers weduwnaars, van goed uiterlijk, met eene eigene zaak, respectievelijk met een en twee kinderen, en beiden met „den meer en meer gebruikelijken weg” in den aanhef.

„Wel! Wel!” dacht Claassens; „is dat de meer en meer gebruikelijke weg?”

's Mans gedachten gingen aan het wrijven, ten minste als men daartoe besluiten mag uit het feit dat de „Opregte” op zijne knieën (natuurlijk die van den heer Claassens) zonk, dat het hoofd van genoemden heer op zijne schouders begon te wiegelen, en dat zijne trekken eerst hoogernstig, vervolgens allervriendelijkst werden.

Hij was toch ook weduwnaar, maar zonder

kinderen. Nu, aangetrouwde kinderen zijn van die liefhebberijartikelen waar een trouwlustig meisje even moeielijk moreel als fysiek overheen stapt! „Dat ik geen kinderen heb” dacht Claassens, daar ben ik dus waarlijk niets te minder om waard; wat zeg ik! mijne waarde vermeerdert juist daardoor niet onaardig. Eene eigene zaak? neen, die bezit ik niet; maar daarom niet getreurd, ben ik niet stedelijk ambtenaar? (bij deze gedachte zwol zijn overhemd). „Een goed uiterlijk?” Hij trok zijn vest wat naar beneden en zijn jaskraag wat naar boven, stond op en ging voor den spiegel staan.

„Een goed uiterlijk? nu ja! Ik ben geen Adonis, maar toch . . . . leelijk?”

Hij moest zich zelven toegeven, dat hij toch zoo „leelijk ook niet was.”

Deze resultaten verkregen zijnde, gaat hij met opgerichten hoofde, en de handen op den rug, eenige malen de kamer op en neêr; kortom, hij denkt:

„Licht waag ik er de advertentiekosten aan.”

Ietwat haastig wordt een vel postpapier voor den dag gehaald; het stellen was hem geene moeite en spoedig verschenen de volgende regels:

HUWELIJKSAANVRAAG.

»Een weduwnaar, P. G., stedelijk ambtenarr ca.
 »30 jaren oud, zonder kinderen ten zijnen laste,
 »wenscht langs dezen, meer en meer gebruikelijken

»weg; in kennis te treden met eene jonge dame
 »of weduwe, van ongeveer denzelfden leeftijd,
 »ten einde na nadere kennismaking, een wettig
 »huwelijk aan te gaan.

»Dames, hierop reflecteerende, gelieven onder let-
 »ters P. P. C. hare brieven franco toe te zenden
 »aan den boekhandelaar Papperas, Dijkstraat te K.»

Terwijl de inkt droogt heeft Claassens zijne jas aangetrokken. Eerst zal hij het briefje bij Papperas bezorgen, om het in de Haarlemmer Courant te plaatsen en dan snel naar de secretarie.

Wij willen hopen dat de goede stad K. veel profijt moge hebben gehad van de bemoeiingen van onzen Pieter Claassens op dien gedenkwaardigen dag.

Wederom zat Claassens aan het ontbijt. Het was twee dagen later.

Er lag een dikke brief naast de kaasstolp. Daar echter bij ieder nauwgezet man zaken voor plezier gaan, en de heer klerk een nauwgezet man was, nuttigde hij eerst hetgeen voor het onderhoud van zijn stoffelijk omhulsel noodig was, en zette zich toen tot lezen.

De dikke brief, hem door Papperas gezonden, bleek 3 kleinere, ieder gemerkt P. P. C., te bevatten.

Drie stuks! Alle goede dingen bestaan in drieën. Toch viel het aantal onzen heer tegen. Drie

reflecties maar op een ambtenaar zonder kinderen?

Enfin, toch waren er drie!

Zeer netjes werd nummer één met een penne-
mes geopend.

Waarachtig een portret er bij!

Een portret! Daar had ik niet om gevraagd. Denkt men mij door uiterlijk schoon te verblinden? Iemand die haar portret zoo maar aan den eersten den besten ter inzage stuurt! Daar moet ik niets van hebben; dacht Pieter, en portret mitsgaders brief werden tot nader order gedeponneerd.

Nummer twee?

Nummer twee voelde ook zoo kartonachtig! „Alweêr mis” vloog hem door het brein; en nummer twee werd tot nummer drie gepromoveerd, of zoo men wil „gedegradeerd.”

Nog maar één!

Och, mocht hier „’t best voor ’t lest” waar blijken te zijn.

En zie! geen portret, en juist omdat er géén was, riep Claassens verheugd „dat ’s al iets!”

Met nette hand geschreven was het volgende briefje:

»Mijnheer!

»Eene weduwe zonder kinderen, P. G., 30 jaren
»oud, en niet zonder vermogen, uwe advertentie
»van den 7den dezer gelezen hebbende, behoefte
»gevoelende aan mannelijken steun, wenscht met
»u in kennis te treden.

»God's zegen ruste op mijne vrijmoedigheid!

»Mocht gij op dit schrijven regard slaan, zoo
»verzoek ik u, onder dezelfde letters eene opgave
»van tijd en plaats voor eene samenkomst in te
»zenden bij den boekhandelaar Papperas te K.

G. T. H.»

Al lezende analyseerde Claassens met voldoening het geschrift.

„Eene weduwe zonder kinderen!” dus hoefde ook hij over niets heen te stappen. „P. G.!” Dan kan de familie er ook niet tegen hebben. „Niet zonder vermogen?” Ook al geen bezwaar. „Behoeftte aan degelijken mannelijken steun?” dus geene Xantippe! „God's zegen!” Dat zal eene goede moeder voor mijne eventueele nazaten zijn. „Vrijmoedigheid!” O vrouwen! liefelijk mengsel van teederheid en vastheid van karakter! goddelijk weefsel van bedeesdheid en eigenwaarde!

Is het wonder dat onze vriend na zulk een gedachtenloop, reeds verliefd was op zijne onbekende schoone?

Met vaste hand nam hij een vel postpapier. Binnen vijf minuten was het antwoord gereed; en toen Claassens na het briefje bij Papperas te hebben bezorgd, ten tien ure op het bureau verscheen was mejufvrouw G. T. H. uitgenoodigd tot eene bijeenkomst den volgenden avond ten 9 ure op de Groote Markt der stad K., herkenningsteeken: een witten zakdoek in de rechterhand.

Eindelijk was de langverwachte avond daar.

Vriend Claassens zag er hoogst fatsoenlijk uit. Met zijn deftig uitgestreken overhemd, en niet minder deftig uitgestreken gelaat, stapte hij veel te vroeg de deur uit. Het was half negen, en de Groote Markt lag precies een kwartier gaans van zijn huis.

Gejaagd als hij was, legde hij dezen afstand ditmaal in dertien minuten af, zoodat hij op de bestemde plaats angekommen, reeds twee volle minuten gestaan had toen een valsch:

„Wer wi-hi-hinden Dir

„Den Ju-hu-hungfern Kranz.”

(verder speelde de klok nooit) hem verkondigde dat de „Letzte Rose,” die gezegde klok bij de geheele uren radbraakte, nog een kwartier ver in het verschiet verborgen lag.

Claassens was in 't minst niet verkouden; maar toch voelde hij van tijd tot tijd eens naar zijn schoonen zakdoek, trok dien half uit den zak en beschreef dan met een scherpen blik een boog van 360 graden langs zijn beperkten horizon; zij mocht toch óók eens wat vroeger op de bestemde plaats zijn angekommen!

Dan weêr loopt hij mijmerend met het hoofd op de borst in alle richtingen over de reeds eenzaam wordende markt, en bedenkt hoe misschien reeds binnen een uur over zijn levensgeluk zal zijn beslist.

..... Doch wat treft daar zijn oog in het licht van dien sigarenwinkel?

Hemel, het is eene dame . . . . . gesluierd!
Eene dame alléén? Zij wacht blijkbaar op iemand.

O! maar het teeken! het teeken!

Een oogenblik van angstige spanning . . . . . o
vreugde!

Hare hand verdwijnt in de plooien van haar
kleed en . . . . . Claassens heeft genoeg gezien.
Zijn eigen zakdoek ontvliegt zijn zak; reeds is
hij achter haar! Geene ongepaste vreeze meer;
hier valt niet te twijfelen.

Zacht slaat hij zijn rechterarm om haar middel,
wuiſt met den linker zijne parlementaire vlag en
fluistert in verrukking, nauw hoorbaar:

„P. P. C.!?”

Al ware onze man op dat oogenblik in eene
lantaarn veranderd, had de schrik hem tot geene
grootere mate van stijfheid kunnen doen ver-
stijven dan gebeurde, toen de dame als eenig
antwoord een echt vrouwelijk gilletje gaf, en als
een schichtig paard voor eene hondenkar op zijde
sprong. Spoedig echter herkreëg hij zijn moed.

„Ben ik ook dwaas”, zoo dacht hij, terwijl
hij haar los liet, „ben ik ook dwaas te trachten
een fatsoenlijk meisje, ik wil hopen de toekom-
stige mevrouw Claassens, op zoo verrassende
wijze tot een ernstig gesprek te brengen? Ik
wil kalmer zijn!”

De dame had zich afgewend. Claassens wendt
zich weder tot haar, nog steeds den zakdoek in de
eene, maar nu ook den hoed in de andere hand.

Om haar beter in het gelaat te kunnen zien, keert hij den rug naar den sigarenwinkel. De dame echter, onzen vriend weder ziende naderen, krijgt op een oogenblik waarin hij er het minst op verdacht is „hulp! hulp!” En op hetzelfde oogenblik voelt de eerste klerk tegen den ontblooten zetel van zijn verstand, eene gevoelige aanraking, in de wandeling „oorveeg” genoemd, terwijl een fel tenorgeluid hem toebrult:

„Jou lichtmis!”

en de dame „con animo” en op overvloedige wijze door middel van een gruwelijk hulpgeroep, *sempre crescendo!* de bovenliggende partij gaande houdt.

Maar Claassens heeft niet voor niets, even goed als zijn voorzaat Reinier, een hart in de borst!

Voort vliegen hoed en zakdoek. „Klets!” de onbekende aanrander heeft den slag eerlijk terug. Claassens ontvangt een stomp tegen zijn neus; hij proeft zijn bloed en wordt razend. Hij balt beide vuisten en geeft aan beide armen eene draaiende beweging, die aan molenwieken doet denken.

Wee den onvoorzichtige die binnen zijne attractiespheer komt.

Ja waarlijk, Roland was in zijn heftigst oogenblik een kwâjongen bij onzen held toen deze in de gevaarlijke phase van kwaadaardigheid geraakt was. Maar wat is één man tegen vijf bewakers der publieke veiligheid. Zooveel

waren er toch op het rumoer toegeschoten.

Hij werd overmand, en na dat de klapwachters den naam van den anderen heer hadden genoteerd, werd de eerste klerk der secretarie, onder het spelen van „Letzte Rose,” gevolgd door eene joelende menigte vertegenwoordigers der straatjeugd, zonder hoed, zonder zakdoek, maar met een bloedenden neus in verzekerde bewaring gesteld.

De gedwongene wandeling bracht hem eindelijk tot het volle besef van zijn beklagenswaardigen toestand. Hij, de fatsoenlijke Claassens tusschen twee dienaren der gerechtigheid; hij, die steeds als een voorbeeld van soliditeit had bekend gestaan, hij werd opgebracht wegens straatrumoer. Hij, die geene vlieg kon zien lijden, de vreedzame goedaardige klerk had gevochten, gevochten op den publieken weg!

Waakte of droomde hij? Om zich hiervan te overtuigen, matigde hij zijn gang een weinig, en keek angstig om zich heen. Of een der agenten zijne gedachten gelezen had op zijn ontgaan geëlaat, weet ik niet, maar zooveel is zeker, dat de man de welwillendheid had, onzen vriend, door een ferm duw in den rug alle geloof aan nachtmerries en dergelijke in het onderhavige geval te ontnemen, terwijl zijn barsche buurman ter andere zijde, hem zwijgend, doch niet minder „dringend” uitnoodigde voort te schrijden op den ingeslagen weg. Het volk joelde, de menschen

kwamen aan de vensters, men vertelde elkander het geval in steeds levendiger kleuren en Claassens hoorde duidelijk, hoe twee vrouwen met de vuisten op de heupen, hoofdschuddend tot elkander zeiden:

„Gut! Gut! hoe is 't in de wereld mogelijk, hai ziet er zoo ferzoenlijk uit!”

Zooveel is zeker, dat het hem eene verlichting was, toen hij de deur van het politie-bureau (welke deur het volk nog wel een kwartier bleef aangapen) achter zich hoorde dicht vallen. Daar begon de ondervraging.

Naam, woonplaats, ouderdom, beroep, dat alles ging vlot genoeg; toen echter de zaak zelve werd te berde gebracht, meende Claassens, dat die van te kieschen aard was, dan dat lieden, als de ondervrager, maar vooral als de tegenwoordig zijnde rustbewaarders, er misschien redenen tot ongepaste vroolijkheid uit zouden mogen putten.

Zijn eenig antwoord was dus: „Ik ben onschuldig, mijnheer!” en het martelaarsgezicht dat deze woorden vergezelde, zoude iedereen, behalve een commissaris van politie verteederd hebben.

Het gevolg van zijn hardnekkig zwijgen was echter in dit geval, dat hem voor dien nacht vrij logies werd aangeboden, of liever dat hij gedwongen werd, gezegd logies aan te nemen.

De agent die hem den weg wees naar zijn appartement, bracht hem door een tamelijk lan-

gen, slecht verlichten gang, zoodat onze held tijd tot nadenken had.

„Wat zal mijne hospita denken als ik heden nacht niet thuis kom?” overlegde hij: en toen nu zijn geleider voor eene der deuren stilhield en een sleutel in het slot stak, had hij zijn besluit genomen en sprak:

„Zeg, vriend! je zoudt mij een groote dienst kunnen bewijzen!” en tegelijk gleed een glinsterend koningsportret in de hand van den stokbewaarder.

Deze sloeg eerst een Argus-blik naar beide zijden in den langen gang, en sprak toen bijna onhoorbaar:

„Als 't niet tegen mijn plicht strijdt, spreek dan maar op.”

„Goed, dan moet je van avond nog een briefje bezorgen bij jufvrouw ten Hove, mijne hospita.”

„Schrijf op, maar gauw wat!”

Spoedig had Claassens een blad uit zijn zakboekje gescheurd en met potlood geschreven:

„Mejufvrouw!

„Door een misverstand werd ik heden avond ten 9 ure op de markt gearresteerd, en kan dus niet thuiskomen.”

P. P. C.

„Is dat alles?”

„Ja; ik dank je, je zult er wel voor zorgen, niet waar.”

„Jawèl; jawèl, en nu . . . . . blijft u maar!”

Hier maakt de agent de deur open, en Claassens verzwindt in de absolute duisternis van hok No 4.

Dien nacht look Claassens geen oog, en donkerder dan zijn donker hok waren zijne gedachten.

Waar de jufvrouw van avond geweest mag zijn? dacht de oude dienstbode in het huis waar Claassens kamers had; „tien minuten vóór negenen uit, tien minuten vóór half tien weér thuis, een gezicht als een oorworm, hoofdpijn, en dadelijk naar bed, zonder boe of ba te zeggen.”

Zou oude Mie de eenige nieuwsgierige zijn?

Ik geloof dat deze vraag gerustelijk met „neen” mag beantwoord worden.

Beginnen wij met het begin. De weduwe had dan de gewoonte, eer zij de courant 's morgens naast de kaastolp van haar commensaal neêrlegde, zelf daarin een blik te slaan (niet in de kaastolp maar in de courant). De politiek? och neen! die kon haar bitter weinig schelen; maar de ongelukken, de trouw- en doodberichten, van „in den bloei des levens,” zij zelve had toch ook eerst de vorige maand hare drie kruisjes gehaald! en van „na een langdurig lijden!” zie dat trof de gevoelige vrouw toch altijd. Maar dan, dàn waren de advertenties aan de beurt; zij las ze allen tot de namen der depôthouders toe!

Een dezer dagen echter, was hare gemoedsrust

geschokt, juist door eene advertentie. Eene huwelijksaanvraag toch was naar haar oordeel zoo gepast gesteld, zoo eenvoudig, dat zij wel haar oorsprong moest hebben in het hart van een, die meende wat hij schreef, en die schreef uit waarachtige behoefte aan een ander „ik” waarmede hij den levensweg kalm zoude kunnen ten einde wandelen, overtuigd dat het leed dat men samen ondervindt slechts voor de helft drukt, terwijl gedeelde vreugde dubbel genoten wordt.

Uren had zij gemijmerd, zoodat oude Mie dacht dat de jufvrouw ingedut was; maar neen! zij overwoog, zij peinsde, bezag de zaak van alle zijden, en kwam tot het besluit dat het vòòr, het tegen verreweg overtrof.

Kortom, zij heeft op die advertentie geschreven, en de volgende dag is haar, wegens de pijnlijke afwachting waarin zij verkeerde, eene eeuwigheid geweest.

Doch er is een brief gekomen, en juist deze brief was de oorzaak, waarom de jufvrouw den volgenden avond nog zoo laat het huis verliet.

„Hij” is echter niet dáár geweest. En de jufvrouw?

Zij acht zich schandelijk bedrogen; en in haar ontwaakt het beleedigd gevoel van eigenwaarde:

„O valsheid! uw naam is man!” snikt zij.

Ik vraag den onpartijdigen lezer in gemoede af, of het verwonderlijk was dat jufvrouw ten Hove dien avond hoofdpijn had?

Oude Mie had dien avond gesloten en zich ter ruste begeven.

Nauw is het echter elf uur geweest, of een ruk aan de huisschel doet haar uit haar zoeten slaap ontwaken.

„Gosssiemijne! zou der nou nog volk zijn!” denkt ze. „’t Zal een puissie zijn,” is de eerstvolgende gedachte, en deze hyphothese „à plus forte raison” aannemende (meheer toch, was nooit na tien thuis gekomen, en in dat vertrouwen had ze dan ook gesloten) besluit zij juist zich nog eens om te draaien, en hare plank in vrede af te zagen, toen een tweede experiment aan de bel, doch tweemaal zoo fors als de eerste reize, haar den slaap onmogelijk maakt.

Eerst ééne slof, toen de andere, daarop een schoudermanteltje, en Mie daalt half slaapdrongen den trap af om de deur te openen, en eens te gaan zien. Eene derde en vierde maal wordt gescheld.

„Jawel! jawel!” maar Mie sloft geen stap sneller.

Eindelijk is ze den winkel door.... De grendel.... de knippen boven en onder.... de sleutel omgedraaid; ten slotte de deur op eene kier geopend, en....

Alsof ze een geest gezien heeft springt ze (ja lezer! oude Mei *sprong*) terug

„Heilige deugd, ’n diender!”

Lang duurde het, eer Mie, een weinig van

den schrik en de verbazing bekomen, het briefje dat haar over de onderdeur werd aangereikt van den „diender” kon aannemen, en verstaan dat „het voor de jufvrouw was.”

Pof! gooit de gedienslige de voordeur dicht, en tweemaal zoo snel als zij gekomen was, loopt zij den trap weder op naar de slaapkamer der jufvrouw.

Daar moest ze meer van hebben! Zonder kloppen loopt zij de flauw door een nachtpitje verlichte kamer binnen, recht op het bed aan, schudt hare meesteres bij den arm en roept:

„Jufvrouw! jufvrouw! hier is 'n brief, 'n diender „het 'm strakkies gebracht!”

„n Diender”! vreeselijk machtwoord voo zoo-velen!

De jufvrouw behoort ook bij dat aantal. Zij gaat ten minste zenuwachtig in bed overeind zitten en terwijl Mie het olielampje bijhoudt leest de jufvrouw:

»Door een misverstand werd ik heden avond »ten 9 ure, op de Markt gearresteerd, en kan »dus niet thuis komen: P. P. C.»

Was dan ééne schok dien avond niet genoeg voor de arme weduwe, dat het noodlot er behagen in scheen te scheppen, haar om de twee uren een lepel levensgif toe te dienen?

Doch! . . . . ja! het staat er duidelijk: ten 9

ure op de Markt en . . . . onderteekend P. P. C!
Dezelfde letters als van die advertentie!

Het danst haar door het hoofd; . . . zou
Claassens? . . . .

Verder kon zij niet denken, en eer oude Mie
er op verdacht kon zijn, was de jufvrouw weder
op haar kussen teruggezonden.

„Ze lag deugdelijk flauw!”

Daar stond Mie; en als ze later die historie ver-
telde, zeide ze: ik was heelemaal verbouwereerd!”

Maar Mie had te veel vrouwen flauw zien liggen,
om lang te behoeven denken wat te beginnen. Het
was meer het onverwachte van het geval dat haar
bewoog, eene geheele minuut de jufvrouw aan te
kijken en daarbij te vergeten haar mond te sluiten.

Spiritus, azijn enz. brachten weldra de be-
zwijmde tot het leven terug; maar Mie vond de
jufvrouw „afgrijselijk” zenuwachtig, ze klapper-
tandde toch zoo hevig dat zij het glas, waaruit
de oude haar wilde laten drinken, stuk beet!

Met moeite was zij te bewegen rust te nemen
en Mie moest alle middelen in 't werk stellen, om
haar te verhinderen, onmiddelijk naar het politie-
bureau te loopen!

Toen ze eindelijk wat bedaard was, haalde
Mie zoo snel hare oude voeten haar dragen kon-
den den doctor.

Deze kwam, en spoedig deed de kalmeerende
drank, dien hij haar liet innemen, de begeerde
uitwerking.

Ontbijten kon jufvrouw ten Hove den volgenden morgen niet. Reeds ten 9 ure meldde zij zich bij den Commissaris van politie aan, en vroeg een gesprek onder vier oogen.

Opgewonden en openhartig vertelde zij dezen, hoe het gebeurde van den vorigen avond alleen aan een droevig misverstand te wijten was. Wel werd zij zeer verlegen, toen zij genaderd was aan dat gedeelte van haar verhaal, hetwelk op hare persoon zoo rechtstreeksche betrekking had; doch deze verlegenheid overwon zij spoedig bij de gedachte van hoe groot belang deze hare verklaring bij de behandeling van Claassens' zaak zoude kunnen zijn.

De commissaris, wien de zaak nu in eens duidelijk werd, verzocht haar eenigen tijd in een zijvertrek te vertoeven en liet daarop onmiddellijk Claassens bij zich ontbieden.

Daar trad hij binnen; zijn bleek gelaat stak akelig af bij zijne zwarte jas; het was eene bepaald tragische figuur!

Een slapelooze nacht in een donker hok, gevoegd bij de omstandigheden, dat hij zich deze keer met den commissaris alleen bevond, terwijl gisteren avond zoovele oogen hem spotachtig begluurden, alsmede dat gezegde commissaris zijne vragen met tact en kieschheid inrichtte, dit alles te samen maakte Claassens tong los, en ontlokte hem eene verklaring, die in alle opzichten volkomen sloot met die welke mejuf-

vrouw ten Hove, eenige oogenblikken geleden, zoo van pas was komen afleggen.

Toen echter hierop de commissaris hem zeide dat hem de geschiedenis reeds bekend was, doch dat hij die uit Claassens' eigen mond had wenschen te vernemen; toen hij hem vermaande, voortaan beter uit zijne oogen te zien, hem stilzwijgendheid beloofde, en er na deze opheldering geen bezwaar in zag hem oogenblikkelijk zijne vrijheid te hergeven; ja toen hij hem zelfs een hoed ter leen aanbood, opdat hij fatsoenlijk naar zijne woning zoude kunnen terugkeeren . . . . toen was het onzen vriend te veel aandoening op eens, en vreezende dat zijn geheim reeds bij derden bekend was, riep hij:

„Ik bid u, mijnheer, wie maakte u met deze geschiedenis bekend?”

Geen acteur had het onzen commissaris verbeterd toen hij plechtig opstond, zonder zijne oogen van Claassens (die al benauwd werd) af te wenden, even plechtig op de deur van het zijvertrek toetrad, die opende, en tot eenig antwoord met een edelen glimlach zeide:

„Deze dame!”

Tableau! Commensaal en hospita stonden tegenover elkander.

„Maar jufvrouw! . . . . gij!”

Dit waren de eenige woorden die Claassens kon uitbrengen. Hij greep haar eene hand, terwijl zij de andere gebruikte, om haar aandoe-

ning te stelpen, die in den vorm van een tranenvloed hare oogen ontstroomde.

Zoo kunnen zelfs in een politie-bureau hoogpathetische tooneelen plaats hebben!

Ik heb er weinig bij te voegen.

Dankbaar maakte Claassens gebruik van het aangeboden hoofddeksel, en keerde met jufvrouw ten Hove huiswaarts, in die vergenoegde stemming, die alleen hij ondervinden kan, die eenigen tijd, (zij het ook nog zoo kort) zijne vrijheid heeft moeten missen.

Nog dienzelfden ochtend toog mijn held naar het huis van den heer (de commissaris had hem bereidwillig naam en adres opgegeven) die gisteravond ten negen ure op de Groote Markt sigaren had gekocht, en wiens zuster, liever dan den vollen winkel binnen te treden, even daarvoor op de straat was blijven staan.

Aan zijne excuses werd een gewillig oor geleend.

Vijf maanden later werd door onzen held weder eene advertentie aan de „Opregte” toegezonden. Zij luidde:

Gehuwd:

PIETER PIETERSZON CLASSENS

EN

GEERTRUIDA TEN HOVE.

Naar ik hoor, vroeg oude Mie, toen zij deze advertentie bij Papperas zoude gaan bezorgen, aan haar nieuwen heer:

„Of dat nou de meer en meer gebruikelijke weg was!”

ARNOLD.

BONNIE DUNDEE

Bonnie Dundee was a girl
About eighteen years of age;
Bonnie's sweetheart was an earl,
But an earl on the stage.

Bonnie Dundee was the daughter
Of a merchant rich and proud,
Who would give her to an author,
Called by the name of Froud.

Bonnie was so sweet, so jolly,
Ever sung the whole day round;
Many would commit a folly
If she still was to be found.

The author was an ugly-built,
Squinting person, with red hair;
Only, while his purse was gilded,
Papa Dundee found him fair.

Otherwise it was with Bonnie;
She had chosen one for love.
What did she care for his money,
Earthly mud, and only stuff!

She had met with Peter Coved
At her friend's on Saturday;
And on Sunday next she loved
Him, the fine earl of the play.

Papa Dundee, soon perceived,
And he then swore by his life
Rather, than to be deceived,
That she soon should be Froud's wife.

But the daughter with her lover,
One evening at half past ten,
They set off, by coach, for Dover,
And were never seen again.

Now the moral of the story, I have told you in this poem,
You may find it out yourself, on a rainy day at home.

W. S.

EMMA VAN EERLOO.

De volgende schets heb ik opgeschreven onder den indruk van het oogenblik. Wellicht dat er iets in is overdreven; — ik heb echter mijn best gedaan de waarheid getrouw te blijven.

I.

Wij zijn in de lente. De geheele natuur roept u toe „geniet het leven!” — De vogels, die coquet om elkander fladderen; het frische maagdelijke groen, dat alle velden kleurt; de zon, die nog zoo zacht en vriendelijk hare stralen op ons neerschiet en het vlakke, waterige en ongezellige Holland in een vriendelijk landschap herschept — zie, dat alles dringt zich met onwederstaanbaar geweld aan u op, en gij voelt uw hart sneller kloppen, een onbestemd gevoel van zoet verlangen doorstroomt uwe aderen en . . . . . doch waarom al die gevoelens beschreven, die ieder kent, doch waarvan niemand reden kan geven!

Het was op een Zondag avond, dat ik door

het prachtige weer verleid reeds lang na zons-
 ondergang met weezin van eene wandeling
 stadwaarts keerde Ik zeg met weezin. Daar
 buiten niets dan kalmte en harmonie, hier eene
 schreeuwende en joelende menschenmassa, die
 zich oogenschijnlijk geheel doelloos in de straten
 verdrong. Nooit trof mij dit contrast zoo als
 op dezen avond, en ik moest mij zelf dan
 ook bepaald geweld aandoen, om den wensch
 van een mijner kennissen in te willigen en met
 hem een lokaal binnen te treden, waaruit ons
 de toonen eener rammelende piano te gemoet
 klonken.

Het was in een café chantant, waar ik mij
 bevond. Op een soort tooneel zaten eenige meisjes,
 wier vormen bijna niet onderscheiden konden
 worden, wegens den wolk van tabaksdamp, die
 het lokaal vulde. Het was er vrij vol en er werd
 ook gedanst.

Bij het binnenkomen zag ik een meisje, dat
 mij al dadelijk belang inboezemde. Kennelijk
 had zij — hoewel ze, vreemd genoeg, haar
 best scheen te doen dit te verbergen — nog
 niet zeer lang in dergelijk gezelschap verkeerd,
 als waarin zij zich nu bevond; in sommige op-
 zichten week zij er gunstig van af. Zij dronk
 niet veel, sloeg geen gemeene taal uit en had
 hoogst fatsoenlijke manieren. Zij had een zoo
 diep, melancholischen trek op het gelaat, dat
 men onwillekeurig medelijden met haar kreeg.

Hoe meer ik haar gadesloeg, des te meer was ik verwonderd haar hier te vinden.

Spoedig knoopte ik een gesprek met haar aan, dat echter van haar kant vrij passief bleef. Toch scheen zij meer smaak in mijn discours — dat natuurlijk eerst uit allerlei gemeenplaatsen bestond — te vinden, dan in het meer algemeene gesprek, wanneer ten minste een vloed van dubbelzinnige uitdrukkingen en flauwiteiten, die aanhoudend werden uitgekraamd, dien naam verdienen.

Het deed haar zooals het scheen goed, dat ik ten minste niet dadelijk met haar begon te spreken op dien gemeenzaam vernederenden toon, dien de anderen tegen haar aannamen.

Er werd — zooals ik reeds zeide — ook gedanst, doch Emma (want zoo was haar naam) was of te moe of wilde in dit gezelschap, dat behalve een paar jongelui meest uit soldaten en werklui bestond, niet dansen.

Ik had Emma al een paar maal zien beven als een blad toen er tusschen een paar personen eenigzins hooge woorden ontstonden, die in een kloppartij dreigden te ontaarden.

Doch toen een dier werklui bij mij kwam en vroeg of hij met „mijne dame” mogt dansen werd het arme kind zoo bang en wierp zulke smeekende blikken op mij, dat ik om alle standjes te vermijden op een zoo onverschillig mogelijken toon zeide: „Wel zeker moogt u dat mijnheer, wat mij aangaat, en ik wensch u meer

geluk toe dan ik zelf gehad heb, daar mijne buurvrouw mij reeds tweemaal geweigerd heeft." De danslustige werkman maakte een eenigzins linksche buiging en droop af en Emma dankte mij met tranen in de oogen voor, ja waarvoor? „Kom, laat ons van hier gaan," zeide zij mijne beide handen vattende, „ik vind het hier zoo erg naar."

Zoo maakte ik kennis met Emma. Weldra had ik haar vertrouwen geheel en al gewonnen. Zij had zulk een behoefte aan hartelijkheid! en ik vernam langzamerhand haar levensloop, die kort, eenvoudig, maar diep treurig was, eene aaneenschakeling van ongeluk en zonde.

II.

Denken wij ons 21 jaar terug, dan vinden wij als passagier van een schip, dat op de reede van Batavia ligt, een fors gebouwd man, de Kapitein der Infanterie van Eerloo. Hij ging met verlof naar Holland en liet zonder de minste gewetenswroeging eene inlandsche huishoudster met eenige kinderen bijna onverzorgd achter. Het was een man van vijf en veertig jaar, die er nog fiks uitzag en in het vaderland weldra een klein aardig meisje van een twintig jaren vond, dat niet ongenegen was haar naam in die van Mevrouw van Eerloo te veranderen.

Uit dezen echt sproten zes kinderen voort,

waarvan de oudste onze Emma is. Het huwelijk harer ouders was echter verre van gelukkig. De kinderen waren doodsbang voor den ruwen vader, die zijn ontslag uit den militairen dienst had genomen en in den Haag was gaan wonen. Gewoon aan de meest stipte opvolging zijner bevelen was van Eerloo onverdragelijk tegenover vrouw en kinderen. Hij was van eene zeer goede familie, maar een langdurig verblijf in Indië had hem zeer verwilderd. Daarbij kwam dat zijne echtgenootte wel uit een eenigzins minderen stand was, zoodat hij zich telkens verweet eene *mésalliance* gesloten te hebben.

Het voorbeeld, dat Emma in het huwelijksleven harer ouders had, was niet voorbeeldig.

Toch had zij nog het meeste invloed op haren vader. In zijne goede buien, die echter helaas hoe langer hoe zeldzamer werden, kon hij dikwijls uren lang met haar zitten spelen.

Dan het ging van kwaad tot erger. Hij zocht zijn geluk hoe langer hoe meer buitenshuis en werd ten slotte een volslagen dronkaard. Wellicht was het dan ook gelukkig dat de dood een einde aan zijn losbandig leven maakte.

Eene vreeselijke en pijnlijke ziekte, waarschijnlijk een gevolg van een langzaamwerkend vergif, door Oostersche wraakzucht bereid, sleepte hem ten grave.

Zijne vrouw bleef toen met zes kinderen achter, zonder eenige bron van inkomen dan het

pensioen dat haar als kapiteinsweduwe toekwam.

Toch besloot zij in den Haag te blijven wonen. Emma was toen elf jaar oud en groeide al spoedig op tot een mooi meisje. Zij was lichamelijk zeer ontwikkeld voor haar leeftijd, doch had weinig geleerd, daar zij al spoedig na den dood haars vaders van school werd genomen om als oudste dochter hare moeder in het huishouden te helpen. Het arme kind voelde behoefte aan eene verwarmende liefde, die hare door al het huiselijk leed zwaar neêrgedrukte moeder haar niet kon schenken. Eene goede vriendin had zij niet. Hare opvoeding was te onvoldoende geweest, dan dat zij genoegzame kracht tegenover de hartstochten kon stellen, die zij van haren vader geërfd had, en hevige huiselijke tooneelen tusschen moeder en dochter verstoorde menigmaal den huiselijken vrede.

In den winter van 71 op 72, toen Emma zestien jaar was, maakte zij kennis met een persoon, die een grooten invloed op haar leven heeft uitgeoefend, en dien wij Louis zullen noemen.

Het was een jong mensch, die aan een der departementen geplaatst was. Louis was geen mooie jongen, maar hij had zulke sprekende oogen, zulk een overredende stem en zulk een goed hart, dat er weldra weinig oogenblikken waren, waarop Emma niet aan hem dacht, terwijl ook hem het mooie meisje al spoedig niet

onverschillig was. Al hare liefde concentreerde zich op hem en een stil engagement was weldra het gevolg van hunne kennismaking. Hoewel hij eerst Emma eigenlijk slechts nog als een kind had beschouwd, leerde hij de volheid en grootte harer liefde hoe langer hoe meer op waren prijs schatten en wellicht ware een gelukkig huwelijk hun lot geworden, als niet een derde persoon tusschen hen beide was getreden.

Die persoon was de zoon van den ontvanger Verdaelen, die haar op een partijtje had ontmoet en een vriend van Louis heette. Of hij dit werkelijk was? Het vervolg dezer geschiedenis zal het moeten leeren. Zeker is het dat hij een zeer grooten invloed op Louis had.

Louis grootste gebrek was lichtzinnigheid. De meisjes der hofstad mogten den flinken jongeling gaarne lijden en hoewel hij veel van Emma hield en hij haar beeld kuisch en onbesmet bewaarde, zoo was hij te zwak van karakter dan dat de gedachte aan *haar* alle andere minder edele gedachten uit zijn ziel zou verbannen.

Emma daarentegen had hem lief — lief zoo als alleen eene vrouw kan beminnen. Voor zijn geluk zou zij alles opgeofferd hebben.

Wenn's irgend auf dem Erdenrund
Ein unentweihtes Plätzchen giebt,
So ist's ein junges Menschenherz,
Das fromm zum erstenmale liebt.
zingt Geibel.

Eene eerste liefde! Is er iets meer heilig, iets meer verheven? Is er ééne zielsaandoening waarbij zoovele der edelste snaren van het menschelijk gemoed trillen; een hartstocht zoo onbaatzuchtig en zelfopofferend? Doch wee dengene wiens droomen wreed verstoord worden. Wanneer het aangebeden voorwerp ver beneden het ideaal blijkt te staan, wanneer het al duidelijker en duidelijker wordt dat men zich bedrogen heeft — ja, dan is het ontwaken verschrikkelijk.

Verdaelen gaf zich bij Emma voor Louis boezemvriend uit; hij sprak in den eersten tijd niet dan met vuur en vooringenomenheid over haar beminde tot Emma, die daarom den jongen man warme vriendschap begon toe te dragen. Het doet het jonge hart zoo goed als men het voorwerp zijner keuze hoort prijzen! . . . .

Toch veranderde Verdaelens houding in dit opzicht.

Toen hij zag dat Emma hem geheel en al vertrouwde begon hij op een zekeren keer met een veel beteekenend stilzwijgen, hare vragen omtrent Louis te beantwoorden. Wanneer Emma nu volhield zag hij haar met een medelijdenden blik aan en zeide dat hij haar zoo zeer beklaagde omdat haar minnaar, hij wien zij haar geheele vertrouwen geschonken had, haar ontrouw was. Daarop verliet hij het arme meisje in een toestand, die zich moeilijk laat beschrijven. Geen slaap verkwikte haar den nacht, die op dit gesprek volgde;

toch kon zij niet gelooven dat Verdaelen gelogen had; maar aan den anderen kant, Louis ontrouw! Het was te veel voor het arme schepseltje.

Toen zij nu Verdaelen weder sprak begon hij met te zeggen dat het hem zoo speet dat hij zich den vorigen dag omtrent Louis woorden had laten ontvallen die —

— „Die niet waar zijn, is het zoo?” viel Emma hem in de rede, gretig den minsten straal van hoop aangrijpend.

— „Neen, dat kan ik helaas niet zeggen, maar ik heb verkeerd gedaan u hierover te spreken. Ik kon het echter niet zien dat hij u zoo slecht behandelde. Zeg hem toch vooral niet, beste Emma, dat ik je dat verteld heb, want hij zou het mij ten hoogste kwalijk nemen en bovendien ben ik nu misschien in staat door mijnen invloed hem op het betere pad terug te brengen.”

— „Ach, Verdaelen, wat zijt gij toch een edel mensch!” snikte de arme Emma.

Laten wij nu eens nagaan, waarheen de invloed van den heer Verdaelen onzen Louis had gebracht. Zooals wij reeds zeiden was het gedrag van dezen dikwijls verre van vlekkeloos, doch hij had er — dit moeten wij tot zijn eer zeggen — altijd warm berouw over, want *au fond* was hij geen slechte jongen, alleen maar wat lichtzinnig! En hij hield werkelijk veel van Emma; bij haar had hij nooit eene onedele gedachte, maar als zij niet bij hem was, ja dan struikelde hij wel eens. Toch was

dit meer de schuld van Verdaelen. Hij trachtte hem door allerlei sofismen het geoorloofde van diens handelingen aan te toonen en zeide hem telkens dat Emma veel te onbeteekenend was dan dat zij, al begreep zij ook dat hij geen voorbeeld van trouw was, dit zich sterk zou aantrekken. Zooals dit dikwijls het geval is begon Louis dan ook hare liefde meer als een soort van hem toekomende hulde te beschouwen; ja, hij kwam er zelfs toe zich soms te schamen over zijne betuigingen van liefde, in goede oogenblikken gedaan, betuigingen, die Verdaelen overdreven sentimentaliteit noemde. Van daar dat hij soms nog al koel tegen Emma kon zijn. Dat zij zich hierdoor diep ongelukkig voelde zal wel ieder begrijpen. Na het door Verdaelen gesprokene, kon zij toch niet anders dan dit toeschrijven aan dezelfde oorzaak als waarover Louis vriend haar had gesproken.

Op hare legerstede snikte zij soms uren lang, dikwerf zelfs zoo, dat hare moeder het hoorde en naar haar kwam zien. Dan hield het arme kind zich alsof zij droomde. Verdaelen was haar eenige vriend; hem leerde zij hoogschatten door de schijnbaar kiesche wijze, waarop hij steeds het onderwerp aanroerde, terwijl zij weinig vermoedde wie Verdaelen was.

Nooit durfde zij Louis er over spreken. Doch eens toen hij weer zoo vreemd tegen haar was, nam het anders zoo zachte gelaat van Emma

zulk een diep verwijtenden trek aan, dat Louis goede natuur boven kwam. Plotseling lag hij aan hare voeten, stortte heete tranen en riep uit: „Wat ben ik toch een laag en gemeen wezen, en wat zij gij toch een engel! Ach, Emma, als gij alles wist, ik ben u geheel en al onwaardig.”

Toen vergat Emma hare tranen en Verdaelens verhalen; zij viel Louis om den hals en alles was vergeven en vergeten.

Nog eenmaal was de zon van haar geluk boven de kimmen verzezen om weldra voor altijd onder te gaan.

III.

Toen Louis Emma verliet kwam hij toevallig Verdaelen tegen. Vol opgewondenheid vertelde Louis het gebeurde aan zijn vriend, die hem hartelijk uitlachte en de arme liefhebbende Emma zoo bespottelijk maakte, dat de zwakke Louis al weer berouw over zijne teergevoeligheid begon te krijgen en met Verdaelen een kroeg binnenging.

Bij één glas bleef het niet en toen Louis een paar uurtjes later door de Spuistraat wandelde dacht hij niet aan Emma.

Het karakter van Louis geheel kennende begaf zich Verdaelen tot Emma, die hem stralend van vreugde ontving en gaarne aan zijn verzoek of zij een straatje met hem ging omwandelen voldeed.

Emma was in geen maanden zoo opgewekt geweest. De geheele wereld was haar zoo lief en vriendelijk; alles lachte haar aan; het leven scheen haar weer vroolijk en prettig toe.

Dan, wat is dat? Neen, o God! het is niet mogelijk!

Ja, Emma het is waarheid: ziedaar Louis met een vrouwspersoon aan den arm; niet geheel stevig meer op de heen. Ziet gij hem wel Emma?

En dat twee uren nadat hij haar verlaten had! Waren dat dan zijne beloften van beterschap, zijne liefdesbetuigingen?

Het was haar eerst alsof zij gedroomd had. Doch toen zij eenige schreden gedaan had kwam zij tot besef van haar toestand.

Ja Verdaelen, gij hadt alles goed aangelegd. Emma van Eerloo zou uwer zinnelijkheid ten offer vallen. Gij hadt het bij u zelf gezworen en gij voerdet uw helsch opzet uit met eene werkelijk daemonische behendigheid.

En Emma viel. — Was het wanhoop, was het de reactie na zulk een slag, die haar in de armen van Verdaelen deed storten? Wie zal het wagen de gevoelens te schetsen, die haar hart verscheurden vóór zij zich zoover vergat!

Eéne laakbare handeling, één oogenblik van wanhoop beslist dikwijls over een menschenleven.

Het is eenige maanden na de zooeven beschre-

ven gebeurtenissen. Welk eene verandering in het eens zoo edele gelaat, waar de rozen der gezondheid op bloeiden. Emma's wangen zijn ingevallen, hare oogen zijn rood, het geheele gelaat is kleurloos en zie eens hoe zij vermagerd is! Doch de verandering is niet alleen uiterlijk. Eene zedelijke verslapping is het gevolg geweest van zooveel smart. Ach, waarom had Emma in die oogenblikken die over haar leven beslisten niet eene vriendin voor wie zij haar hart kon uitstorten; waarom was Emma's verhouding tegenover de vrouw, aan wie zij het levenslicht verschuldigd was, niet gelijk het behoort! Dan wellicht ware Emma zelfs dezen slag van het noodlot te boven gekomen. Doch het mocht niet zoo zijn.

Emma werd zwanger. Het arme meisje telde eerst zeventien zomers en reeds zou zij het leven schenken aan een schepsel met eene menschelijke ziel, geboren in smart, zonde en ellende; om op te groeien onder al den smaad en al de verachting, die de onrechtvaardige maatschappij aan eene onechte geboorte vastknoopt.

Ondanks al hare pogingen ontdekte hare moeder weldra haren toestand. Van af dat oogenblik had Emma rust noch duur. Hare moeder overlaadde haar met de meest heftige verwijtingen en Emma voelde zich zoo nameloos ongelukkig, dat zij dikwijls op het punt stond zich te verdrinken.

Eens — het was des avonds laat — stond

zij voor de Princessegracht met het doel zich van het leven dat haar niets dan smart gebracht had, te ontdoen, en reeds was zij op het punt den noodlottigen sprong te wagen, toen plotse-ling de gedachte van doodstrijd bij haar opkwam. Emma had eens een sterfbed gezien; het was dat van haar vader, die onder zulke onlijdbare smarten den laatsten adem had uitgeblazen, dat het was alsof zijne oogen uit hunne kassen zouden rollen. Dit had een ontzettenden indruk op de toen nog zeer jonge Emma gemaakt, en de gedachte alleen dat ook zij zulk een pijn zou moeten lijden, hield haar terug van haar voornemen.

Toch ware het wellicht beter geweest Emma, dat gij een zelfmoord had bedreven!

Langzamerhand naderde het oogenblik dat Emma van Eerloo moeder zou worden. Zij werd in het gasthuis opgenomen en beviel van een meisje, dat echter — misschien was het maar gelukkig voor het schepseltje — dood ter wereld kwam.

Zoo kwam Emma dan weer thuis met het heilige plan zich voor verdere misstappen te behoeden en zooveel mogelijk door een goed en braaf leven den vlek, die op haar rustte, uit te wisschen.

Maar zij had buiten den waard gerekend. Hare moeder verklaarde dat zij haar niet langer in huis wilde hebben en Emma werd feitelijk op straat gezet.

Noem daarom Emma's moeder niet ontaard. De arme vrouw bezweek bijna onder al de schande die Emma haar aandeed; welk een voorbeeld zou de aanwezigheid van Emma zijn voor de jongere kinderen! Neen, nu Emma zich eens zoo ver had vergeten moest zij maar zelf een goed heenkomen zoeken. Zoo redeneerde Mevrouw van Eerloo — zoo redeneert de maatschappij. Zonder te vragen naar de oorzaak, die de misstap ten gevolge heeft, werpt zij de ongelukkige uit.

Daar staat nu Emma van Eerloo geheel verlaten in de straten van 's Gravenhage. Eene vriendin heeft Emma niet — ja toch, er woont in de Molenstraat eene reeds bejaarde dame (ook een kapiteinsweduwe, evenals Emma's moeder) die met hare zuster samenwoont. Naar haar, die zoo dikwijls gezegd had Emma zoo hartelijk lief te hebben, naar haar, die Emma zelfs als dochter had willen aannemen en altijd zoo hartelijk en lief voor haar geweest was, zij voorzeker zou toch haar niet verstooten.

Arme, arme Emma. Gij zijt jong en onervaren, gij kent de wereld niet. Ziet, daar komt zij aan, zij bij wie gij troost tracht te vinden. Ha, zij ziet u! Moed, Emma, moed. Wat is dat? Zij keert zich om, zaagt gij dien onverschilligen blik, die vol verachting op u nederzag? Ook zij stoot u van zich. Alle deugdzame menschen keeren zich van u af — u blijft geen keus over.

IV.

Het arme verlaten kind bracht vier dagen en vier nachten op straat door, zonder eenig voedsel te gebruiken dan een droog stukje brood, dat zij 's morgens of 's avonds bij een bakker kocht. Des nachts sliep zij op een bank of ging op een stoep zitten, onder aanhoudende vrees dat de politie haar zou vinden en medenemen — iets waaromtrent de onervaren Emma al zeer vreemde denkbeelden had. In de drukke straten der hofstad durfde Emma 's avonds niet komen; het was haar alsof ieder haar aanzag en zij bestierf het bijna op de gedachte van haar broeder of zusjes tegen te komen.

Op den avond van den vierden dag voelde Emma zich zoo zwak en koortsachtig, dat zij bijna geen stap kon doen. In dien toestand werd zij gevonden door Verdaelen, die haar al bijna geheel vergeten was. Verdaelen had toch op zijne wijze medelijden met zijn slachtoffer; hij gaf haar een arm en bracht haar naar een meisje, dat op kamers woonde en dat hij nog al goed kende. De arme Emma, die door de brave menschen was uitgeworpen, vond *hier* de meest hartelijke opname. *Zij* bezorgde haar een kamer, gaf haar eten en toen Emma ten gevolge van de overspanning der laatste tijden in een hevige koorts viel paste *zij* met een paar vriendinnen Emma trouw op. Emma's gestel was echter sterk,

Men sterft niet spoedig van verdriet en weldra was Emma dan ook, lichamelijk voor het oogenblik ten minste genezen.

Mijne geschiedenis is bijna uit.

Veertien dagen geleden werd Emma op straat gezet; nu verkoopt zij haar lichaam, al is het met weerzin, met een gevoel van schaamte en met een bloedend harte.

Het meisje, dat haar had opgenomen, had zelf geen geld, zij had zich al voor haar groote financiële opofferingen getroost en zij kon dus niet anders dan Emma aanraden *hare* carrière te kiezen om in haar onderhoud te voorzien en het was dan ook in gezelschap van dit meisje en soortgelijke wezens, dat ik Emma het eerst aan had getroffen.

Emma's gezondheid is geknakt. Haar tegenwoordig leven, kan zij niet lang volhouden en zij weet dat zelf zeer goed. Emma is niet zoo geworden als de meeste harer ongelukkige lotgenooten, die zoo weinig mogelijk nadenken en die zich dan ook niet zoo erg ongelukkig voelen. Neen, Emma heeft diep besef van haren treurigen toestand. In hare omgeving is er natuurlijk niemand, die haar ook maar het minste begrijpen kan. Zij heeft haar fatsoen nog niet geheel verloren en walgt van haar leven. Gaarne zou zij een nieuw leven beginnen. Maar heeft zij keus?

Het is te laat: de maatschappij heeft haar ge-

brandmerkt met het merkteeken der schande — het is onmogelijk.

Is dat onmogelijk — zult gij mij vragen — kan zij niet modiste, bonne, des noodts dienstmeid worden?

Gij, die zoo vraagt, zoudt gij *haar* ergens voor eene eerlijke betrekking durven aanbevelen?

Neen, duizendmaal neen.....

Hoe wilt gij dan, als allen er zoo over denken dat Emma een ander leven begint. Niemand wil haar voorthelpen. En al was het haar nu eens gelukt de eene of andere plaatsing te krijgen — in duizend angsten zou zij bestendig leven, dat men haar vroegeren misstap zou ontdekken. Dan toch zou zij ellendiger dan ooit te voren weder in de armen der zonde vallen.

Ach, ik wilde dat gij haar gezien hadt, met hare lieve zachte oogen op mij gericht en hare handen in de mijne, terwijl hare tranen overvloedig vloeiden, toen zij mij haar vreugdeloos leven beschreef; die stille en vaste overtuiging dat er niets aan te veranderen is en er voor haar geen geluk meer is en tegelijk die hevige afschrik van haar tegenwoordigen wandel — doch neen! Misschien hadt ook gij mij uitgelachen, gelijk een mijner vrienden deed, toen ik hem vertelde dat ik haar met tranen in de oogen de hand gedrukt had en haar had toegevoegd en dat uit den grond mijns harten:

— „Arme, arme Emma, innig medelijden heb ik met u en ik gaf wat als ik iets voor u doen kon.”

Waarop Emma zeide: „Dank voor deze woorden — maar gij kunt immers toch niets doen dat weet ge ook wel, denk er dus maar niet meer over.”

En toch heb ik er over gedacht, veel en lang, maar ik heb geen middel gevonden haar toestand te veranderen — geen enkel. Toch had Emma zoovele elementen om een goed en braaf mensch te worden. Er zijn weinig menschen, die zooveel gevoel, zulk een goed hart hadden.

Maar op haar achttiende jaar is zij gedoemd tot een leven van schande, dat zij verfoeit, terwijl zij wiskunstig zeker hoe langer hoe dieper zinkt totdat de dood haar van haar lijden verlost.

Zeker, Emma is niet zonder schuld — ik zou het niet willen beweren — maar heeft zij zulk een straf verdiend?

PAMIES.

DE PLOMPE TOREN.

SCHOUWSCHE LEGENDE.

Een lied weêrklonk door Schouwens dreven,
 Een lied zoo onnavolgbaar schoon,
 Dat 't minst gevoelig hart deed beven
 En tranen lokt' op ieders koon.
 Elk sterv'ling moet zich overgeven
 Als hij die zilvertoonen hoort;
 Vergeefs is 't die te wederstreven
 En magtig slepen zij hem voort.
 Zoo stroomde 't heen naar Scheldes strand;
 De boer verliet zijn vruchtbaar land
 En dacht aan beesten nog aan koren;
 De ambachtsman met vrouw en kind,
 Een ieder ijlt daarheen gezwind
 Zoodra zich d'eerste klank doet hooren.
 Wat ziet hun oog? — Het heerlijkst wezen,
 Dat ooit natuur heeft voortgebracht:
 Een vrouw als nimmer was voor dezen,
 Als nooit zich toond' aan 't nageslacht.
 Doch waar bij hen die d'aard betreden
 Der beenen oorsprong is, omgaf

Een visschenstaart haar slanke leden;
 Daar straalde 't helderst licht van af.
 Haar hoofd hief smeekend zij omhoog
 En zag met 't diepst bedroefde oog
 Naar hem, die haar der zee ontrukte
 En in zijn net, op vischvangst uit,
 Haar ving, als kostelijksten buit,
 Voor wie geheel de zee zich bukte.

Der zeemeerminnen koninginne
 Lag voor den visscher in het zand,
 Ontstak in hem het vuur der minne,
 En nu die liefd' in hem ontbrandt,
 Kan, wil hij van die vrouw niet scheiden
 Haar zangen sterken slechts dien gloed
 Al wekt haar leed ook medelijden
 Tot in het diepst van zijn gemoed,
 »Ach!» smeekt zij, »geef de zee mij weêr
 »De rijkste schatten uit het meer,
 »Die gij als losprijs kunt verlangen.
 »Ik schenk ze u. O! hoor mijn beê,
 »En geef mij weder aan de zee,
 »Wat houdt gij langer mij gevangen!»

En allen die haar smeeken hoorden
 Vervult 't rampzaligste genot;
 Geschokt is elk door deze woorden,
 En diep bewogen met haar lot.
 Elk is ontroerd door zooveel lijden
 En weent bij zulk een diepe smart,
 Een ieder wenscht haar te bevrijden;
 Maar van verlangen brandt zijn hart:

Hij wenscht haar langer nog te zien;
 Wenscht naar de toonen, die ontvliên
 Aan haar gemoed zoo saângenepen,
 Geen hand, die d'arme hulpe biedt,
 Elk voelt, betooverd door haar lied,
 Zich door onzigtb're magt gegrepen.

»Heb medelijden! Hoor mijn klachten,
 »Mijn koning sterft reeds van verdriet,
 »Gij ziet mij van gebrek versmachten.
 »Gunt gij mij dan het leven niet?!»
 De waat'ren zuchten diep ontroerd
 En aard en hemel zuchten meê;
 »Gij, die zoo wreed haar hebt ontvoerd,
 »Geef, geef haar weder aan de zee.»
 En uit der baren schuimend sop
 Verrijst de koning op den top
 Der golven: »Geef mijn vrouw mij weder»
 Zoo spreekt hij. En de gansche zee
 Roert zich onstuimig bij deez' beê
 En bliksemstralen schieten neder.

Nog komt niemand haar bevrijden,
 »Hebt gij menschen dan geen hart?!»
 Spreekt de meerman. »Ziet haar lijden;
 »Schept gij vreugde in die smart!»
 En in woede nu ontstoken
 Vloekt hij 't zoo hardvochting land.
 »Deze smaad zal zijn gewroken
 »Voel de kracht nu mijner hand.
 »Schouwen! Schouwen!
 »'t Zal u rouwen

»Dat gij genomen hebt mijn vrouwe
 »Westen-Schouwen zal vergaan
 »Maar de plompe toren zal blijven staan.» (*)

De stormwind huult, het water wast
 En spoelt onstuimig voort
 En in 't eentonig golfgeklots
 Wordt slecht de roep gehoord:

»Schouwen! Schouwen!

»'t Zal u rouwen

»Dat gij genomen hebt zijn vrouwe
 »Westen-Schouwen zal vergaan.»

Ziet hoe reeds de dijken scheuren
 Hoe de golven 't hoofd reeds beuren
     Boven ied're waterkeer,
 Hoe reeds stroomen 't land bedrenken,
 Niets beschutting meer kan schenken
     Tegen 't zoo verbolgen meer.
 En steeds weér klinkt het harde woord
     In 't loeijen van d' orkaan,
 En steeds herhaalt het golfgeklots
 En kondigt dond'rend 't aan:
     »Schouwen! Schouwen!
     »'t Zal u rouwen
 »Dat gij genomen hebt zijn vrouwe
 »Westen-Schouwen zal vergaan.»

(*) Deze regelen zijn een op Schouwen welbekend liedje.

En ieder ziet naar redding uit
 De visscher zelfs verlaat zijn buit.
 Het water stroomt haar reddend tegen
 En weldra, dankend voor dien zegen
 Voert aan zijn hand de meerman haar
 Terug naar zee. Een groote schaar
 Groet jubelend haar koningin,
 De beste, schoonste zeemeermin,
 En de golven juichen mee,
 Buld'rend klinkt het langs de zee:

»Schouwen! Schouwen!

»'t Moest u rouwen,

»Dat gij naamt de schoonste vrouwe.

»Westen-Schouwen is vergaan

»Maar de plumpe toren is blijven staan!»

Hij die twijfelt of 't verhaal
 Waar is, dat niet lang hij draal;
 Maar naar Schouwen zich begeef
 Daar zal hij den toren zien
 Op den zeedijk; bovendien
 Zal hem ieder daar verhalen
 Waarom wel die toren bleef.

»Schouwen! Schouwen!

»'t Zal u rouwen

»Dat gij genomen hebt mijn vrouwe,

»Westen-Schouwen zal vergaan

»Maar de plumpe toren zal blijven staan.»

's Meermans woord kent groot en klein,

't Schouwsche wapen toont met een

U een meerman met zijn vrouwe

En wat aangaat Westen-Schouwen,
Westen-Schouwen is vergaan
Maar de plumpe toren is blijven staan.

RUSKI.

POËZIE.

Poëzie is overal,
 Overal mijn vrinden,
 't Is de zaak maar, wie ze *al*,
 Wie ze *niet* kan vinden.

P. A. D. GÉNESTET.

Lange, lange jaren geleden wandelde de godin der poëzie nog op de aarde rond. Zoo schoon was ze en zoo liefelijk, dat van alle zijden hare aanbidders toestroomden.

Sommigen aanbadten haar om haarszelfswille, anderen evenwel vereerden haar, om den glans, die van haar op hen afstroomde, weer anderen *dachten* haar lief te hebben, maar hadden slechts de godin van den roem lief.

Dat ziende sprak de hemelsche: „Dat moet niet zoo zijn” en zij verborg zich, zoodat slechts zij, die haar werkelijk liefhadden, haar vinden konden.

Zij verschool zich in 't gezang der vogels, in licht en in schaduw, in den blik der geliefden,

ja overal in 't leven der menschen. Zij nu, die haar onder al die gedaanten vinden konden, werden dichters genoemd!

Dit is alzoo gebleven tot op onzen dag.

Zoek de poëzie in het rijke leven, in de natuur, en zoekende zult ge haar vinden, die godin van 't goede, schoone en reine. Zoek haar en ge zult oneindig meer genieten dan hij, wien alles onverschillig en onaangedaan laat.

„Het leven, 't lieven, 't hooger gaan
Het goede is poëzie!”

Zie de ondergaande zon, aanschouw haar nu zij wegduikt in den oceaan; gloeiend purpert zij de golven en rozenrood kleurt zij hun schuim als zij breken op de kust.

De avond valt! Vrede! ruischt de natuur, Vrede! murmelen de baren en „Vrede” daalt ook zelfs in 't hart van den mensch.

Dan gaat de adem der poëzie over de rustende aarde, dan ook gevoelt de dichter de nabijheid zijner godin en gedichten vloeien van zijn lippen of kloppen in zijn hart.

In 't leven is poëzie.

Zie! daar ligt een zwerveling neder op zijn doodssponde; hij is slechts naar 't vaderland teruggekeerd om te sterven, mat valt zijn hoofd achterover op de peluw en weemoedig staren de vrienden op zijn bleeke maar kalme trekken.

Voor 't laatst nog leent de stervende van haar warmen blos aan haar stervenden broeder op

aarde en nu zij wegzinkt aan de kimme, murmelt de scheidende zacht: „Ik kom! Ik kom!”

Ja, hij komt, bij vader of moeder, geliefde of vriend, hij komt in het huis des Vaders, waarin vele woningen zijn.

Is er geen poëzie in dat sterven, heilige, veredelende poëzie?

FANTASIO.

EEN TERUGBLIK. (*)

„Ik wensch geen stap terug te treden.”

BORGER.

Ik heb vier jaar gestudeerd.

Van die vier jaren heb ik in de zalen der
wiskunde moeten doorbrengen: 1155 uren.

In die der waterbouwkunde, der
wegen en bruggenbouw: 957 „

In die der bouwkunde en schoone
bouwkunde: 891 „

Verder heb ik mij kunnen verlustigen in 't
handteekenen, het administratief recht en de écono-
mie politique.

Indien ik aanneem (hetgeen gewis wel voor vele
Studenten de waarheid is) dat de avonden van
mijn eerste studiejaar, gesleten of liever versleten
zijn in 't beoefenen van studentikose wetenschap-
pen, dat ik daarmee ook in de eerste helft van

(*) De inhoud en strekking van dit stuk blijft geheel
voor rekening van den schrijver.

mijn tweede jaar ben voortgegaan; om er mij vervolgens met nieuwen ijver het gansche derde jaar op toe te leggen. Zoo zal ik tot eigen studie besteed hebben:

aan de wiskunde (waaronder de helft van de natuurkunde, landmeten en geodosie)	1550 uren
aan de waterbouwkunde, wegen en bruggenbouw	214 „
aan de bouwkunde en schoone bouw- kunde	108 „
aan natuurkunde, landmeten en geo- dosie (de praktische helft)	100 „
aan de overblijvende vakken.	93 „
	2065 u. (1)

— U hebt zeker in de philosophie gestudeerd?

— Pardon, mijnheer. Wanneer ik u mededeel, dat, zoo ik de plaats waar wij dit gesprek voeren in kaart wenschte te brengen; ik mij daartoe zou bedienen van de methode van Legendre of van Delambre, en tevens in aanmerking zou nemen de afplatting der aarde . . . . .

— Ah, ik merk gij hebt voor geodeet gestudeerd.

— Pardon, want ik zou eene zeer gegronde vrees koesteren, dat de breedte die ik voor Parijs berekende, beter voor Londen passen zou. Maar het nagaan van den sterrenloop, het bepalen van het juiste tijdstip waarop een hemellichaam wel gelieft door onzen meridiaan te gaan zou . . . . .

— Alzoo , sterrekundige ?

— Nogmaals vergeving . . . . . zou mij zeer moeielijk vallen , aangezien ik wel heb hooren doceeren , dat zoo iets mogelijk is , maar omtrent de wijze van uitvoering volkomen in 't duistere verkeer.

Doch niet gansch en al is het vak waarvan ik bovengenoemde kennis heb medegenomen , zonder nut voor mij geweest ; want indien ik bijv. eens eene eenvoudige landmeting wilde verrichten en (daar alle dwaling menschelijk is) niet geheel zeker was van mijne uitkomsten , zoo zoude ik door middel van de waarschijnlijke fout . . . . .

Doch liever zou ik dat middel niet beproeven , aangezien ik de zeer waarschijnlijke fout begaan zou van door 't toepassen van een middel dat mij slechts nevelachtig voor den geest zweeft , een geheel onjuiste uitkomst te bekomen.

Waarschijnlijk zou ik mij dus tevreden stellen met een instrument te kiezen , dat nimmer tot hefboom of verdedigingswapen had gediend , en zorgen dat in mijne ketting geene kronkels aanwezig waren ; het verdere aan de Voorzienigheid overlatende , die het mij toch zeer moeielijk kwalijk kan nemen , geene methodes te volgen , die ik slechts half begrepen , voor drie vierde vergeten heb en in 't geheel niet weet toe te passen.

Ik ben , want waarschijnlijk zoudt ge er na 't voorgaande niet achter zijn gekomen , — ik ben

civiel ingenieur, — en wanneer ik terugblik op op de afgelegde studiejaren, zoo is het minder met verwondering over de verschillende vakken welke ik heb moeten aanleeren, dan wel met verbazing dat men mij geen perzisch, hindoesch of koordedansen heeft opgedrongen; daar het dictum: „dat het mij wel eens te pas zou kunnen komen” eveneens op deze gemakkelijke zaken toepasselijk is, zonder in waarschijnlijkheid onder te doen voor de beweegredenen welke mij gedwongen hebben zoovele vakken te bestudeeren op welker onderwijs de Polytechnische School kan bogen.

Juister zou het zijn, te zeggen dat men mij die vakken heeft willen leeren; want indien men een school binnentreedt, met het doel zich te bekwamen tot het bouwen van sluizen, tot het leggen van spoorwegen, het samenstellen van bruggen, dan lacht men met de *n^e* term van een oneindige reeks van hoogere orde, dan spot men met de schaduw, welke een zeskantige schroef op een afgeknotten cylinder werpt, dan lacht men met de grillige bochten der Sinusoïde, met de *génératrices* eener hyperboloïde!...

Lacht men? — Weent men, knerst men op de tanden, wanneer men bedenkt, dat daar vier jaren zullen voorbijgaan, grootendeels verloren in 't bestudeeren van paradevakken, die menig jongeling waarin hout voor een goed ingenieur zat, noodzaken zich wanhopig terug te trekken, onder wier invloed men druppel voor

druppel de lust van het gekozen vak voelt wegvloeien, totdat men in doffe onverschilligheid verzinkt.

Moeten de balken, die wij plaatsen, neêrval-
len, dat men ons leert hoeveel mechanische
arbeid gedurende het neêrplompen verbruikt
wordt; moeten wij een heelal samenstellen, dat
men ons leert de aantrekkingskracht te meten,
die twee vrijzwevende lichamen op elkaâr uit-
oefenen?

Wat is dan toch onze roeping?

Gij zult, zoo zeide men ons, later zien, dat
dit alles u nuttig is; kom over eenige jaren
terug, gij zult eene andere overtuiging verkre-
gen hebben, andere inzichten over onze leerin-
gen koesteren.

— *Dàt* is de reden, waarom geen der stu-
deerenden durft klagen, d. i. in 't openbaar;
want stille klachten en verwenschingen hoort men
van alle kanten.

— En waarom klaagt geen dergenen, die ge-
studeerd hebben?

— Waarom klaagde geen hoofdofficier over
de behandeling, die hij als „baar” op de aca-
demie had ondergaan?

Waarom werden die praktijken eerst den lande
bekend, toen een ongeval plaatst greep dat de
gansche inrichting als een kaartenhuis deed in-
eenstorten?

Waarom?

Omdat men vergeet. Men klaagt niet over doorgestane ziekte, men juicht over de herstelling.

Een hoofdofficier, geëerd en gehoorzaamd door zijne inferieuren, denkt niet meer om de slagen, die zeker deel eens in ontvangst heeft genomen: *il voit tout ça du haut de sa grandeur*.

De ingenieur, eenmaal verdiept in de beslommeringen der praktijk, herinnert zich van zijn studietijd — de gezellige uren met kameraads doorgebracht, de kroegjolen, de maskerade.

Er zijn nog wel enkelen, die met een zwaarwichtig hoofd spreken over die verbazende hoeveelheid wiskunde, die zij hebben moeten aanleeren; maar dat verschijnsel heeft slechts dan plaats, wanneer men de goegemeente nog geen eerbied voor (niet) verworven en tastbare kundigheden kan inboezemen. Als zoodanig heb ik het wel eens opgemerkt, doch ik haast mij er bij te voegen, slechts bij dezulken die het diploma bij gratie was uitgereikt, niet bij werkelijk verdienstelijken.

De onwetendheid hulde zich dan in dien perkamenten dekmantel.

Doch hij, die niet vergeten heeft, wat men hem heeft beloofd, die de school reeds eenige jaren achter den rug heeft, en zich slechts zóó flauw de zaken herinnert, dat hij ter nauwer nood de wetenschappelijke benamingen kan neêrschrijven; wiens boeken ieder jaar met een nieuwe stoflaag overtrokken worden, die ze

welhaast begraven zal (een eeuwige rust!); wien bij geen der geschriften die hij later in handen genomen heeft, bij geen der werken, die hij heeft zien uitvoeren, ooit eenige zucht over vervlogen kundigheden ontsnapt is, hij komt thans terug, klagende dat de belofte niet vervuld werd, hij komt terug tot hen die opschorting van oordeel eischten en vraagt rekenschap van den tijd, dien hij . . . . onnut besteed heeft.

— Zelf heb ik weinig van die martelingen ondervonden, veroorzaakt door eene studie waarvoor men geene roeping gevoelt, en wier gebrek aan nut men inziet; want alle wetenschappen en kundigheden, werd hetzelfde onthaal gegeven; maar anderen heb ik gezien, jongelingen met een juist oog en helder verstand, geen mathematici, maar toekomstige practici, die uren, dagen achtereen gebogen waren over de boeken der theoretische mechanica (2), die geen tiende gedeelte van hunnen tijd aan andere vakken durfden besteden, zich niet in de bibliotheek de schatten daarin vergaard over hunne toekomstige loopbaan konden eigen maken; maar zich geheel moesten overleveren aan dien vampier de mechanica, die allen tijd, alle verstand tot zich trekt en geen lust of gelegenheid tot andere vakken overlaat; — aan wien de schuld?

Aan het Middelbaar Onderwijs?

Zeker, de wet op het M. O. heeft veel kwaad gebrouwen, zoowel wat betreft de Hoogere

Burgerschool als de Polytechnische School. — Een spade blijft een spade. Maar wanneer men er u een in de hand geeft en zegt: graaf, zoo kunt gij een diep gat of een breed gat of een smal gat graven, en wanneer de wet op 't M. O. de vakken aanstipt waarin examen moet worden afgelegd, zoo staat het den leeraren vrij (die niet alleen de meerderheid der examinatoren uitmaken maar tevens feitelijk de eischen van 't examen vaststellen) het zwaartepunt in 't een of 't andere vak te leggen.

Toen steller dezes het eindexamen der H. B. aflegde, strekte zijne mineralogische kennis zich niet verder uit dan tot de wetenschap dat er zes kristalstelsels bestonden, terwijl hij geen enkel kristal konde rangschikken, laat staan herkennen, en zijne dierkundige studien bepaalden zich tot het onderscheiden der dieren in twee klassen: nl. in die dieren welke men opdischt, en in die welke deze eer niet genieten.

De wet duidt noch maxima noch minima aan, maar boven het artikel staat geschreven, dat de kundigheden dienen tot het verkrijgen van het ingenieurs-diploma, en wat wil dat anders zeggen, dan dat met het oog daarop, de leeraren de vereischte kundigheden bepalen moeten?

Wie onderwijst mechanica?

Een ingenieur? (3)

Neen! en waarom niet? — Omdat er geen

zou gevonden worden, in staat dat vak te onderwijzen in die uitgebreidheid, welke verlangt wordt.

Wat wil dat zeggen? Wat anders dan dat meer geëischt wordt, dan een ingenieur noodig heeft, en dus heeft onthouden!

Wie doceert landmeten?

Een ingenieur?

Neen! en waarom niet? Geldt hier niet dezelfde reden als hierboven opgegeven?

Maar, zegt men, men moet toch theorie kennen?

Juist, theorie, dat is ook mijn wensch, maar theorie, die bij praktijk voegt.

Ik verlang niet dat onze leeraren de schophanteeren of aan 't heiblok staan.

Maar — een zeer bescheiden vraag — zou het niet dienstig wezen den ingenieur voor waterbouwkunde degelijk op de hoogte te stellen van waterpompwerktuigen, van schepraderen en dergelijke; zou dat geen cursus kunnen vormen, wel opwegende tegen holklinkende formulesleererij?

Een zaak den ingenieur van zooveel waarde, behoort niet te huis in dien bonten cursus die van de kennis van de velocipède, over de rekenmachine naar de locomotief snelt, waar om de minuut een nieuw voorwerp moet in behandeling genomen worden, maar moet een afzonderlijke les vormen, een waarachtige constructieles.

Zou — een tweede bescheiden vraag — de

spoorweg-ingenieur niet mogen weten hoe een locomotief is samengesteld, hoe waggons gebouwd zijn, hoe er in één woord rollend materieel uitziet? De spoorweg-ingenieur, die toch in de meeste gevallen en voorzeker niet 't minst in ons kleine land tevens werktuigkundig ingenieur, zij het ook op kleinere schaal, moet wezen. De ingenieur, die slechts aarden banen weet aan te leggen, zal voorzeker niet lang hier werk vinden.

Zou — een laatste vraag — de ingenieur, die allicht gebouwen moet samenstellen, die thans spreekwoordelijk is voor de plompe en slecht gekozen vormen, de ondoelmatige inrichtingen waarmede zijne gewrochten prijken, zou hij niet iets meer mogen te weten komen van profileeringen en constructies, dan te putten is uit teekeningen op een honderdste of twee honderdste der ware grootte; d. w. z. op een schaal, die voor huizen welke in de maan gebouwd werden, hier nauw een dragelijk aanzicht zou opleveren! Doch waarom wordt ons dit niet geleerd?

Waarom? Omdat er geen tijd beschikbaar is.

De studietijd van vier jaren is te kort, zoo men vijf of zes jaren . . . . .

Dat wil zeggen indien men nog twee jaren meer aan wiskunde kon besteden . . . . .

't Zou de geschiedenis worden van 't paard, dat op 't laatst geen voedsel meer behoefde: . . .

De Ingenieur zou volkomen in een mathematicus herschapen zijn!

— Neen, vier jaren is niet een te korten duur. Bedenk, dat het niet de weelde is, die Delft tot studieplaats kiest; het is niet het aanlokkelijke van hetgeen er geleerd wordt, dat de jongelui er henen drijft, maar het is de lust om te arbeiden, niet alleen met het hoofd, maar met het geheele lichaam; met handen, zooals de werkt. ingenieur, met handen en voeten, zooals de spoorweg- en waterbouwkundige ingenieur.

Daglooners, dat zijn wij. Onze school is geen academie, geheiligde schuilplaats der geleerdheid; wij komen met 't houweel op den schouder, met de spade in de hand en vragen, wijs ons hoe te graven en hoe te hakken; wij willen voor alles ons brood verdienen; wij wenschen degelijke ingenieurs, geen halfwijze matematici te zijn.

Dan eerst, Polytechnische School, zullen uwe kinderen dankbaar zijn voor 't genoten onderwijs, dan eerst zal de Nederlandsche industrie met de vreemde kunnen wedijveren, wanneer uwe jongelingen, aangevuurd door het bij u geleerde, tot mannen gerijpt door de denkbeelden bij u ontvangen, een waardige plaats kunnen innemen, in de wereldrei der ingenieurs.

En gij, studeerende jongelingen, die uwe toekomst toevertrouwd hebt aan eene inrichting, waar het ingenieurschap opgelost wordt in eene beoefening van wiskundige vakken, die, hoe belangrijk op zich zelf en hoezeer ook algemeene ontwikkeling bevorderend, toch niet tot uw einddoel

voeren, voorbereiding en toelichting tot de practijk; waar de cijfers 1550 (wiskunde) tegen 491 (eigenlijke ingenieursvakken) sterker spreken dan het uitvoerigst betoog, zoudt gij niet op het voetspoor van Cato uitroepen, uw: „Carthago delenda est!”

R. P. J. TUTEIN NOLTHENIUS.

AANTEKENINGEN.

1.) Bij deze berekening is uitgegaan van de volgende veronderstellingen.

De studietijd van het tweede jaar loopt van Nieuwjaar tot het examen in half Juni; d. i. na aftrek van eenige feestdagen, 140 gewone- en 24 Zondagen.

De werkzaamheden worden verdeeld als volgt:

Zondag	10—12 beschrijv. meetkunde 1—3 analytische.
Maandag	7—10 analyse 10—12 natuurkunde,
Dinsdag	7—10 analyse 10—12 Hoogere Algebra. en Bolv. trig.
Woensdag	7—10 beschrijv. meetkunde 10—12 bouwkunde.
Donderdag	7—10 analyse 10—12 analytische.
Vrijdag	7—10 analyse 10—12 analytische.
Zaterdag	7—10 analytische 10—12 natuurkunde.
of	

	uren per week.	uren in 't geheel.
analyse.	12 of	281
analytische meetk.	9	211
beschrijv. meetk.	5	116
natuurkunde	4	94
Hoog. algebr. en trig.	2	47
bouwkunde	2	47
	totaal 34	796 uren
		studietijd.

Voor niet ingewijden, diene dat meestal beschrijvende meetkunde het teere punt is bij dit examen; sommigen struikelen ook over analytische meetk.

De tijd in het vierde studiejaar kan men aldus verdeelen:

Van October tot Nieuwjaar, na aftrek van 73 gewone dagen en 12 Zondagen.

Tijdsverdeeling:

Zondag	van de 3 keeren tweemaal 10—12 theoretische-, eenmaal 10—12 toegepaste mech.; 1—3 schoone bouwkunde en kennis van werktuigen.
Maandag	7—11 theoretische mech.; 11—12 kennis van werktuigen.
Dingsdag	7—10 theoretische mech.; 10—12 landmeten en geodesie.
Woensdag	7—9 toegepaste mech.; 9—12 wegen, bruggen waterbouwkunde.
Donderdag	7—10 theoretische mech.; 10—12 landmeten of schoone bouwkunde.
Vrijdag	7—10 theor., 10—12 toegepaste mech.

Zaterdag 7—10 theoretische mech.; 10—12
wegen en bruggen.

	uren per week.	uren in 't geheel.
theoretische mechanica . . .	17 $\frac{1}{3}$ of	211
toegepaste „ . . .	4 $\frac{2}{3}$	57
wegen en bruggen . . .	5	61
landmeten	3	36
kennis van werktuigen. . .	2	24
schoone bouwkunde . . .	2	24
totaal	37 $\frac{1}{3}$	413 uren studietijd.

Van Nieuwjaar tot examen half Juni.

Tijdsverdeeling:

Zondag van 8—10 $\frac{1}{2}$ wegen en bruggen.
van de drie keeren: tweemaal 10—2
theoretische mech., eenmaal 10—12
theoretische mech., 1—3 schoone
bouwkunde.

Maandag 7—10 theoretische mech., 10—12
kennis v. werktuigen.

Dinsdag 7—10 toegepaste mech. 10—12 land-
meten en geodossie.

Woensdag 7—11 theoretische mech., 11—12
administratief recht.

Donderdag 7—10 theoretische mech., 10—12
wegen en bruggen.

Vrijdag 7—10 toegepaste mech., 10—12 land-
meten, geodossie of schoone bouwkunde.

Zaterdag 7—10 theoretische mech., 10—12
waterbouwkunde.

of

	uren per week.	uren in 't geheel.
theoretische mechanica . .	16 $\frac{1}{3}$ of	385
toegepaste mechanica . .	6	141
waterbouwk. wegen en bruggen	6 $\frac{1}{2}$	153
landmeten en geodosie . .	3	71
kennis van werktuigen . .	2	45
schoone bouwkunde . . .	1 $\frac{2}{3}$	37
administratief recht. . .	1	24
totaal	36 $\frac{1}{2}$	856 uren studietijd.

Zooals men ziet, de theoretische mechanica neemt vele uren van den studietijd in beslag, niet alleen direct maar tevens indirect, want zij heeft de hoogere algebra noodig gemaakt; de analyse en de analytische geometrie, en de theoretische is noodig om..... er examen in af te leggen.

Sommigen besteden den Zondag aan teekenen, indien zij de teekenuren verzuimden, maar aangezien bij de eerste berekeningen is aangenomen dat die teekenlessen gevolgd werden, zoo is die dag aan andere vakken besteed, en de avond (behalve op 't laatst) vrijgehouden.

Handteekenen is niet opgenoemd, omdat men dit vak grootendeels verwaarloost. Jammer genoeg, maar de kiem der minachting reeds op de Hoogere Burgerschool gelegd, voortgekweekt op de Polyt. School, veroorzaakt een zeer duidelijken invloed op het gehalte der rechtlijnige teekeningen en is zeker niet bevorderlijk om den weinigen smaak, die den Hollander gewoonlijk eigen is, te veredelen en te ontwikkelen.

Men zal misschien vragen, wat zij, die niet stu-

deeren als hierboven is opgegeven, tot studie kiezen; d. w. z. zij, die in hun eerste en derde jaar arbeiden. Grootendeels wordt die tijd aan wiskunde besteed; de richting der P. S. moedigt geen andere studie aan, en zij, die zoo vlijtig zijn, doen zulks meestal uit vrees voor het spooksel, dat door alle studie heendwaalt: een onvoldoend wiskundig examen.

2) Den oningewijde, die bij het woord mechanica (theoretische) allicht aan werktuigen en hunne toepassing zou denken, zij meegedeeld, dat, indien de titel voor dat vak anders gekozen ware, de beoefenaar gewis nimmer op het denkbeeld zoude komen, dat het in de geringste betrekking staat tot werktuigen en werktuigkunde.

3) Verre zij het van ons, dat, indien de mechanica zóó onderwezen moet worden, wij eenige afkeuring willen uitspreken over de voordracht.

Hoevelen, staat niet duidelijk voor den geest het enthousiasme waarmede zij de zaal verlieten, waar op zóó schitterende wijze de (helaas) afgetrokken denkbeelden nitcengezet worden.

'T HEIDEBLOEMPJE.

't Was avond weer; met volle stroomen,
 Goot 't zonlicht zich op gindsche heide uit;
 't Was weer die tijd van mijnen en van droomen
 Op 't geurig bed, van 't bruine kruid.

Er ging een kind, een meisje op die heide
 De volle haarpracht golvend om haar leest;
 Uit 't bruine oog, dat in de verte weidde,
 Sprak 't lieve hart, de reine geest.

Daar bij dien eik, die met zijn groenend loover
 De kruidenzee der heide over overzag,
 Daar speelde 't zonnelicht een blij gezichtje over,
 Verhelderd door een lieven lach.

Zij wierp zich neer aan 's eiks bemoste voeten,
 Geworteld in des heuvels vasten grond;
 Wien mochten toch die lieve woordjes groeten,
 Die d'onde eik alleen verstond.

Zou hij het zijn, wiens blik in 't woelig leven
 Der stad de hare zocht en vond?
 Zou hij het zijn, wien in die stille dreven
 Het lachje gold dier rozenmond?

Wie gluurt daar toch door 't dicht gebladert henen,
 Naar 't meisje, dat hij wedervond?
 Hij is 't, die wel van vreugd zou willen weenen,
 Toen hij op eens zijn naam verstond.

Hij trad vooruit en wierp zich aan haar voeten
 En riep van vreugde trillend uit:
 Zoo laat mij dan voor 't eerst u groeten
 Als mijn beminde, als mijn bruid.

Zij was verschrikt, maar toch haar oogen zagen
 Vol liefde neer op hem, die tot haar kwam
 En zoo op eens — ja — zonder iets te vragen,
 Het heidebloempje tot zich nam.

FANTASIO.

KRITICUS-SPELEN.

't Is October. In alle studentenplaatsen is het leven teruggekeerd en begeerig zien de Commissies, aan wie de Redactie der Almanakken is opgedragen, uit naar de stukken, die in hun boek eene plaats wenschen in te nemen en hun roem, althans voor een jaar, zullen bevestigen. Maar ach! telkens worden zij in hunne verwachtingen teleurgesteld; hier en daar ziet men zelfs oproepingen aangeplakt met de meest dringende beden aan het Corps, om medewerking tot handhaving der eer tegenover de buitenwereld.

Ook ik vernam die klachten, die beschuldigingen. Hoezeer werd ik getroffen. Zij deden mij pijn, omdat zij onrechtvaardig waren. Voor mij ten minste waren die uitnoodigingen overbodig. Ook zonder die zou ik zoo dolgaarne wat inzenden; ik kon mijne krachten niet meer

inspannen, dan ik deed; slechts treuren kon ik, dat ik, die noodkreten hoorende, niets tot redding kon bijbrengen. Toch nog ééne wanhopige poging, en nog ééne; waarlijk het begon te gelukken.

Ik zond een paar gedichtjes aan de Redactie-Commissie. Spoedig was er eene vergadering, waarop over mij zou worden beslist. Den volgenden dag en verder iederen middag, ging ik angstig zien of ook de schrijver van... en.... ook werd opgeroepen, doch even zoo vele malen als ik hoopvol mijne blikken sloeg op het aanplakbord, moest ik weêr teleurgesteld huiswaarts keeren. October verliep, November ging voorbij, geene oproeping! December kwam, de almanak verscheen, het was voorbij, mijn naam zou niet als dien van een auteur genoemd worden, mijne innigste wenschen bleven onvervuld.

Wijk van mij schoone droomen van litterarische grootheid. Niet voor mij de zelfvoldoening de vruchten van mijnen arbeid door den druk vereeuwigd te zien. O! hoe schoot mij het harte vol, toen ik overal door de Redactie-Commissie almanakken zag rondbrengen en ik zelf als een gewoon mensch den mijne bij den boekverkooper moest gaan halen, uren later dan de bevoorregte schrijvers hun present-exemplaar ontvingen.

Van spijt dacht ik er zelfs over hem dit jaar niet af te halen; wat konden mij die prullen ook schelen! Maar ik moest er toch voor beta-

len. Ik zou mij dus maar vernederen en....

Une idée!

Neen, niet alle hoop was vervlogen. Nog stouter, nog grootscher dan te voren werden mijne droomen. Ik kon en ik zou auteur worden.

Behoeft men dan juist in een almanak te schrijven? Is er dan geen blad, dat in geheel de studentenwereld, in plaats van in eene enkele stad gelezen wordt? Heerlijke gedachte! Heel Nederland en België zou mijne lettervruchten bewonderen en mij, hoewel mijn naam niet kennde (want natuurlijk zou ik anoniem schrijven), in mijne werken als auteur, neen als criticus vereeren.

Heerlijke gelegenheid! Een almanak zou ik critiseren; het gaat gemakkelijk, men is bijna zeker zijn stuk geplaatst te zien; kan het beter?! Ik ging naar de kroeg, bekeek en doorsnuffelde de studentenalmakken en nam, nu ja, de kleinste, ten minste wat het mengelwerk betreft. De Delftsche Studenten Almanak 1874 zou mij betalen voor den hoon, mij door de Redactie aangedaan.

Ik neem papier, pen en inkt en zet mij neder om mijn waardigen arbeid te beginnen. Met genoegen lees ik het verslag en kan mij niet ontveinzen, dat de feesten vooral mij aantrokken. Het is toch niet gemakkelijk met aangename afwisseling te verhalen van zes elkaâr opvolgende vrij gelijkvormige dagen en levendig en met eenigen ophêf al het toen gebeurde mede te deelen,

zonder tot bombast zijne toevlucht te nemen. Maar het verslag is geen onderwerp voor mijne kritiek. Ik zal dus maar met een enkel woordje aanraden het te lezen, zonder er verder over uit te weiden.

Overgaande tot het Mengelwerk, vind ik als eerste stuk „Een uit Velen” met het motto:

„Es ist eine alte Geschichte,
„Doch bleibt sie immer neu!”

Dat motto kon mij wel eens eens tot leiddraad dienen bij mijne kritiek.

Maar foei! Zoo maar in eens met de deur in huis vallen, dat staat niet mooi en nu wil ik bepaald, dat mijn stuk gedrukt wordt. Ik kan niet langer leven zonder den naam auteur verworven te hebben.

Dus eerst eene inleiding.

Ja! Maar wat nu daarin te zetten?

Ik kon vragenderwijze beginnen, bijvoorbeeld:

„Waarom werpt zich de kritiek zoo terstond „op het pasgeboren wicht? Gaat hij rond als een „brullende leeuw enz.? Wee u!” (welk een geniale zet) „net boekske.”

Zie zoo. Dus als men gestreng critiseerde dan „Wee u!” maar ik zal genadig zijn. Met dat wee u, heb ik al zoo goed doen blijken, dat ik alle fouten heb opgemerkt en weet hoe erg zij zijn; dat ik ze niet noem, wel, het is uit goedheid.

Na de lezers aldus van mijne bekwaamheid

overtuigd te hebben mag ik nederig worden:

„Ik zie de balken in mijn eigen hart te goed
„om hardvochtig te zijn. Troost u. Ik verwacht
„bij de schrijvers niet veel oefening, mijne kritiek
„zal dus eene zachte, eene bedeesde zijn.”

Zoo is het dunkt mij heel fraai.

Maar zoo heb ik geen reden opgegeven voor
mijn geschrijf, en de ware te zeggen? Verbeeld
je eens. Neen, „ik heb een nuttig doel: Oefe-
„ning aan te kweeken en die wordt 't best ver-
„kregen als de eene onervarene” (ik zou het boekje
wel kunnen verslinden als ik wilde) „het werk des
„anderen vrijuit beoordeelen kan.”

Nu eene algemeene beschouwing over de lief-
de om na al die nederigheid te toonen, dat ik
het toch maar weet en tevens als inleiding tot
het eerste stuk.

„Een uit Velen.” Ik vlieg het stuk door en
bemerkt, dat het flink is gesteld. Het onderwerp,
de verleiding van een meisje, is gewoon, de ont-
knooping minder. Dat ik met eene gewone ge-
schiedenis te doen zou hebben wist ik reeds uit
titel en motto. Eigenlijk had ik het dus niet
behoeven te lezen; maar och, het heeft mij ge-
amuseerd, het is dus maar beter zóó. Een korte
schets van den inhoud kon ik er nu wel bijvoegen,
dan valt het minder in het oog dat ik niets
nieuws vertel, en — het vult. Verder het motto
als kritiek te geven en schrijver en lezers te ver-
tellen, wat beide weten en volmondig erken-

nen, was mijn plan en ik blijf er bij. Op die wijze kan niemand mijn oordeel onjuist vinden.

„Oscars vloek.” Neen nog niet. Eerst al de prozastukken: dat staat geleerder, dat staat meer systematisch, dus eerst maar:

„De erfenis.” Eene aardige novelle, „de karakters zijn goed volgehouden en op vele plaatsen „in het licht gesteld; waarin zij het beste uitkomen.” Ik kon dit met eenige voorbeelden toelichten, zooals dat in eene kritiek behoort en van dit stuk partij trekken om de beschuldiging van onvolledigheid van mij af te wenden, die de behandeling van het vorige mij op den hals zou kunnen halen.

Zeg eens, als ik nu eens om bij al dat goede toch aan den schrijver den meestertitel te onthouden hem eens een „leerling” (dat doet goed, het is een dubieus prijsje) noemde en wel „van Cremer.”

Maar is het wel in dien trant!

’t Doet er niet toe. Schrijver laat zijne personen toch even als Cremer in hun eigen dialect spreken en het staat goed in mijne kritiek. Men moet toch ook eens iets wagen, als men auteur is, voor een mooien zet. Dus moed gehouden. Voor de veiligheid kan ik er altijd bij zetten: „Is het verbeekding of niet?”

Maar ik heb nog geene aanmerkingen en nu ik mijne kritiek zoo mooi en lang heb gemaakt en mij zelfs gewaagd heb aan iets, wat geen axioma is moet ik toch minstens één fout opsporen, dat behoort zoo. Ha! eindelijk.

„En nu vaarwel! klinkt veel te melodramatisch” (dat woord zal effect maken) „in den mond van een zeeman.” Die opmerking is raak; wat zal schrijver daaruit veel nut trekken! Ik begin waarachtig te gelooven, dat mijne kritiek zal worden, wat ik in de inleiding beloofde.

„Een ware verrassing.” Daar heb ik zoo waar weêr een lumineuzen inval. Die zal goed doen. Eene woordspeling, niet minder. „Een ware verrassing is inderdaad verrassend, daar het ons verrast, dat wij in een ware verrassing maar niet vinden kunnen wat eigenlijk de verrassing is.”

Prachtig zoo! Welk eene nuttige opmerking! Tot vulling kon ik er nog wat van den inhoud bijvoegen en op allerlei plaatsen vragen of dat nu de verrassing is, bijvoorbeeld als die vrouw in slaap valt. 't Is nog geestig op den koop toe.

„De Macht van het Lied!” Hiervan valt niet veel te zeggen. Enfin! dan maar weer een klein uittrekseltje van het geheel en een oordeel, dat wel niet tegengesproken zal worden, dat het beter is dan „eene ware verrassing.” Zou ik er mij aan wagen te zeggen, dat het niet zonder verdienste is? Na mijne inleiding zou het misschien wel kunnen. Nu ik zal er nog eens over denken of ik zoo genadig zal zijn.

„Klaartje.” Het laatste prozastuk. Nu moet ik toch nog iets goeds zeggen om mijn naam eere aan te doen. Eene woordspeling! Maar welke? Nu,

een zoo goede als de vorige bewijst mijne geestigheid voldoende. Maar ik moet toch wat zeggen.

Ik kan maar niets „ad rem” vinden; wij zullen dat later wel eens invullen als wij klaar zijn met de rest en beginnen maar vast met de Poësie.

„Oscars vloek.” Hm! Dat is ook al vrij lastig, vooral, daar ik voor dit nog minder geduld had om het met aandacht te lezen, dan voor de rest, en die ben ik doorgevlogen. Moed om het nog eens te lezen heb ik niet. Het is zoo vervelend, de verzen lezen dikwijls niet gemakkelijk en dan die inversies. Een ding heb ik evenwel gemerkt, dat de intrigue wel wat gewrongen is, welnu, is dat niet ruim voldoende om alles af te keuren?

Heerlijk. Ik begin te gelooven, dat Apollo zelf mij helpt; weêr invullen, weêr pittigheden. Kijk eens aan, hoe vind je hem?

De geschiedenis van Klaartje was ook wel wat vreemd, dus kon ik beide met eene phrase critiseren. Het laatste prozastuk en het eerste vers. Hoe vind je 'm toch!

„Er ontbreekt natuurwaarheid” ('n mooi woord) „zelfs mogelijkheid; daarom is het moeilijk „over deze stukken een oordeel uit te spreken.”

Dus Klaartje af.

Maar zoo staat het net, als of ik niet in staat was er over te oordeelen, en dat wil ik voor geen geld van de wereld. Wij zullen dan maar weêr genadig worden.

Daarbij, ik heb zulk een zin, die verzen eens goed door te halen, want de mijne zijn afgekeurd.

Motiveren! motiveren!

Stil toch; ik ben immers geen brullende leeuw, die fouten opzoekt. Door te zeggen, dat het stuk zóó slecht is, dat ik den schrijver wil sparen, en hem niet beloonen (hoe vind je 'm) wil voor zijne moeite met eene kritiek, die, hoe verschoonend ook, verpletterend zou zijn, daar zijne fouten zelfs de balken in het gemoed des critici (hier maakt die nederigheid een goed figuur) op den achtergrond zouden doen geraaken; hierdoor, zeg ik, geef ik veel slechter kritiek dan eenig stuk verdient. In plaats van op fouten te wijzen, betoon ik medelijden met den arme van geest. Ha! ik heb mij vreeselijk gewroken over de weigering mijner poëtische ontboezemingen.

Nu kon ik nog wat zeggen over de dwaasheid van den schrijver om zijn nonsens „in het keurslijf der dichtmaat te steken” (deze uitdrukking is wel gestolen, maar eene kritiek is om te oordeelen, niet om beoordeeld te worden), en over de verschrikkelijke „moeite en het zweet, dat hem dat moet hebben gekost.” En nu

„Aan de Redactie.” Eindelijk, het laatste stuk. Het steekt den draak met een zeker soort van verzen, dat is koren op mijn molen. Kom aan: „Het is wel aardig.” Dat zal trouwens iedereen mij toegeven. Als ik nu nog eens zei,

dat het „eene fijne persiflage was van alle almanak-dichterij” (mijne verzen zijn niet aangenomen) dan is dat eene goede steek tot besluit.

Bravo! knap gedaan. Ha! als dit nu eens aangenomen wordt dan ben ik toch auteur ondanks u, Redactie, en ik ben gewroken.

Mijne kritiek werd geplaatst.

Bevende van verlangen mijn werk gedrukt te zien, zat ik den dag dat het weekblad verschijnen zou, uren lang te wachten op de kroeg.

Eindelijk kwam het. Een kennis was mij voor. Ik kreeg het eerst te lezen na hem. Ik las het, voor de leus, dat begrijp je. Nadat mijne zoo-genaamde lectuur was afgelopen, stelde ik hem voor een wandelingetje te gaan maken.

Begeerig hem mijn lof te hooren vermelden, voor de schrijver bekend was, begon ik:

„Apropos! Hoe vind je de kritiek op den Delftschen almanak?”

Zijn onheilspellend gelaat deed mij besluiten den schrijver niet te noemen.

„Och!” antwoorde hij: „zóó.”

„Maar vind-je niet dat criticus juist oordeelt, dat hij geestig uit den hoek kan komen; en die inleiding!”

„Je bedoelt dat beeld van die balken in zijn hart; die later in zijn gemoed komen en eindelijk gevaar loopen naar achteren te verhuizen. Ja! dat is wel goed geslaagd. Maar de rest

„is kinderspel. Zoo een oordeel schrijven is geen „kritiseren maar criticus-spelen.”

„Maar de meeste kritieken in het Studenten- „weekblad zijn zeer oppervlakkig.”

„Ik vind dat ook niet het grootste gebrek, „maar deze criticus speelt valsch.”

Het kookte van binnen in mij.

„Gij beledigt hem!”

„Volstrekt niet. Hoe kan ik hem beledigen? „Ik ken hem volstrekt niet en spreek slechts „van zijn werk.”

„Kunt gij rekenschap geven van uwe woor- „den?”

„Terstond man! Ik noem het valsch spel, dat „hij hatelijkheden zegt zonder reden, ik wil „ten minste aannemen, dat er geene persoonlijke „zijn, dat zou de zaak nog erger maken. De „tirade over 't keurslijf der dichtmaat is gesto- „len, dus zonder waarde, hatelijk en onwaar „stel je eens voor: Oscars Vloek in proza! Bo- „vendien blijkt er uit, dat de criticus volstrekt niet „begrijpt, dat versmaat en rijm nog een ander „doel hebben dan de woorden in het gelid te „plaatsen. De moeite en het zweet van den schrij- „ver gaan hem geen bl. .. aan, daarvan te spre- „ken als reden om geen slechte kritiek te geven „is nonsens. Eene gemotiveerde kritiek, hoe on- „gunstig ook, zou voor schrijver oneindig aange- „namer en nuttiger geweest zijn en had criticus „meer eer doen inleggen. Een ander stukje schijnt

„hij bij zijne aandachtige lezing niet eens bemerkt
 „te hebben. Anders is ook de niet behandeling
 „daarvan valsch spel, al is het stukje ook klein
 „en vertaald. Van Klaartje maakt hij zich af op
 „een hoogst ongepaste wijze. Eene dergelijke
 „kritiek dient tot niets. Dat door het vrijuit
 „beoordeelen van het werk van een onervarene
 „door een ander, oefening het best wordt ver-
 „kregen kan waar zijn; maar dan moet de oor-
 „deelende toch niet al te onervaren zijn.”

„Wat! wilt gij zeggen, dat hij geheel buiten
 „staat is te oordeelen.”

„Ik weet niets van den criticus, dan dat hij
 „deze kritiek schreef en daarnaar kan ik niet
 „veel beters omtrent hem opmaken.”

„Gij schijnt zeer ingenomen met den almanak.
 „Wilt gij dien soms nog verdedigen?”

„Volstrekt niet, *geen enkel stuk*; niet tegen
 „het ongunstig oordeel, dat den almanak trof,
 „kom ik op; maar tegen de nietsbeduidende
 „wijze, waarop het werd geuit. Een korte schets
 „van ieder stuk, wat algemeene waarheden, *on-*
 „*gemotiveerde* oordeelvellingen, gekruid met gesto-
 „len uijen en slecht gebruikte beelden, ziedaar
 „geheel de kritiek. Slechts „de Erfenis” is vol-
 „doende besproken. De behandeling daarvan zou
 „iets beteekenen als het niet geschreven was met
 „de verklaring, dat de kritiek zacht en bedeesd
 „zou zijn. Hoeveel moet de schrijver nu als uit
 „toegevendheid voortgevloeid aanmerken?”

„Genoeg! Ik raad reeds waarom gij zoo tegen „die kritiek spreekt, maar laat anderen hun oordeel eens zeggen, dan zult ge eens wat anders zien.”

„Ik hoop het voor je, want die kritiek schijnt „je erg na aan het hart te liggen.”

Nu lezers vraag ik u, is het niet meer dan duidelijk, dat hij een der gekritiseerden is? Wat heb ik mij dan van zulk een partijdig oordeel aan te trekken?

RUSKI.

V A R I A. ---

Almanak.

Kun je 't boekjen niet eens meêbrengen? vraagde het meisje, ze wilde zoo gaarne dat prentje zien.

Ideën.

Sommige Inzenders.

C. D. en F. zagen er uit als miskende geniën.

Ideën.

Geheime Vereenigingen.

Man begehre nimmer und nimmer zu schauen,
Was sie gnädig bedecken mit Nacht und grauen.

SCHILLER. *Taucher.*

Zeker iemand.

Straatuïen tappen! — Nu, doet het hem eens na!

Stuiversmagazijn.

Na de vergadering van een biergezelschap.

's Mans arremootje wordt van beulen en soldaten
geplondert . . . .

Poot. *Uitgang van Godts Zoone.*

Zeker Schrijver.

Men biedt mij geld aan, zóóveel voor 't vel.

Ideën.

Zeker leeraar.

Op zekeren morgen ontwaakte hij als polyp.

Ideën.

Werktuigbouwkundig teekenen.

Meester! mag ik op den vorsten bank zitten?
Nee! jongen, dan babbel je maar.

Stuiversmagazijn.

College-lokaal B₂ Ingenieurs.

Bij het bouwen van woningen, waar vele menschen gedurende een groot gedeelte van den dag opeengepakt zijn, verliest men dikwijls de regelen uit het oog, die onmisbaar zijn, om de lucht behoorlijk te ververschen.

GIRARDIN, *Chemie.*

Voorstel Corpsvergadering.

Als ik eens aan den Koning schreef.

MULTATULI.

Serenade.

En wip! daar was de professor weg en wip! daar
was de professor weêr.

Klikspaan.

Zeker Oudejaarsavondgezag 1874.

Dit hemelsch maatgezag, dit melodieus
[folderol deroldie,
Is sprekend de gewezen componist, de heer
[Mendelsohn Bartholdie.

Schoolmeester.

Zeker Biergezelschap.

Slechts éénmaal heb ik u gezien.

PAALTJES.

K.

Ame Mystérieuse, que vas-tu devenir?

Med. DE LAMARTINE.

Zeker Uitspanningsoord.

Stijfkoppigheid is een eerste vereischte om tot
zijn doel te komen.

PESTALOZZI, Opvoedkunde.

Likkers.

Ik lijk kleine Max wel met zijn gekke vragen.

Minnebrieven.

Methode van zeker professor.

Vandaar een Janus-systeem.

Lidewyde.

.....

De beer wordt algemeen als de natuurlijke beheerscher dezer streken beschouwd.

Nat. historie, BUFFON.

Zeker Bouwheer.

Hij knijpt zijn oogen soms, zoo zalig, zoo vermoeid,
Als op een warme stoof het poesje, dat zich broeit.

P. A. DE GËNESTET, *de St. Nicolaasavond.*

Stembus.

Nein, es soll Euch nicht gelingen,
Sollt uns nicht bei Seite bringen;
Kräftig, wie wir's angefangen
Wollen wir zum Ziel gelangen.

GOETHE.

Zeker dispuut.

Een dozijn vertrouwde vrienden, die elkaar onderschragen, elkander optillen, elkander bewonderen, een maatschappij van onderlinge bewondering.

POTGIETER.

Inauguratie.

En zij drinken eeuwige vriendschap.... met champagne. Weet gij soms bij ervaring hoe lang deze vriendschap duurt?

POTGIETER (*de letterkundige bentgenooten te Parijs*).

Colleges Toegepaste Mechanica.

Jaep is nooit segghens sat, al had hij nacht en dagh werck.

C. HUYGHENS, *Puntdichten*.

Donderjoolen.

Het kersrood van Melchior's wangen
Wordt witter dan pas gebleekt linnen.

P. PAALTJENS (*Jan van Zutphens afscheidsmaal*).

.....

Heden zijn twee beerenleiders den H. uitgezet.

Dagblad van Z. H. en 's Gravenhage.

College Schelkunde der bouwstoffen.

Wie weit er auch die Stimme schickt,
Nichts lebendes wird hier erblickt.

SCHILLER.

Grothe, Kennis van werktuigen.

Zijn 2de deel behelst, naar ik meen,
Den titel en den band alleen.

Schoolmeester.

Plaatsaanwijzing College B₁.

Te recht betoont gij u o lieve jeugd! geheel verbaasd en in verwondering over zulk een zucht tot orde, gemultipliceerd met liefde tot den naaste, waardoor dit edele dier zich boven zoovelen zijner natuurgenooten onderscheidt.

Schoolmeester (de Beer).

Kapconstructies (mansard).

Voorts is de zevende verdieping
 Vrij van zakking of van zwieping
 Als men maar één verdieping heeft.

Schoolmeester.

Donderjool 29 Sept.

Pourquoi de tes regards percer ainsi mon âme?
 Baisse, oh! baisse tes yeux, pleins d'une chaste
 [flamme;

Baisse-les, ou je meurs.

DE LAMARTINE.

Lichte maan.

De blanke duifjes vliegen
 Naar 't schomm'lend loofpriëel,
 Waar bonte bloempjes wiegen
 Met paarlen aan den steel.

TEN KATE.

Wanhoop van zeker klein corpslid na een misstap.

Ik ga naar Noord-Amerika!

Bekend Volkslied. Wijze uit de Africaine.

Afscheidswoord der Redactie.

Uwe verwachting zij nederig, uwe belangstelling hartelijk, uwe kritiek verschoonend.

DE GÉNÉSTET.

DELFTSCHÉ

STUDENTEN-ALMANAK.

DECEMBER

ST. MICHAEL'S

M. Benker.

DELFTSCHE

STUDENTEN ALMANAK.

Paul Marquet de Mies del.

W. Dierckx sculp.

W. Venket.

DELFTSCHE
STUDENTEN ALMANAK.

